

กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism)
กรณีศึกษาพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนศึกษา

ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

MANAGEMENT PROCESS FOR LOW CARBON TOURISM
: A CASE STUDY OF KOH MAK IN TRAD PROVINCE

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree
Master of Education Program in Development Education
Department of Education Foundations
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2015
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) กรณีศึกษาพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด ” เสนอโดย นายนิคมศม อักษรประดิษฐ์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุ๋นอารมย์เลิศ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลุยง วีระนาวิน

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.รัชฎาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พินดา วราสุนันท์)

...../...../.....

..... กรรมการ

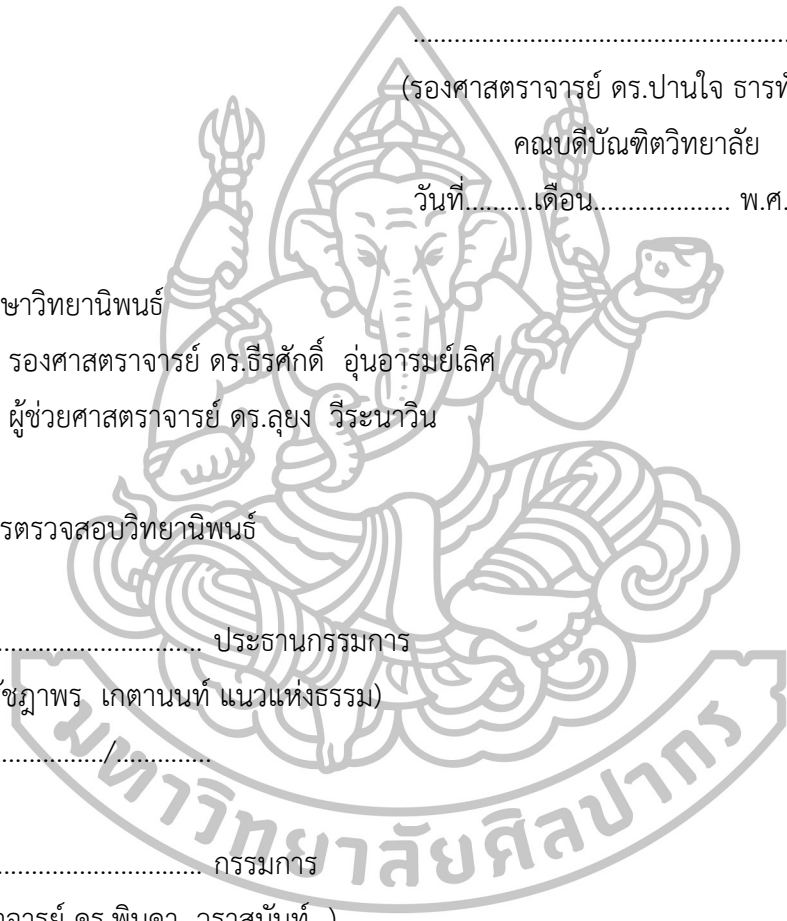
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุ๋นอารมย์เลิศ)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลุยง วีระนาวิน)

...../...../.....

56260313 : สาขาวิชาพัฒนศึกษา

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์/ การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ / การจัดการ/ คาร์บอนไดออกไซด์

นิคมศม อักษรประดิษฐ์ : กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) กรณีศึกษาพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รศ.ดร.ธีรศักดิ์ อุ่ออารมย์เลิศ, และ ผศ. ดร.ลุย วีระนาวิน. 157 หน้า

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ของพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด 2. เพื่อศึกษาปัจจัย และเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ มาสู่แนวทางปฏิบัติ 3. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ บนพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด กลุ่มตัวอย่างคือนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติตารางแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ในการดำเนินการจัดทำนโยบายต้องทำการการศึกษาข้อมูลจากบริบทของพื้นที่ก่อนการดำเนินการนโยบาย เพื่อสถานประกอบการ มีการทำการศึกษาดูความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบหลักในการพิจารณา โดยศึกษาจากพฤติกรรม และกิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่เริ่มต้นกิจกรรมจนกระทั่งเสร็จสิ้น โดยนโยบายจำเป็นต้อง 1) จะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชน 2) รักษาไว้ซึ่งประวัติศาสตร์อันเก่าแก่ของพื้นที่ และ 3) ต้องมีการจัดการด้านการใช้พลังงานที่มีประสิทธิภาพ โดยสถานประกอบการที่นำนโยบายการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำมาปรับใช้ส่วนใหญ่กระทำโดยผ่านนำเสนอในรูปแบบของกิจกรรมที่มีส่วนช่วยในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้แก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังพบว่าในสถานประกอบการส่วนใหญ่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของการใช้พลังงานทดแทนอย่างจริงจัง และพบว่าในกระบวนการบริหารจัดการนั้นได้มีการดำเนินนโยบายที่เกี่ยวกับการพัฒนาด้านการเกษตรรวมอยู่ด้วย และได้จัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในเกาะ

2. ปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ พบว่าต้องประกอบด้วย 1) จิตสำนึกที่ดี เกิดจากการสร้างทัศนคติที่ดีให้กับประชาชนในพื้นที่ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว ผ่านกระบวนการให้ความรู้ โดยชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับอย่างชัดเจน 2) การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชนเกิดจากความร่วมมือระหว่าง องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ (อพท.) และความร่วมมือจากรัฐบาลของประเทศเยอรมนี ที่มีการนำองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่ได้รับมาปรับใช้กับพื้นที่เกาะหมาก 3) ด้านความร่วมมือจากภาคส่วนหลัก ได้แก่ ภาครัฐ สถานประกอบการ และภาคประชาชน โดยมี อพท. ทำหน้าที่ประสานความร่วมมือไปยังสถานศึกษา รวมถึงองค์กรต่างประเทศ และการประสานความร่วมมือเหล่านี้ถือเป็นกุญแจแห่งความสำเร็จด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

3. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสถานประกอบการที่นำเอาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำมาปรับใช้ในองค์กร แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ความพึงพอใจด้านสถานที่พักผ่อน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาถึงความพึงพอใจต่อสถานที่พักผ่อนของเกาะหมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ สถานที่พักผ่อนมีความสะอาดถูกสุขลักษณะ กิจกรรมต่างๆ ที่สถานที่พักจัดให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และลำดับสุดท้ายด้านการจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์ เรื่องการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ 2) ด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาถึงความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของเกาะหมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การมีส่วนร่วมช่วยลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ การจัดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และสุดท้ายมีความพร้อมที่จะทำตามหลักการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ปีการศึกษา 2558

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1. 2.

56260313: MAJOR: DEVELOPMENT OF EDUCATION

KEYWORD: ECOTOURISM/ LOCARBON TOURISM/ MANAGEMENT/ CARBON DIOXIDE

NICOMSOM AKSORNPRADIT: LOW CARBON TOURISM MANAGEMENT PROCESSES A CASE STUDY OF KOH MAK IN TRAT PROVINCE 1. THESIS ADVISORS: ASSOC. PROF. THIRASAK UNAROMLERT, Ph.D. ASST. PROF. LUYONG VERANAVIN, Ph.D. AND RATCHADAPORN KETANON, Ph.D. 157 pp.

This study based on Qualitative Research Methodologies. The objectives of this research were 1) to study low carbon tourism in area of Koh Mak, Trat 2.to study factors and conditions that can be affected to the successful of a concept of low-carbon tourism development. 3. to study a level of satisfaction of the tourists to promote the low-carbon tourism development in Koh Mak, Trat, Thailand. Sample from 400 of tourists were used in this research consisted with both questionnaires and in-depth interviews. Data were analyzed by using statistical grid frequency percentage (Percentage), average (\bar{X}) and standard deviation (Standard Deviation: SD) and content analysis.

The results of this research were as follow:

1. In the implementation of policy have to studied from the social context before a new policy been releases. For the establishments must study a tourist's needs and take it as the main elements to consideration before release a new policy can be done by study all behaviors from the beginning of activities until the completion. The policies should be as following: 1) the development would have no impact on the social context and the way of life of the community, 2) preserve the history of the area, and 3) the need to manage energy efficiency. Some Establishments that bring low carbon tourism as a policy mostly done by presents an environmental friendly activities for customers. It was also found that the establishments have seriously focused on the issue of renewable energy. And found that it's related to agriculture development too.

2. Factors that affect to the successful of the concept of low-carbon tourism development were 1) a positive attitude. All of stakeholders must be educated by pointing out benefit of the campaign clearly 2) the cooperation between Designated Areas for Sustainable Tourism Administration (Public Organization) and cooperation from the government of Germany 3) Collaboration from Thai's government sector, enterprises and public sector in the area by collaboratively with a school, foreign organizations all are the key to success in low-carbon tourism management.

3. Satisfaction of tourists in low-carbon tourism across the organization was divided into two areas: 1) the satisfaction of the facilities that were at a high level. When considering the satisfaction for accommodation on the island. Sort descending found that facilities were clean and hygienic and also provide environmental friendly activities during their stay and the last was the document advocates about the low-carbon tourism, 2) a tourist-friendly environment in overall was in a high level. When considering the satisfaction of a tourist-friendly environment of the island. Sort by descending the participation to reduces carbon dioxide emissions. An Environmental friendly tourism management and finally, tourists are ready to follow the principles of environmentally friendly tourism.

Department of Education Foundations

Graduate School, Silpakorn University

Student's signature.....

Academic Year 2015

Thesis Advisors' signature 1. 2.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลุยง วีระนาวิน อาจารย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่เป็นประโยชน์ตลอดระยะเวลาที่ ทำการศึกษา จึงขอขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.รัชฎาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม ประธานกรรมการ ตรวจสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พินดา วราสุนันท์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณา ให้คำแนะนำในการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

พร้อมกันนี้ ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. นรินทร์ สังข์รักษา รองศาสตราจารย์ ดร. พลศักดิ์ จิรไกรศิริ และคุณจิตนา สิงหเทพ ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าให้คำแนะนำตรวจสอบ ปรับปรุง จนทำให้เครื่องมือวิจัยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การวิจัยครั้งนี้มีโอกาสจะเกิดขึ้นได้หากปราศจากความอนุเคราะห์ที่ดีจาก คุณจินตนา สิงหเทพ เจ้าหน้าที่พัฒนาพื้นที่พิเศษ จังหวัดตราด ที่ได้แนะนำข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ต่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบพระคุณ คุณจักรพรรดิ ตะเวทีกุล นายกสอมาคมการท่องเที่ยว จังหวัด ตราด ที่ได้เอื้อเฟื้อสถานที่พักที่สวยงามตลอดระยะเวลาการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ขอขอบพระคุณ คุณพดุงศักดิ์ สามัญเมือง ที่ให้การต้อนรับผู้วิจัยเป็นอย่างดี ตั้งแต่วินาทีแรกที่ก้าวเท้าลงสู่พื้นทราย อันอบอุ่นของเกาะหมาก จนถึงวันสุดท้ายที่ก้าวเท้าขึ้นเรือ และที่ขาดไม่ได้ขอขอบใจ จักรกฤษณ์ จันทรแฉล้ม น้องชายที่แสนดี ที่ได้รวมหัวจมท้ายช่วยพี่ทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ตั้งแต่ตัวหนังสือตัวแรก จนถึงตัวสุดท้าย ขอขอบคุณเพื่อนๆ พัฒนาฯ รุ่น 11 มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่คอยดูแลช่วยเหลือกัน ในทุกๆ เรื่อง

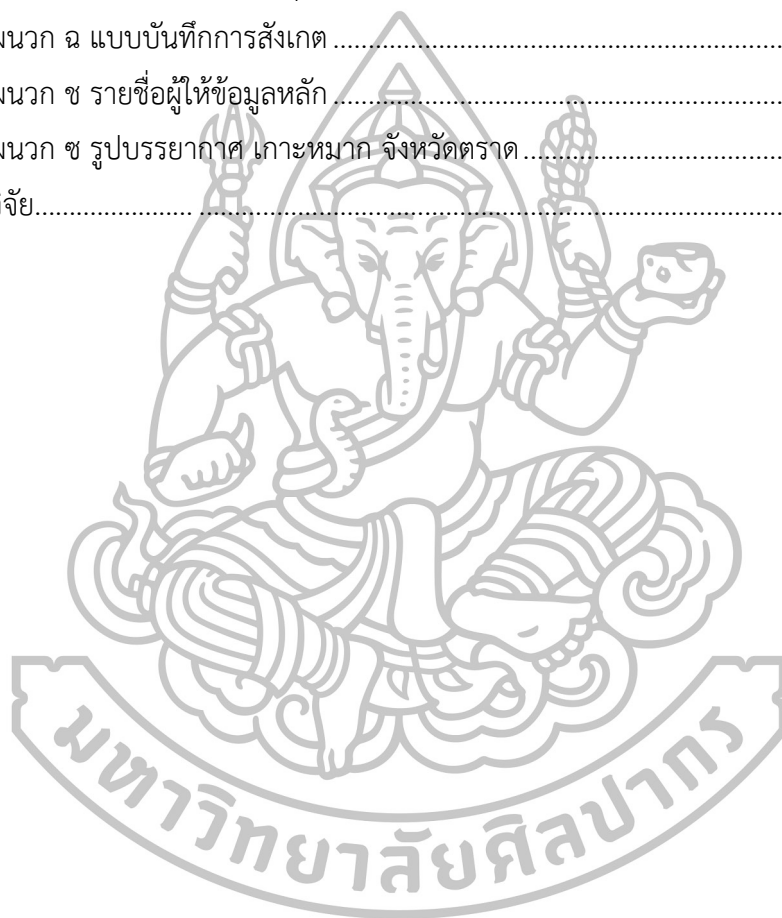
สุดท้ายนี้ด้วย คุณูปการ คุณความดีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ คุณแม่รัชนี้ อักษรประดิษฐ์ และคุณพ่อพูนศักดิ์ อักษรประดิษฐ์ ผู้เป็นที่เคารพสูงสุด เป็นกำลังใจและคอยชี้แนะ แนวทางต่างๆ ให้กับลูก จนลูกมีทุกวันนี้ได้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
คำถามการวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว.....	9
ความหมายของการท่องเที่ยว.....	9
การจัดการการท่องเที่ยว	10
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	11
ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	12
ปัจจัยที่นำไปสู่การวางยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่อนุรักษ์	14
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	15
ความหมายของสิ่งแวดล้อม	16
ความหมายของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ	17
หลักการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ	20
ประโยชน์ของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ	25
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism).....	26
ความหมายของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism)...	26
หลักการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ.....	27
วิธีการและแนวทางจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism)	30

บทที่	หน้า
ประโยชน์ของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism)	37
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	38
ความหมายของการมีส่วนร่วม	38
หลักของการมีส่วนร่วม	40
แนวทางการมีส่วนร่วม	42
ปัจจัยการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน	43
วิธีการมีส่วนร่วม	44
บริบททั่วไปที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่เกาะหมาก ตำบลเกาะหมาก	
กิ่งอำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด	45
ประวัติความเป็นมาของพื้นที่เกาะหมาก	45
สภาพบริบทของพื้นที่เกาะหมาก	46
สภาพปัญหาของชุมชน	48
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	50
งานวิจัยในประเทศ	50
งานวิจัยต่างประเทศ	57
กรอบแนวคิดการวิจัย	58
3 วิธีดำเนินการวิจัย	60
ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย	60
การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)	60
การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative)	67
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	72
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ	72
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ	104
5 สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	110
สรุปผลการวิจัย	110
การอภิปรายผล	114
ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย	118
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	119
เอกสารอ้างอิง	120

ภาคผนวก.....	125
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์เชิงลึก	126
ภาคผนวก ข แบบสอบถาม.....	131
ภาคผนวก ค การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม.....	135
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	138
ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์.....	142
ภาคผนวก ฉ แบบบันทึกการสังเกต	148
ภาคผนวก ช รายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลัก	150
ภาคผนวก ซ รูปบรรยากาศ เกษะหมาก จังหวัดตราด.....	153
ประวัติผู้วิจัย.....	157

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง..... 104
2	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลรวมความพึงพอใจ ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสถานที่พักแรมทั้ง 8 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย 106
3	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจที่มีต่อการท่องเที่ยว แบบเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมทั้ง 7 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย..... 108

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงสัมพันธ์กันของระบบนิเวศ.....	19
2 แนวทางการดำเนินนโยบายการจัดการสิ่งแวดล้อม	22
3 Low Carbon Tourism Management for tourism.....	29
4 กรอบแนวคิดการวิจัย	59
5 แสดงขั้นตอนดำเนินงานวิจัย.....	71

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถือได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 4 เป็นต้นมา ที่ได้มีการบรรจุแผนพัฒนาการท่องเที่ยวไว้เพื่อให้เกิดการพัฒนาการด้านการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่มุ่งเน้นไปยังการพัฒนาด้านเศรษฐกิจเป็นประการหลัก (นรินทร์ สังข์รักษา, 2552) ซึ่งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยนั้นเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่สามารถนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาหมุนเวียนในระบบการเงินภายในประเทศได้ปีละหลายแสนล้านบาท ส่งผลให้เกิดการจ้างงาน และสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ได้เป็นอย่างมาก เกิดการหมุนเวียนของเงินตราภายในพื้นที่ซึ่งถือเป็นแรงดึงดูดอย่างดีให้กับนักลงทุนทั้งใน และนอกพื้นที่ให้หันมาลงทุนในพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว โดยการสร้างสิ่งปลูกสร้างต่างๆ เช่น โรงแรม รีสอร์ท บังกะโล ภัตตาคาร ร้านอาหาร เป็นต้น และจากการที่ได้มีการบรรจุเรื่องการท่องเที่ยวไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้ทำการมุ่งเน้นการพัฒนาด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยการอนุรักษ์ รักษา และฟื้นฟูทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดั้งเดิม และโบราณสถาน จนทำให้ประเทศไทยได้กลายมาเป็นจุดหมายปลายทางที่สำคัญของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

เนื่องจากประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศในแถบอาเซียนที่มีความพร้อมในด้านการคมนาคม ตลอดจนประเทศไทยขึ้นชื่อว่าเป็นประเทศที่มีการให้บริการที่น่าประทับใจ มีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความงดงามทั้งยังมีวัฒนธรรมที่เก่าแก่งดงาม ทรงคุณค่า โดดเด่น และมีความเป็นเอกลักษณ์ อีกสิ่งหนึ่งที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาปีละหลายแสนคนก็คือแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น บริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลของประเทศไทย จึงสามารถกล่าวได้ว่าเป็นพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เนื่องด้วยพื้นที่ชายฝั่งทะเลของประเทศไทยนั้นมีความสวยงาม และยังคงมีความสมบูรณ์ของสิ่งมีชีวิตใต้ท้องทะเลที่มีลักษณะเฉพาะของทะเลในเขตร้อน ซึ่งเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติให้ความสนใจเป็นอันดับต้นๆ ของโลก โดยในปีพุทธศักราช 2557 ประเทศไทยได้มีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเดินทางเข้ามายังประเทศไทยเป็นจำนวน

ถึง 24,779,768 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2557) ส่วนหนึ่งได้เลือกเดินทางไปยังจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันออกรวมไปถึงพื้นที่เกี่ยวเนื่อง

จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังประเทศไทยเป็นจำนวนมากตามที่กล่าวมาข้างต้นนั้น สามารถสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางในด้านการท่องเที่ยว ซึ่งจะทำให้เกิดการบริโภคหรือใช้ทรัพยากรธรรมชาติปรับตัวสูงขึ้นไปด้วยเช่นกัน การใช้ทรัพยากรต่างๆ มากมาย ทรัพยากรธรรมชาติได้ถูกทำลายหรือถูกใช้ไปเพื่อการท่องเที่ยวในเชิงอุตสาหกรรมอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ทรัพยากรบางอย่างก็เป็นทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไป บ้างอย่างก็ต้องใช้ระยะเวลาในการฟื้นฟูให้กลับมามีสภาพที่สมบูรณ์ดังเดิม ซึ่งในปัจจุบันเป็นที่ชัดเจนแล้วว่าหลายพื้นที่ในประเทศไทยกำลังประสบกับปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย จนไม่สามารถฟื้นฟูให้กลับมาอยู่ในสภาพเดิมได้อีก เกิดผลกระทบทางด้านกายภาพของสิ่งแวดล้อม เช่น เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของระบบนิเวศ การเสื่อมโทรมของทัศนียภาพที่สวยงาม ปัญหาด้านมลภาวะที่มีเพิ่มมากขึ้น และการขาดการจัดการควบคุมดูแลการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างจริงจัง จึงทำให้เกิดสภาวะที่ผู้บริโภคใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างฟุ่มเฟือย ย่อมส่งผลให้สถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสวยงามได้รับผลกระทบอย่างมาก

จากสภาวะการณ์ดังกล่าวข้างต้นทำให้อุณหภูมิของโลกเพิ่มสูงขึ้นทุกปี เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านระบบนิเวศมากมายรวมถึงความแปรปรวนของสภาพอากาศของโลก ภาวะโลกร้อน คือ การที่อุณหภูมิเฉลี่ยของโลกเพิ่มขึ้นจากภาวะเรือนกระจก (Green House Effect) ซึ่งมีต้นเหตุจากการที่มนุษย์ได้เพิ่มปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ จากการเผาไหม้เชื้อเพลิงต่างๆ การขนส่ง และ การผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม นอกจากนั้น ปริมาณการใช้ก๊าซกลุ่มไนตรัสออกไซด์ และคลอโรฟลูโอโรคาร์บอน (CFC) เพิ่มสูงขึ้น นอกจากนั้นการตัดและทำลายป่าจำนวนมากเพื่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่มนุษย์เกิดกลไกในการดึงก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ออกไป ส่งผลให้ระบบชั้นบรรยากาศกักตุนประสิทธิภาพลง และในที่สุดสิ่งต่างๆที่มนุษย์ได้กระทำลงไปนั้นได้หวนกลับมาในลักษณะของภาวะโลกร้อน ภาวะโลกร้อนที่เกิดมาจากสภาวะเรือนกระจกนั้นเป็นปัญหาที่ทุกประเทศกำลังให้ความสำคัญ สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดสภาวะนี้นั้นคือการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์สู่ชั้นบรรยากาศของโลกซึ่งมีปริมาณมากมายมหาศาลต่อปีได้ส่งผลกระทบต่อด้านนิเวศวิทยาในแถบขั้วโลก ที่ได้รับผลกระทบและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูเขาน้ำแข็งละลายอย่างรวดเร็วทำให้ระดับน้ำทะเลทางขั้วโลกเพิ่มขึ้น และไหลลงสู่ทั่วโลกเกิดน้ำท่วมได้ทุกทวีป นอกจากนี้ทำให้สัตว์ทางทะเลเสียชีวิตเพราะระบบนิเวศได้เกิดเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน ในขณะที่ทวีปเอเชียมีอุณหภูมิจะสูงขึ้นในทุกๆ ปี เกิดฤดูกาลที่แห้งแล้ง มีน้ำท่วม ผลิตผลทางอาหารลดลง ระดับน้ำทะเลสูงขึ้น สภาพอากาศแปรปรวนอาจทำให้เกิดพายุต่างๆ มากมายเข้าไปทำลายบ้านเรือนที่อยู่อาศัยของประชาชน

ในปัจจุบันทุกภาคส่วนต่างหันมาให้ความสำคัญและตื่นตัวกับผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ที่เกิดจากใช้ทรัพยากรอย่างไม่เหมาะสม องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการพัฒนา เฉพาะอย่างยิ่งปัจจุบันนี้เกาะหมากที่ได้มีการจัดการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง จึงทำให้เกิดแนวคิดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) การท่องเที่ยวแนวใหม่ที่ “องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.) ร่วมกับ องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของเยอรมัน เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (GIZ) ได้ถูกก่อตั้งขึ้นมา โดยมีเป้าหมายเพื่อมุ่งสร้างความตระหนักในการลดการใช้พลังงาน อันจะนำไปสู่การลดปริมาณการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของภาวะโลกร้อน อีกวัตถุประสงค์หนึ่งของ อพท. ได้ถูกตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ทดลอง นวัตกรรม และพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ เพื่อเป็นการการอนุรักษ์ และยกระดับลักษณะ และรูปแบบการท่องเที่ยวของประเทศไทยเพื่อความยั่งยืนในอนาคต หรืออาจจะกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) เป็นอีกหนึ่งยุทธศาสตร์ และเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนให้เกิดความยั่งยืน ต่อยอดจากแนวคิดจัดการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาลที่ให้ความสำคัญต่อทรัพยากรธรรมชาติในแง่ของการท่องเที่ยวภายในประเทศ

ในฐานะนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาศึกษา ซึ่งให้ความสำคัญกับการนำการศึกษาไปพัฒนา ด้านต่างๆ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการจัดการพื้นที่ที่เกิดผลสำเร็จการดำเนินงานด้านการจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) บนพื้นที่เกาะหมาก ซึ่งตั้งอยู่ในเขต หมู่เกาะช้าง จังหวัดตราด เกาะหมาก ถือเป็นตัวอย่างที่ดีในการรณรงค์การลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์สู่ชั้นบรรยากาศที่ได้มีประสิทธิภาพมากที่สุดจังหวัดหนึ่งในประเทศไทย ซึ่งวิธีการดำเนินงานมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 ภาคที่สอง แผนงานที่สาม บทที่ 4 ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่าปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้ถูกใช้ไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ หรือเกิดความขัดแย้งระหว่างการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัด และการขาดวิธีการปฏิบัติในเรื่องของการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติเป็นผลให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม ดังนั้นหลักการสำคัญที่จำต้องดำเนินการในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 จึงมีอยู่ 3 หลักการ คือ

1. การดำเนินการเพื่อจัดทำแผนงานที่เป็นพื้นฐานสำหรับการบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดให้ครบสมบูรณ์
2. เน้นแผนงานที่ประสานกันอย่างเป็นระบบครบวงจร
3. ให้มีการนำแผนงานที่ได้จัดทำขึ้นไปปฏิบัติเพื่อให้เป็นประโยชน์ในระดับท้องถิ่น

กลไกการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เป็นไปตามแนวทางดังกล่าวข้างต้น จำเป็นจะต้องดำเนินการสร้างระบบ และเครื่องมือในการประสานงานขึ้นพื้นฐาน อาทิเช่น ระบบข้อมูล แผนที่ แผนที่แม่บท โดยจัดให้ระบบนั้นเป็นระบบที่มีความสมบูรณ์ในทุกพื้นที่ และอยู่ในมาตรฐานเดียวกันรวมทั้งจะต้องสนับสนุนให้องค์กรในระดับท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดกับทรัพยากรธรรมชาติเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มากยิ่งขึ้น (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6: 2530-2534)

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นกรณีศึกษาถึงแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด รวมไปถึงการดำเนินการด้านการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) เพื่อที่จะนำแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) นี้ ไปเป็นตัวอย่างให้แก่ชุมชนอื่นที่มีลักษณะพื้นที่หรือมีบริบทที่ใกล้เคียงกันหรือแม้กระทั่งในพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน เพื่อเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการเพื่อการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ของพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด
2. เพื่อศึกษาปัจจัย และเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) มาสู่แนวทางปฏิบัติ
3. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) บนพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด

คำถามการวิจัย

1. มีปัจจัยและเงื่อนไขใดบ้างที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จตามแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism)
2. การส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) นั้นมีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด หรือไม่

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยทำการศึกษาในเรื่องกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (Low Carbon Tourism) และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสถาน

ประกอบกรที่นำเอาแนวทางการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) มาปรับใช้ในองค์กรโดยการศึกษาในครั้งนี้ได้ครอบคลุมประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในลักษณะของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) บนพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด ดังนี้

1.1 วิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนที่อยู่ในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด

1.2 ศึกษาปัจจัยเงื่อนไขต่างๆ รวมไปถึงปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon

1.3 ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการส่งเสริมการตลาดอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของสถานประกอบการที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ดำเนินการวิจัย

2. ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

2.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อสถานที่พักผ่อนที่ใช้แนวทางการบริหารจัดการแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประชากร ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด ในระหว่างเดือนตุลาคม ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2557 จำนวน 25,690 คน (กรมการท่องเที่ยว. 2557)

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างจากประชากรจำนวน 25,690 คนโดยใช้ตารางเครซีแอนดัมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970: 608) กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ระดับร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 394 คน แต่ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดไว้ที่ 400 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น (Independent Variables) ประกอบด้วย ลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ จำนวนผู้ที่มาท่องเที่ยว และรูปแบบที่ใช้เดินทางมาท่องเที่ยวยังเกาะหมาก จังหวัดตราด

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ประกอบด้วย ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด ได้แก่ การเดินทาง ด้านสถานที่พักผ่อน และด้านความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่กลุ่มที่ดำเนินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon รวมไปถึงผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินนโยบายการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon โดยแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย

2.2.1 เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารแผนและประสานงานจากองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่ดำเนินงาน ประสานงาน แนวนโยบายที่ได้รับมอบหมายมาสู่แนวทางการปฏิบัติจริงในพื้นที่

2.2.2 ผู้ประกอบการที่ให้บริการโรงแรมรีสอร์ท ภัตตาคารร้านอาหาร ที่ดำเนินธุรกิจอยู่ในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด ซึ่งผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการนำแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) มาปรับใช้ในสถานประกอบการ

2.2.3 ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ดำเนินการวิจัย โดยศึกษาถึงความคิดเห็นต่างๆ รวมไปถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด ภายหลังได้นำแนวทางการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ ดำเนินการวิจัยบนพื้นที่เกาะหมาก อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาดำเนินการวิจัย 9 เดือน ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2558 – กรกฎาคม พ.ศ. 2559

นิยามศัพท์เฉพาะ

การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางที่พักผ่อนหย่อนใจ ไปยังจุดหมายปลายทางโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อเป็นการสร้างความพึงพอใจ เพลิดเพลิน และสร้างประสบการณ์ให้ผู้ที่เดินทางท่องเที่ยวโดยทำให้เกิดความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจก็ได้

การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการปริมาณการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ออกสู่ธรรมชาติทั้งทางตรงและทางอ้อมในทุกๆ กิจกรรมที่ได้กระทำ โดยการลดปริมาณการใช้พลังงานที่มากเกินไป และหันมาใช้พลังงานทดแทนแทนพลังงานที่เกิดจากการเผาไหม้ของเชื้อเพลิง รวมไปถึงการรณรงค์การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติในรูปแบบต่างๆ อาทิเช่น การให้ความสำคัญกับกิจกรรมสันตนาการต่างๆ คือ การใช้จักรยานแทนการขับซีลจักรยานยนต์ การพายเรือเพื่อชมธรรมชาติแทนการใช้เรือที่มีเครื่องยนต์ ในพื้นที่เกาะหมาก อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในรูปแบบที่ใช้ทรัพยากรจากธรรมชาติให้น้อยที่สุดหรือใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า เพื่อลดหรือหลีกเลี่ยงการเกิดผลกระทบต่อคนรุ่นหลังในอนาคต

ปัจจัยเงื่อนไข หมายถึง สิ่งต่างที่สามารถส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม การตัดสินใจ โดยนำเอาข้อกำหนดต่างๆ มาพิจารณาเป็นองค์ประกอบก่อนการดำเนินงานต่างๆ หรือเพื่อจะทำให้สิ่งนั้นๆ เกิดขึ้น

การบริหารจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง วิธีการที่ใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวต่างๆ ที่ประกอบไปด้วยขั้นตอน กระบวนการที่มีระเบียบแบบแผน มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแนวทางการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวแบบลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ของพื้นที่เกาะหมาก อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด
2. ทำให้ทราบศึกษาปัจจัย และเงื่อนไขที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการนำแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) มาสู่แนวทางปฏิบัติ
3. ทำให้ทราบถึงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon บนพื้นที่เกาะหมาก อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด
4. นำข้อเสนอที่ได้รับจากการทำวิจัยมากำหนดแนวทาง และนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่หันมาสนใจรูปแบบของการท่องเที่ยวที่เป็นมิตร และไม่ทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) กรณีศึกษาพื้นที่เกาะหมาก กิ่งอำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสำหรับใช้เป็นแนวทางในการวางกรอบแนวคิดสำหรับการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว
2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
3. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบมลพิษต่ำ (Low Carbon Tourism)
5. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
6. บริบททั่วไปของเกาะหมาก อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด
7. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาประเทศไทยได้เกิดการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาขึ้นในหลายๆ มิติ อันเนื่องมาจากได้มีการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจขึ้นมาโดยเฉพาะในฉบับต่างๆ ที่มุ่งเน้นพัฒนาไป ยังโครงสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น การก่อสร้างถนน ระบบคมนาคม และยังมีขยายพื้นที่ เมืองหลวงออกไปเพื่อรองรับการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมต่างๆ ซึ่งในขณะนั้นยังมิได้เกิดการ ตระหนักถึงผลกระทบเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่สูญเสียไปจากการเจริญเติบโตของเมืองหลวง จนกระทั่ง ในตอนปลายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 ที่เริ่มเกิดการตื่นตัวมากขึ้นเกี่ยวกับ ผลกระทบต่างๆ รวมไปถึงปัญหาทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรมลงไปด้วยเหตุนี้ในช่วงของ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 จึงได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรวมถึง เทคโนโลยี จึงเป็นที่มาของการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ซึ่งอยู่ภายใต้การ กำกับดูแลของกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและพลังงาน ต่อมาในปี พ.ศ. 2518 จึงได้มีการบังคับ ใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมขึ้นมาซึ่งถือได้ว่าเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ สิ่งแวดล้อมฉบับแรกของประเทศไทยในขณะนั้น

จากการขยายตัวของเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างต่อเนื่องจนมาถึงแผนพัฒนา เศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 6 ที่มีการกล่าวถึงการให้ความสำคัญด้านเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม และ

ยังที่มุ่งเน้นในเรื่องของการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติโดยมุ่งให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ป่าไม้ น้ำ ดิน แร่ และได้ทำแก้ไขนโยบายต่างๆ เพื่อให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้นในการควบคุมและลดปัญหามลพิษของอุตสาหกรรมต่างๆ ถือได้ว่าเป็นรากฐานของการวางนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและการแก้ปัญหามลพิษในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ซึ่งเป็นแผนที่มุ่งเน้นในการแก้ปัญหาอย่างจริงจังมากขึ้นโดยการเร่งฟื้นฟูพร้อมทั้งอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและป้องกันสภาวะสิ่งแวดล้อมในเมืองและชนบท เกิดการสนับสนุนให้ภาคประชาชน ชุมชน และองค์กรส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการมากขึ้น อีกทั้งยังได้นำแนวคิดและเครื่องมือทางด้านเศรษฐศาสตร์เข้ามาประยุกต์ใช้ในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ทำการรณรงค์เสริมสร้างวินัยและประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการผลิตเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีเป้าหมายเพื่อเป็นการสนับสนุนคุณภาพชีวิตที่ดีของคนและชุมชน เพื่อเป็นฐานการผลิต และยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้นมา

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถือได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ให้กับประเทศอย่างมหาศาล ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศรวมไปถึงชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาเพื่อสัมผัสกับความเป็นธรรมชาติที่สวยงาม แต่สิ่งที่ตามมาคือทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงามกลับถูกใช้ไปอย่างมากก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของแหล่งธรรมชาตินั้น ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรในพื้นที่อย่างเป็นระบบ และมีแบบแผน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาตินั้น

เพื่อความกระจ่างชัดในแนวคิดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon ขอนำเสนอรายละเอียดเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

1.1 ความหมาย ของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว หมายความว่า การท่องเที่ยว (Tourism) หมายถึง การเดินทางเพื่อสราญใจ การบริหารงานหรือธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ส่วน นักท่องเที่ยว (Tourist) หมายถึง ผู้ที่เดินทางจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งภายในประเทศและต่างประเทศเพื่อหาความสุข พักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อหาความรู้ทางวัฒนธรรมแล้วกลับมายังจุดเดิม โดยมีใช้การเดินทางเพื่อไปประกอบอาชีพ หรือเพื่อเป็นการหารายได้ (Webster's Third New International Dictionary)

McIntosh และ Goeldner (1986 : 4) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง ปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นมาจากปฏิสัมพันธ์ หรือ การกระทำซึ่งกันและกัน ของนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบกิจการ รัฐบาลและชุมชน เพื่อเป็นการจูงใจและต้อนรับนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนอื่นๆ

Gee, Choy และ Maskens (1984 : 4) ได้กล่าวถึงการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวไว้ว่า การเดินทาง หมายถึง การออกจากสถานที่หนึ่งออกไปสู่สถานที่อื่นๆ เช่น การเดินทางออกจากบ้านตามปกติ และการเดินทางเพื่อไปอาศัยที่อื่น

ราณี อธิชัยกุล (2557 : 3) กล่าวว่า การท่องเที่ยว (Tourism) หมายถึง กิจกรรมใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางของบุคคลจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจ เพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ ที่มิใช่เพื่อเป็นการหารายได้ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดปรากฏการณ์ และความสัมพันธ์ที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ภาครัฐที่วางแผนและจัดการท่องเที่ยว และชุมชนหรือเจ้าของท้องถิ่นในพื้นที่ท่องเที่ยว

วรรณดา ศิลปอาชา และชัชพล ทรงสุนทรวงศ์ (2558) การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางเพื่อผ่อนคลายความเครียด แสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่โดยมีเงื่อนไขว่าการเดินทางนั้นเป็นการเดินทางเพียงชั่วคราว ผู้เดินทางจะต้องไม่ถูกบังคับให้เดินทาง (อ้างถึงใน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544)

กล่าวได้ว่าความหมายของการท่องเที่ยว นั้น คือ การเดินทางจากจุดเดิมที่ตนอยู่เพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อเป็นการหาประสบการณ์ใหม่ๆ มิใช่เพื่อเป็นการหารายได้ โดยที่การเดินทางนั้นต้องเป็นการเดินทางอย่างสมัครใจ และต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ให้บริการในพื้นที่จุดหมายปลายทาง เช่น การใช้สินค้าหรือบริการ และในที่สุดผู้เดินทางนั้นจะต้องกลับมายังจุดเดิม

เมื่อนักท่องเที่ยวได้เดินทางมาพักผ่อนยังสถานที่ท่องเที่ยวใดก็ตาม ถือได้ว่าการใช้ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวเกิดขึ้น และหากขาดการจัดการที่ดีย่อมส่งผลกระทบต่อในระยะยาวอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ดังนั้นการจัดการด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อเป็นการอนุรักษ์แหล่งทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ ให้คงอยู่ต่อไป

1.2 การจัดการการท่องเที่ยว

สุรัสวดี ราชกุลชัย (2545 : 419) กล่าวว่า การจัดการ (Management) เป็นคำที่มาจากภาษาฝรั่งเศสว่า Manager หมายถึง ผู้ดูแลในบ้าน ผู้รักษาผลประโยชน์ ดังนั้น การจัดการจึงหมายถึง การกระทำต่างๆ ในลักษณะเป็นการชี้นำทิศทางหรือการแนะนำเพื่อเป็นการนำไปปฏิบัติ โดยเป็นการ

บ่งชี้ในเรื่องของรายละเอียดของการบริหารภายในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ การปฏิบัติการ และรวมไปถึงวิธีปฏิบัติงานโดยตรงสำหรับเชิงปฏิบัติงานอย่างแท้จริง

การจัดการการท่องเที่ยว (Tourism Management) บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) กล่าวว่า การจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การวางแผนการท่องเที่ยว และดำเนินการให้เป็นไปตามแผน โดยมีการจัดการองค์การการบริหารงานบุคคล การอำนวยความสะดวก และการควบคุมอย่างเหมาะสม เพื่อให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้พร้อมทั้งมีการประเมินผลการท่องเที่ยวด้วย

มนัส สุวรรณ และคณะ (2541) กล่าวว่า การจัดการการท่องเที่ยวหมายถึง การกระทำอย่างมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับหลักการ ทฤษฎี และแนวคิดที่เหมาะสม ยิ่งไปกว่านี้ยังจำเป็นต้องคำนึงถึงสภาพที่แท้จริงรวมทั้งข้อจำกัดต่างๆ ของสังคมและสภาพแวดล้อม แผนปฏิบัติการที่ดีต้องคำนึงถึงกรอบความคิดที่ได้กำหนดไว้ มิฉะนั้นแล้วการจัดการการท่องเที่ยวจะดำเนินไปอย่างไรทิศทางและประสบความสำเร็จ

วรรณพร วณิชชานุกร (2540) กล่าวว่า ในการบริหารจัดการทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพควรมีรูปแบบการบริหารในสองระดับ คือ ระดับแนวนอน ประกอบด้วย หน่วยงานต่างๆ ของรัฐที่เกี่ยวข้อง และระดับแนวตั้ง คือ หน่วยงานของรัฐในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น รวมทั้งองค์กรที่ไม่ใช่ของรัฐบาลแต่บทบาทสำคัญในการเป็นตัวแทนปกป้องผลประโยชน์ส่วนรวม และสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร แรงงาน ความรู้ ตามอำนาจของผู้คนในท้องถิ่นได้ ซึ่งการบริหารควรครอบคลุมในเรื่องต่างๆ

โดยสรุป การจัดการการท่องเที่ยวนั้น คือ การวางแผนและดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อการพัฒนาในด้านต่างๆ ของการท่องเที่ยวเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ตามที่ได้กำหนดไว้ โดยจำเป็นต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อม และบริบทต่างๆ ภายในพื้นที่ของสถานที่ท่องเที่ยวนั้นในการกำหนดกรอบแนวทาง และยุทธศาสตร์ในการจัดการในการดำเนินงานอย่างชัดเจน เพื่อให้ครอบคลุมในทุกองค์ประกอบ และจำเป็นต้องมีการควบคุมติดตามประเมินผล โดยการอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน ตลอดจนประชาชนในพื้นที่ให้เกิดการพัฒนาการสูงสุดเพื่อการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพเพื่อรักษา อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในปัจจุบันให้คนรุ่นหลังได้มีโอกาสได้ชื่นชมกับทรัพยากรที่สวยงามต่อไปในอนาคต และเพื่อเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การนำเอาแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว เริ่มเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในเรื่องของการท่องเที่ยวของประเทศไทยในระยะหลัง เป็นผลมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยวของ

ประเทศไทยในอดีตที่ไม่ประสบความสำเร็จขาดการควบคุมที่ดี โดยในอดีตจะไปที่การหวังผลกำไรสูงสุดของผู้ประกอบการ มากกว่าการให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทั้งที่ในความเป็นจริง การที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนได้นั้นจะอาศัยองค์ประกอบอีกหลายปัจจัย เพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว โดยที่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่สนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) นั้นเพิ่งมีการริเริ่มไปก่อนหน้านี้ไม่กี่ปี (เริ่มในปี พ.ศ. 2554) เพื่อตอบรับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกด้านสภาพภูมิอากาศ ซึ่งการท่องเที่ยวนั้นเป็นสาเหตุหนึ่งให้เกิดภาวะโลกร้อน ไม่ว่าจะเป็นการเดินทาง การเข้าพักในโรงแรม ตลอดจนกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ และแม้แต่ปริมาณขยะที่นักท่องเที่ยวทิ้งไว้ในแหล่งท่องเที่ยวก็ตาม การคำนึงถึงการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่ปลดปล่อยระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว โดยเลือกกิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากที่สุด หรือทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนหรือผู้ประกอบการ เช่น การปลูกต้นไม้ เพื่อชดเชยการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนทั้งต่อสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ สถานประกอบการ และประชาชนในพื้นที่

เพื่อความกระจ่างชัดในแนวคิดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon ขอ นำเสนอรายละเอียดเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

2.1 ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ซูลิทธิ ชูชาติ (2544) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า เป็นการท่องเที่ยวที่ครอบคลุมขอบข่ายของการท่องเที่ยวแบบอื่นๆ หลายรูปแบบ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมุ่งพัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน นักท่องเที่ยว ชุมชนในท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ปรีชา มณีรัตน์ (2538 : 90 - 109) กล่าวว่า การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุดในการผสมผสานลักษณะที่ทำให้เศรษฐกิจทั้งระบบผสมผสานกลมกลืนกันอย่างเหมาะสม เช่น ไม่นั่นเรื่องการขยายตัวทางเศรษฐกิจจนไม่ลืมเรื่องการรักษาสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติเป็นต้น

อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์ (2539 : 3) การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นคำศัพท์ของการพัฒนาที่เกิดขึ้นด้วยสาเหตุของความกดดันที่เกิดจากความไม่สมดุลระหว่างการเร่งรัดพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การเร่งรัดการลงทุนและการใช้วัสดุจากทรัพยากรธรรมชาติอย่างไร้ขอบเขตจึงเป็นเหตุที่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายอย่างรวดเร็ว สภาพสังคมเสื่อมโทรม ช่องว่างของรายได้ระหว่างคนจนกับคนรวยกว้างขึ้น คนยากจนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ กับความเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

สุธาทิพย์ เข็มน้อย (2554 : 11) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวและพัฒนาสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป โดยใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง เหมาะสม และวางแผนเพื่อส่งเสริมและสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและยาวนานที่สุดในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ หรือเสื่อมสภาพน้อยที่สุด

Swarbrooke (1998 : 13) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่าเป็นการท่องเที่ยวซึ่งทำให้เศรษฐกิจเจริญงอกงาม แต่ต้องไม่ทำลายทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว นอกจากนี้ต้องไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและโครงสร้างทางสังคมของชุมชนท้องถิ่น

(Rogers and Slinn, 1995 : 162-163) การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามข้อตกลงระหว่างประเทศประกอบด้วยหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังต่อไปนี้

1. สิ่งแวดล้อมเป็นทรัพย์สินสำคัญและมีคุณค่ายิ่งต่อการท่องเที่ยว ต้องรักษาไว้ให้มีสภาพเหมือนเดิมสำหรับลูกหลานในอนาคต มิใช่ถูกทำลายในระยะสั้น
2. การท่องเที่ยวเป็นการจัดกิจกรรมที่อำนวยความสะดวกประโยชน์ให้กับชุมชน และแหล่งท่องเที่ยวให้มีความเสมอภาคเท่ากับนักท่องเที่ยว หมายความว่า มิใช่นักท่องเที่ยวแสวงหาผลประโยชน์จากชุมชน และแหล่งท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว ชุมชนก็ควรได้รับประโยชน์เท่าเทียมกันจากการท่องเที่ยวด้วย
3. การจัดการเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวกับสิ่งแวดล้อม ต้องส่งผลต่อการพัฒนาแบบยั่งยืน การท่องเที่ยวต้องไม่ทำลายทรัพยากรหรือก่อให้เกิดผลเสียถึงในอนาคต
4. กิจกรรมและการพัฒนาการท่องเที่ยวควรจะยอมรับสภาพธรรมชาติ และลักษณะของสถานที่ซึ่งเป็นที่ตั้งของกิจกรรมหรือการพัฒนาดังกล่าว กล่าวคือ ถ้าแหล่งท่องเที่ยวใดเปราะบางทางธรรมชาติมากเกินไปก็ควรพัฒนาสถานที่นั้นภายในขอบเขต และให้กระทบต่อธรรมชาติน้อยที่สุด เช่น จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว จำกัดกิจกรรมและเวลาของการท่องเที่ยว
5. ความกลมกลืนที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว ต้องเกิดจากความต้องการของนักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่น และสถานที่ท่องเที่ยว
6. การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงต้องไม่ทำลายหลักการของการพัฒนาอย่างยั่งยืน
7. องค์กรทางด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยว องค์กรท้องถิ่น และองค์กรด้านสิ่งแวดล้อม ต้องยอมรับในหลักการดังกล่าว และจะต้องปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ Swarbrooke (1998 : 60) ได้ให้หลักการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ดังนี้

1. การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นต้องไม่ต่อต้านการเจริญเติบโตอันเนื่องมาจากการพัฒนา แต่ต้องเน้นข้อจำกัดของการเจริญเติบโต และการท่องเที่ยวต้องจัดการและบริหารภายใต้ข้อจำกัดนี้
2. ต้องมีการจัดการวางแผนที่เหมาะสมเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่เกิดขึ้นต่อธรรมชาติ และทรัพยากรมนุษย์
3. คำนึงถึงผลกระทบยาวมากกว่าระยะสั้น
4. การจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มิได้มุ่งเน้นการจัดการแค่เพียงด้านสิ่งแวดล้อม แต่จำเป็นต้องรวมถึงด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และการบริการ
5. ให้ความสำคัญกับความต้องการที่ทำให้มนุษย์เกิดความพึงพอใจ แต่ต้องอยู่ภายใต้ความเสมอภาค และยุติธรรม

กล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในมิติต่างๆ เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างถูกต้องเหมาะสม คุ่มค่า และต้องไม่ส่งผลกระทบต่อหรือส่งผลกระทบต่อโครงสร้างของชุมชนในพื้นที่นั้น โดยผ่านกระบวนการศึกษา การจัดการอย่างเป็นระบบ แล้วจึงดำเนินการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อให้ครอบคลุมในทุกองค์ประกอบโดยไม่ให้มีผลกระทบต่อทรัพยากรมนุษย์และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2.3 ปัจจัยที่นำไปสู่การวางยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่อนุรักษ์

หนึ่งในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืนนั้น การวางยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ โดยพิจารณาจากข้อมูลดังต่อไปนี้

ในปัจจุบันเกิดการพัฒนารท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งต้องอาศัยยุทธศาสตร์การพัฒนาในมิติต่างๆ (ปรีชา จันทรศิริตานนท์, 2550 : 23) ได้ตั้งข้อสังเกตในการพัฒนาไว้ ดังนี้

1. การก่อสร้างสิ่งก่อสร้างทุกชนิดมีความจำเป็นต้องศึกษาถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment) โดยเฉพาะระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ ตลอดจนเขตการจัดการใช้ประโยชน์
2. การศึกษา (Carrying Capacity) และนำมาใช้กับพื้นที่อย่างเข้มงวด การพัฒนาจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยที่เน้นรายได้จากนักท่องเที่ยวต้องมีการทบทวน มิเช่นนั้นจะกระทบกับสิ่งแวดล้อมในระยะยาว
3. การกำจัดขยะมูลฝอย น้ำเสีย มลพิษเสียงและอากาศ ต้องมีแผนการจัดการชัดเจนในพื้นที่

4. ทบพวนการให้ภาคธุรกิจเอกชนเข้าดำเนินการด้านการท่องเที่ยวและพักอาศัย เพราะในหลักการเชิงธุรกิจต้องแสวงหากำไรสูงสุด ซึ่งมักจะตรงกันข้ามกับหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ปรีชา จันทร์ศิริตานนท์ (2550 : 15) กล่าวต่อไปอีกว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการวางยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่อนุรักษ์เพื่อให้เกิดความยั่งยืนประกอบด้วย

1. การเพิ่มขึ้นของประชากร คือ ส่งผลให้เกิดความต้องการใช้ทรัพยากรทั้งทางตรงและทางอ้อมมากขึ้น เช่น การใช้ประโยชน์เพื่อการนันทนาการ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติจากภารกิจทางการท่องเที่ยวหลายด้าน เพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคม

2. ความเสื่อมโทรมของทรัพยากร คือ สภาพธรรมชาติส่วนใหญ่ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาถูกนำไปใช้อย่างสิ้นเปลืองเพื่อเป็นการพัฒนาทางเศรษฐกิจ อันนำไปสู่ความขัดแย้งของภาคส่วนต่างๆ จึงต้องมีการสร้างสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์กับการอนุรักษ์

3. กระแสโลก (Globalization) คือ เกิดผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์อย่างชัดเจน เช่น การเคลื่อนย้ายทรัพยากรจากประเทศกำลังพัฒนาไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว ภาวะการแข่งขันของตลาดโลกที่เกี่ยวข้องเนื่อง ล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม

กล่าวได้ว่าในการวางแผนงานหรือยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเพื่อให้เกิดยั่งยืนนั้นต้องอาศัยการศึกษาข้อมูลในภาพรวมของพื้นที่นั้นๆ ทั้งหมดเสียก่อน รวมไปถึงกระบวนการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้ผู้ประกอบกิจการและประชาชนในพื้นที่ แล้วจึงเริ่มกระบวนการวางแผนพัฒนาโดยให้คำนึงถึงปัจจัยต่างๆ มาเป็นส่วนประกอบในการวางยุทธศาสตร์ต่อไป

3. แนวคิดที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในปัจจุบันการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นถือได้ว่าเป็นเรื่องที่ทุกคนหันมาให้ความสำคัญมากขึ้นกว่าแต่ก่อน โดยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 1-6 ที่เน้นด้านการจัดการการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และสาธารณสุขเป็นสำคัญ เกิดการขยายตัวของเมืองหลวงอย่างรวดเร็ว ซึ่งการเจริญเติบโตของสังคมเมืองและอุตสาหกรรมนั้นต้องอาศัยทรัพยากรธรรมชาติเป็นปริมาณมหาศาล ซึ่งในขณะนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติยังมิได้มีการกำหนดแนวทางเกี่ยวกับการอนุรักษ์ไว้อย่างชัดเจน จึงทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างไม่รู้คุณค่า ปริมาณทรัพยากรที่มีอยู่ในธรรมชาติสูญสิ้นไปอย่างรวดเร็ว แต่เมื่อเข้าสู่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 เป็นต้นมาก็มีการให้ความสำคัญด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ เนื่องจากมีการเล็งเห็นประโยชน์ในระยะยาว ที่ว่ามนุษย์จะต้องใช้

ทรัพยากรธรรมชาติต่อไปในอนาคตจวบจนรุ่นลูก รุ่นหลาน ดังนั้นการนำแนวความคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับทางด้านเศรษฐศาสตร์มาประยุกต์ให้เข้ากับแนวทางที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการสมดุลระหว่างปริมาณการใช้ของมนุษย์กับการฟื้นฟูตัวเองของธรรมชาติ

3.1 ความหมายของสิ่งแวดล้อม

จากที่ประชุมขององค์การสหประชาชาติที่จัดการประชุม เรื่อง สิ่งแวดล้อมของมนุษย์ (United Nations Conference on the Human Environment) ณ กรุงสต็อกโฮล์ม ได้ให้คำจำกัดความหมายของคำว่า “สิ่งแวดล้อม” ไว้ว่า สิ่งต่างๆ ที่อยู่ในสถานะของแข็ง ของเหลว และก๊าซ รวมทั้งสิ่งต่างๆ ที่เป็นความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และสิ่งที่อยู่ในรูปที่สามารถสัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัสอื่นๆ ซึ่งรวมถึงลักษณะทางธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต และไม่มีชีวิตทุกชนิด เช่น พฤติกรรมของสิ่งมีชีวิตต่างๆ ทั้งพืช และสัตว์ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2542) ที่ให้ความหมายว่า “สิ่งแวดล้อม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งมีชีวิต และไม่มีชีวิต ทั้งที่เป็นรูปธรรม (จับต้อง และมองเห็นได้) และนามธรรม (วัฒนธรรม แบบแผน ประเพณี ความเชื่อ) มีอิทธิพลเกี่ยวข้องถึงกัน เป็นปัจจัยในการเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ผลกระทบจากปัจจัยหนึ่ง จะมีส่วนในการเสริมสร้าง หรือทำลายอีกส่วนหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ สิ่งแวดล้อมเป็นวงจร และวัฏจักรที่เกี่ยวข้องกันไปทั้งระบบ” (นิวัติ, 2533) ได้กล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่า “สิ่งแวดล้อม หมายถึง วัตถุ พฤติกรรม สภาพการณ์ต่างๆ ที่อยู่รอบๆ ตัวเรา เช่น สภาพลมฟ้าอากาศ ดิน และสิ่งมีชีวิตต่างๆ สิ่งเหล่านี้จะทำปฏิกริยาร่วมกัน ซึ่งที่สุดสิ่งแวดล้อมเหล่านี้จะมีอิทธิพลเป็นตัวกำหนดรูปร่าง ความเป็นอยู่ รวมทั้งความอยู่รอดของแต่ละชีวิต หรือสังคมของสิ่งมีชีวิตนั้น”

ในส่วนของประชาคมยุโรป ได้เคยมีกำหนดความหมายของสิ่งแวดล้อมไว้ว่า “สิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสัมพันธ์ร่วมกันของสรรพสิ่งที่อยู่โดยรอบมนุษย์ และสังคมของมนุษย์ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการกำหนดรูปแบบ และเงื่อนไขของการดำรงอยู่ของสิ่งมีชีวิตต่างๆ ทั้งในลักษณะของการดำรงอยู่ของสิ่งมีชีวิตชนิดใดชนิดหนึ่ง หรือการดำรงอยู่ในลักษณะสังคมของสิ่งมีชีวิต”

วคิน อิงคพัฒนากุล (2548) กล่าวว่า “สิ่งแวดล้อมนั้นยังสามารถจำแนกองค์ประกอบออกเป็น 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ (Natural Environment) คือ สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มนุษย์ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเกิดของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ แต่มนุษย์มีส่วนสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติในลักษณะของการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-made Environment) คือ สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นทั้งที่ตั้งใจ และไม่ได้ตั้งใจเพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการตนเอง”

สิ่งแวดล้อมนั้นสามารถกำหนดขอบเขตของระบบสิ่งแวดล้อมขึ้นได้ในลักษณะทางภูมิศาสตร์ และยังสามารถกำหนดขอบเขตได้จากความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมซึ่งสามารถกำหนดขึ้นได้ในลักษณะนามธรรม หรือรูปธรรม และอาจจะกำหนดขึ้นตามความต้องการทางวิชาการ งบประมาณ กำลังบุคลากร และสถานภาพของสิ่งแวดล้อมทางการเมือง การปกครอง และกฎหมาย ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม และความต้องการของผู้เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม วศิน อิงคพัฒนากุล (2548)

หากจะสรุปความหมายของคำว่า “สิ่งแวดล้อม” คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบๆ ตัวเราที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือที่ถูกสร้างขึ้นโดยฝีมือของมนุษย์ ไม่ว่าจะสิ่งที่เราสัมผัสหรือจับต้องได้ (รูปธรรม) เช่น ต้นไม้ ดิน หิน น้ำ ฯลฯ และสิ่งที่ไม่สามารถจับต้องได้ สัมผัสได้ (นามธรรม) เช่น วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ และศาสนา แต่ไม่ว่าจะเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต สิ่งที่มีหรือมองไม่เห็น จับต้องได้หรือจับต้องไม่ได้ ล้วนแล้วแต่จะมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงใดๆ ต่อกับสิ่งแวดล้อมก็จะส่งผลกระทบต่อการดำรงอยู่ต่ออีกสิ่งหนึ่งในทันทีหรืออาจจะต้องใช้ระยะเวลา ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นในทางตรงหรือในทางอ้อม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจหรือศึกษาเข้าไปในรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างของสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในเรื่องของการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ให้เกิดความสอดคล้องและเหมาะสมต่อสภาพการณ์นั้น

3.2 ความหมายของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

สมชาย และสุรินทร์ (2532) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ทรัพยากร” โดยหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ ซึ่งสามารถจำแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. ทรัพยากรทางวัตถุและวัฒนธรรม คือ ทรัพยากรที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์ เช่น โบราณวัตถุ โบราณสถานขนบธรรมเนียม ประเพณีต่างๆ
2. ทรัพยากรธรรมชาติ คือ ทรัพยากรที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีประโยชน์สามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ได้ หรือมนุษย์สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น บรรยากาศ ดิน น้ำ ป่าไม้ พืชหญ้า สัตว์ป่า แร่ธาตุ พลังงาน และรวมไปถึงกำลังงานจากมนุษย์ด้วย

เกษม (2530) ได้ให้ความหมายของคำว่า “การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ” คือ การดำเนินการต่อทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติสามารถเอื้ออำนวยให้มนุษย์มีใช้ตลอดไป โดยไม่ขาดแคลน และยังได้เสนอแนวคิดที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติไว้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ คือ ความต้องการให้ทรัพยากรธรรมชาติสามารถตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์อย่างต่อเนื่องตลอดไป โดยเฉพาะเพื่อดำรงชีวิต

2. ความต้องการผลผลิตที่ยั่งยืน (Sustained Yield) คือ ต้องมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เหมาะสม และต้องสร้างความมั่นคงในการผลิตของทรัพยากรธรรมชาติ โดยจำเป็นต้องคำนึงถึงความสารถ ปริมาณ และอัตราการทดแทนของทรัพยากรธรรมชาติ โดยไม่นำทรัพยากรต้นทุนมาใช้ประโยชน์

3. การจัดการทรัพยากรธรรมชาตินั้นจำเป็นต้องมีการควบคุมในเรื่องของการสูญเสีย และมลพิษสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการใช้ประโยชน์ และอาจจะส่งผลกระทบต่อความอุดมสมบูรณ์ และคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

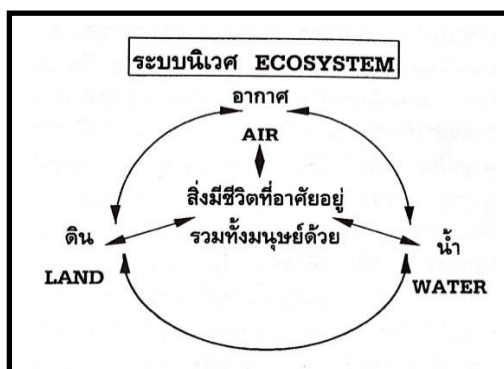
4. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ถือได้ว่าเป็นการประยุกต์หลักการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาปรับปรุง และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติอยู่ใยสภาวะสมดุล และยังสามารถให้ผลผลิตที่ยั่งยืนได้เพียงพอต่อความต้องการของมนุษย์

5. จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลง โดยต้องรักษาคุณภาพขององค์ประกอบต่างๆ เช่น ปริมาณ สัตว์ส่วน การกระจาย และคุณภาพขององค์ประกอบของทรัพยากรธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงไป

6. ต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพสิ่งแวดล้อม และคุณภาพของชีวิตมนุษย์ กล่าวได้ว่าการดำเนินงานใดๆ ก็ตามนั้นต้องคำนึงถึงปัจจัยทางสังคมควบคู่ไปกับการใช้ประโยชน์ที่ได้จากทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ควบคู่กันไประหว่างคุณภาพสิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต

สาธิต ภิรมย์ไชย (2543 : 15) กล่าวไว้ใน (คู่มือ) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างผสมผสาน ในพื้นที่ระดับตำบล ว่า The DPA / ROCHE CONSORTIUM (2539) ได้นำเสนอหลักการสำคัญในการวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นจะสามารถนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน จะต้องประกอบไปด้วย 7 หลักการ คือ

1. หลักการทางนิเวศวิทยา (Ecosystem approach) เป็นแนวคิดที่ว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศและไม่สามารถที่จะแยกออกจากกันได้ ซึ่งหลักการของนิเวศวิทยานั้นจำเป็นต้องพิจารณาศึกษาทุกปัจจัยที่มีอยู่เป็นระบบ เช่น ปัจจัยทางด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และปัจจัยทางด้านวิชาการ โดยให้พิจารณาองค์ประกอบต่างๆ อย่างเป็นระบบ เพื่อให้การวางแผนมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกัน ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงสัมพันธ์กันของระบบนิเวศ

2. การปฏิบัติอย่างยั่งยืน (Sustainable action) ทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ มีอยู่ในปริมาณที่จำกัดและมีความสามารถในการรองรับธรรมชาติและมีข้อจำกัดในตัวเอง จึงมีความจำเป็นที่ต้องศึกษาเพื่อหาความเหมาะสมในการใช้ประโยชน์และการจัดการที่ชาญฉลาด เพื่อสร้างความสมดุลกับความต้องการทางด้านเศรษฐกิจและสังคมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

3. วิธีการแบบมีส่วนร่วม (Participative approach) เป็นกระบวนการที่เปิดเผยเพื่อให้สาธารณชนทราบถึงกระบวนการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับเรื่องต่างๆ โดยผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนข่าวสารและลงมือร่วมกันจัดทำแผนงานหรือโครงการต่างๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

4. การเน้นปัญหาของประชาชนในพื้นที่ (People-oriented problem) เป็นการให้ความสำคัญกับปัญหาที่แท้จริงที่ประชาชนกำลังประสบอยู่ เพื่อตอบสนองความต้องการในการแก้ไขปัญหาอย่างแท้จริง โดยให้จัดให้มีการทำแบบบูรณาการหรือแบบผสมผสาน มีการจัดทำแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการเพื่อให้สามารถดำเนินการตามแผนงานต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

5. การจัดการอย่างเหมาะสม (Adaptive management) เป็นการตัดสินใจที่เกิดจากข้อมูลที่ถูกต้อง มีการประสานหรือรวมแนวความคิดใหม่ๆ มีการติดตามประเมินผลเป็นระยะ และมีความยืดหยุ่น สามารถปรับแผนได้ตามสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

6. ความเสมอภาค (Equal emphasis) เป็นการให้ความสำคัญกับปัจจัยต่างๆ อย่างเท่าเทียมกัน ทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจและปัจจัยทางด้านวิชาการในการจัดทำแผนงาน รวมไปถึงการให้ความสำคัญกับความเสมอภาคให้เท่าเทียมกันในระดับภูมิภาคและในท้องถิ่นที่แตกต่างกัน

7. มองการณ์ในอนาคต (Future orientation) การวางแผนต่างๆ จำเป็นต้องมีเป้าหมายระยะยาวในอนาคต มีวิสัยทัศน์กว้างไกลจนมีข้อตกลงและความเห็นชอบร่วมกันจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องเกี่ยวกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ จุดมุ่งหมาย พื้นที่ดำเนินการและวิธีปฏิบัติ

3.3 หลักการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

วิชัย เทียนน้อย (2546 : 17) ได้กล่าวถึงส่วนประกอบของหลักสำคัญในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติไว้ 7 ประการ ดังนี้

1. การถนอม เป็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อพยายามคงสภาพทั้งปริมาณและคุณภาพเอาไว้ โดยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การสร้างอ่างเก็บน้ำ
2. การบูรณะฟื้นฟู คือ การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่ได้รับความเสียหายเนื่องมาจากสาเหตุต่างๆ ให้กลับคืนสู่สภาพเดิม เช่น การปลูกกล้าไม้ในบริเวณที่ดินไม้ขนาดใหญ่ถูกโค่นลง
3. การนำมาใช้ใหม่ สามารถกระทำได้ดีกับแร่ธาตุเพียงบางชนิดเท่านั้น เช่น น้ำที่ผ่านการบำบัดแล้วหรือเศษเหล็กที่สามารถนำกลับมาหลอมใหม่ได้
4. การเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้งาน คือ การนำทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่แล้วนำมาเพิ่มประสิทธิภาพให้ดียิ่งขึ้น เช่น การสร้างเขื่อนเพื่อกักเก็บน้ำ และเมื่อมีปริมาณของน้ำเพิ่มสูงขึ้นจึงปล่อยน้ำผ่านลงมายังเครื่องผลิตกระแสไฟฟ้าเพื่อให้ได้กระแสไฟฟ้าที่มีปริมาณตามความต้องการหรือการนำแร่เหล็ก โลหะ มาผลิตเป็นเครื่องจักรต่างๆ เพื่อเป็นการทดแทนพลังงานของมนุษย์
5. การนำสิ่งอื่นมาใช้ทดแทน ตัวอย่างเช่น การใช้พลาสติกที่มีความแข็งแรงทนทานมาใช้ทดแทนวัสดุที่เป็นเหล็ก เนื่องจากเหล็กนั้นที่มีต้นในการผลิตที่สูงกว่าพลาสติกอยู่มาก เช่น การใช้พลาสติกในส่วนประกอบของกันชนรถยนต์ในปัจจุบัน
6. การสำรวจแหล่งทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มเติม คือ เป็นการค้นหาหรือสำรวจแหล่งทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มเติม เพราะว่าการค้นหาทรัพยากรธรรมชาติที่ยังคงหลงเหลืออยู่บนผิวดวงโลกนั้นจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อมวลมนุษย์
7. การประดิษฐ์ของเทียมขึ้นมาใช้ ด้วยความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางด้านวิทยาศาสตร์ มนุษย์จึงสามารถคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ขึ้นมาทดแทนหรือลดปริมาณของการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติ เช่น การสังเคราะห์เคมีต่างๆ ขึ้นมาทดแทนการใช้สารสกัดจากพืชที่นำผลิตรักษาโรค

โสภารัตน์ จารุสมบัติ (2551:81) ได้กล่าวถึงนโยบายที่ใช้ในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมว่าสามารถแบ่งได้เป็น 2 ดังนี้

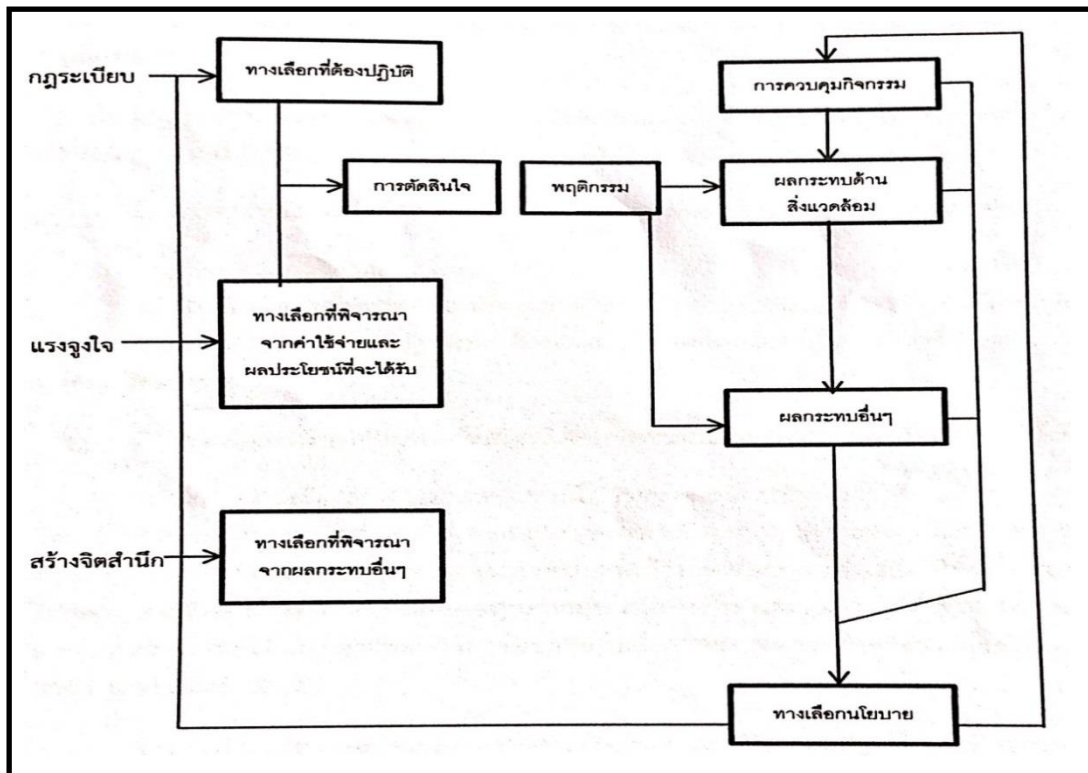
1. เครื่องมือที่มีลักษณะเป็นกฎข้อบังคับ (Requirements) ในการที่ใช้นำมาป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม

2. เครื่องมือที่ใช้แรงจูงใจทางเศรษฐศาสตร์ ที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ก่อมลพิษ โดยแนวทางการแก้ปัญหาในระยะแรก คือ “วิธีการแบบควบคุม” (Regulatory Control) ซึ่งเคยเคยนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาอื่นๆ เอามาใช้ในเรื่องสิ่งแวดล้อม เช่น การออกกฎหมายหรือระเบียบกฎเกณฑ์ใหม่ๆ หรือมีการปรับปรุงกฎหมายที่ใช้อยู่ก่อนแล้ว การกำหนดค่ามาตรฐานสิ่งแวดล้อมให้ภาคเอกชนและประชาชนปฏิบัติตาม กำหนดบทลงโทษทั้งทางแพ่งและทางอาญาต่อผู้ฝ่าฝืน การตั้งหน่วยงานตรวจสอบ มาตรการในลักษณะเช่นนี้รวมเรียกว่ามาตรการบังคับควบคุม แต่อย่างไรก็ตามการจัดการด้วยวิธีดังกล่าวสามารถใช้ได้ผลเพียงระดับหนึ่งเท่านั้น กล่าวคือยังคงมีข้อจำกัดในหลายๆ ประการ เช่น มีค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบดูแลสูง การตรวจสอบมักไม่ทั่วถึง จึงมักเปิดโอกาสให้กับหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีโอกาสทุจริตได้ ซึ่งแตกต่างกับเครื่องมือประเภทที่ 2 คือ การสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐศาสตร์ ที่เน้นการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนหรือผู้ประกอบการธุรกิจลดการปล่อยมลพิษสู่สิ่งแวดล้อม โดยความหมายที่เป็นนัยยะ คือ การกำหนดมาตรการทางเศรษฐศาสตร์โดยเป็นการกำหนดเกี่ยวกับราคา ภาษี ค่าธรรมเนียม อัตราดอกเบี้ย สินเชื่อ ค่าปรับ และการสร้างระบบตลาดของสิ่งแวดล้อม เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของภาคธุรกิจการผลิตและประชาชนในลักษณะที่เป็นคุณต่อสิ่งแวดล้อม หรือเพื่อจูงใจให้ลดการบริโภคทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ลดการปล่อยมลพิษ ลดการทิ้งขยะของเหลือใช้ และร่วมมือกับภาครัฐในการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle)

โสภารัตน์ จารุสมบัติ, (2551) ความตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นทั่วโลก ได้ก่อให้เกิดความพยายามในการแสวงหาแนวทางในการจัดการสิ่งแวดล้อมหลายรูปแบบ ที่ผ่านมามีแนวทางในการดำเนินการ 2 ลักษณะ คือ

1. การเข้าไปดำเนินการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในรูปแบบของการทำกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรง ซึ่งอาจเป็นการดำเนินการโดยภาครัฐเอง การให้เอกชนเข้ามาดำเนินการ หรือการดำเนินการภายใต้ความร่วมมือของทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

2. การดำเนินการโดยใช้กลไกหรือเครื่องมือ หรือเครื่องมือทางด้านนโยบายเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง หรือโน้มน้าวให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม และการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม (Pollutions) ทั้งทางตรง และทางอ้อม ซึ่งเครื่องมือทางด้านนโยบายที่ได้มีการพัฒนาและนำมาใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่นิยมใช้ทั่วไปมี 3 แนวทาง คือ 1. มาตรการสั่งการและการควบคุม (Command and Control : CAC Approach) เป็นการบังคับควบคุมโดยตรงจากรัฐโดยกำหนดเป็นมาตรฐาน (Standard) 2. มาตรการด้านเศรษฐศาสตร์ (Economic Instrument : EI Approach) แนวทางนี้จะใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ในการสร้างแรงจูงใจในการทำให้ผู้ก่อมลพิษเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม 3. มาตรการจูงใจ (Suasive Instrument : SI Approach) ซึ่งได้แก่ การชักจูงใจให้ผู้ก่อมลพิษเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้วยความสมัครใจ (Voluntary Agreements) ดังแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 แนวทางการดำเนินนโยบายการจัดการสิ่งแวดล้อม อ้างอิงจาก นโยบายและการจัดการสิ่งแวดล้อม

The DPA/ROCHE CONSORTIUM (2539) ได้วิเคราะห์และนำเสนอหลักการที่สำคัญต่อการวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย 7 หลักการ คือ

1. หลักการทางนิเวศวิทยา (Ecosystem Approach) เป็นแนวคิดที่ว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศ และไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ซึ่งหลักการทางนิเวศวิทยาจำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยต่างๆ ไปพร้อมๆ กัน อย่างเป็นระบบซึ่งได้แก่ ปัจจัยทางด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และปัจจัยทางด้านเทคนิควิชาการ เพื่อให้เห็นถึงการพิจารณาองค์ประกอบต่างๆ อย่างเป็นระบบ และช่วยให้การวางแผนมีความเข้าใจถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยง และผลที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ซึ่งมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. การปฏิบัติอย่างยั่งยืน (Sustainable Action) ทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ มีอยู่ในปริมาณที่จำกัดและมีความสามารถในการรองรับธรรมชาติ และมีข้อจำกัดในตัวเอง จึงจำเป็นต้อง

ศึกษาถึงความเหมาะสมในการใช้ประโยชน์ และการจัดการ สร้างความสมดุลกับความต้องการ ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

3. วิธีการแบบมีส่วนร่วม (Participative Approach) ต้องเปิดโอกาสให้สาธารณชน ทราบถึงการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ โดยผ่านกระบวนการที่เปิดเผยมีระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ร่วมกันจัดทำแผนงาน โครงการต่างๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงานและ ประชาชนในพื้นที่เป็นไปในทิศทางหรือเป้าหมายเดียวกันในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

4. การเน้นปัญหาของประชาชนในพื้นที่ (People-Oriented Problem) โดยให้ ความสำคัญกับปัญหาที่แท้จริงที่ประชาชนประสบ เพื่อตอบสนองความต้องการการแก้ไขปัญหาที่ แท้จริง โดยให้มีการปฏิบัติการแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้องมีความเป็นบูรณาการ และมีการจัดทำ แนวทางปฏิบัติสำหรับผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการ เพื่อให้สามารถดำเนินการตาม แผนงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

5. การจัดการอย่างเหมาะสม (Adaptive Management) เป็นการตัดสินใจที่เกิดจาก ข้อมูลที่ถูกต้อง มีการประสานหรือรวมแนวความคิดใหม่ๆ มีการติดตามประเมินผล และมีความ ยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสภาพการที่เปลี่ยนแปลงไปและมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

6. ความเสมอภาค (Equal Emphasis) เป็นการให้ความสำคัญกับปัจจัยต่างๆ ทั้งด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยทางด้านวิชาการในการจัดทำแผน โดยรวมไปถึงความเสมอภาคระหว่างเพศ และความเสมอภาคยังหมายถึงการสร้างความเท่าเทียมกัน ในภูมิภาค (Specific Regional) และในท้องถิ่นที่แตกต่างกัน (Local Difference) ในกระบวนการ วางแผนและมีความยุติธรรมในการดำเนินการกับประเด็นต่างๆ

7. มุ่งการณ์ในอนาคต (Future Orientation) การวางแผนต้องมีเป้าหมายระยะยาว ในอนาคต มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลจนมีข้อตกลงและความเห็นชอบร่วมกันจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในเรื่องเกี่ยวกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ จุดมุ่งหมาย พื้นที่ดำเนินการและวิธีปฏิบัติ

ทั้งนี้ประเทศไทยได้มีการดำเนินการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้ บริบทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยไว้ดังนี้

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่ช่วยกำหนดโครงสร้าง ความสัมพันธ์และระบบการ บริหารของประเทศในด้านต่างๆ ไว้เป็นเกณฑ์ถือปฏิบัติเพื่อความเป็นปกติ ฝาสุก และเจริญก้าวหน้า ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม ในที่นี้ผู้วิจัยจึงหยิบยกรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อความรู้ความเข้าใจ และนำมา ประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสม พบว่า มีสาระสำคัญของบทบัญญัติใน หลายมาตราที่เกี่ยวข้องกับด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยพิจารณาจากมาตรา 79 ของหมวด 5 (แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ) รวมไว้ 3 ประการ

1. การใช้ประโยชน์ การบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมบูรณ์ และยั่งยืน
2. การควบคุมและกำจัดสภาวะมลพิษ ที่มีต่อสุขภาพ อนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน
3. การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการตั้งสองประการข้างต้น โดยอยู่ในรูปของการมีส่วนร่วม 5 ฝ่าย ได้แก่ รัฐ ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน และบุคคล

ด้านการจัดการภาครัฐมีการกล่าวถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ดังนี้

“มาตรา 79 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวนบำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดสภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน” ข้อมูลจาก มาตรา 79 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้บริบทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (2540)

ด้านการมีส่วนร่วมของในส่วนของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีเนื้อหาที่กำหนดถึง สิทธิของชุมชน ที่เป็น ชุมท้องถิ่นดั้งเดิม โดยระบุไว้ในมาตรา 46 ดังนี้

“บุคคลซึ่งร่วมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และธรรมชาติของการมีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล และยั่งยืน” มาตรา 46 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้บริบทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (2540)

ด้านขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนในด้านของการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังไว้ในมาตรา 290 ดังนี้

“เพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดมีสาระสำคัญ คือ การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่ การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่ เฉพาะในกรณีที่มีผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่”

ด้านองค์การพัฒนาเอกชน ได้กำหนดในมาตรา 56 วรรค 2 ว่า “ในองค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทน องค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม ให้ความเห็นประกอบการศึกษา และการประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมของโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ก่อนที่จะมีการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมดังกล่าว” ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัตินั้นก็คือ การเปิดโอกาสให้องค์กรพัฒนาเอกชนทางด้านสิ่งแวดล้อม ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการศึกษาและประเมินถึงผลกระทบ หรือ (Environmental Impact Assessment : EIA)

สำหรับด้าน ประชาชน ในฐานะบุคคลในแต่ละคน (Individual) มาตรา 56 ได้ระบุในวรรคแรกอย่างชัดเจนว่า มีสิทธิที่จะร่วมกับทั้งรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษา และการได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพ ในการคุ้มครองส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การดำรงชีวิตเป็นไปอย่างปกติสุขและต่อเนื่อง โดยมีสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่ไม่เป็นอันตรายต่อ สุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของตนเอง

กล่าวโดยสรุปว่าหลักของการจัดการทรัพยากรธรรมชาตินั้นต้องขึ้นอยู่กับความร่วมมือของทุกภาคส่วน มิใช่เพียงแต่เจ้าหน้าที่ภาครัฐและนักวิชาการเพียงเท่านั้น แต่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับความร่วมมือของทุกคน โดยผ่านกระบวนการให้ความรู้ ความเข้าใจ และให้การศึกษาเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยนำเอากระบวนการด้านกฎหมายมาเป็นเครื่องมือในการช่วยบังคับหรือลงโทษผู้ที่ทำผิด ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานเพื่อการจัดการเป็นรูปธรรมและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้ทำการกำหนดไว้

3.4 ประโยชน์ของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

สาธารณกรมไทยสำหรับเยาวชน (2554) ได้ให้ความหมายของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหมายถึง การดำเนินงานต่อทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการจัดหา การเก็บรักษา การซ่อมแซม การใช้อย่างประหยัด และการสงวนรักษา เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติสามารถเอื้ออำนวยประโยชน์แก่มนุษย์ได้ใช้ตลอดไป อย่างไม่ขาดแคลน หรืออาจหมายถึงกระบวนการจัดการแผนงานหรือกิจกรรมในการจัดสรร และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อสนองความต้องการในระดับต่างๆ ของมนุษย์ เพื่อบรรลุถึงเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนา คือ เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการยึดหลักการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างฉลาด ประหยัด และก่อให้เกิดผลเสียน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้

4. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism)

การตระหนัก และให้ความสำคัญถึงภาวะโลกร้อน (Global Warming) และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate change) กลายเป็นประเด็นสำคัญที่ประเทศต่างๆ ทั่วโลก กำลังให้ความสนใจ ทั้งนี้ คณะกรรมการสากลว่าด้วยสภาพอากาศเปลี่ยนแปลง (Intergovernmental Panel on Climate Change : IPCC) ได้เสนอว่าภาวะโลกร้อน คือ ปัญหาสำคัญของโลกอย่างแท้จริง ประกอบกับในการประชุมเพื่อกำหนดแผนการปกป้องทรัพยากรโลก (Earth Summit) ได้มีการเรียกร้องเรื่องความเป็นอยู่ของมนุษย์ด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งสาเหตุของการเกิดภาวะโลกร้อน มิได้มาจากประเทศอุตสาหกรรมหรือประเทศพัฒนาแล้วเป็นหลัก แต่เราทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของสาเหตุที่ทำให้เกิดภาวะโลกร้อน ที่ผ่านมามีองค์กรต่างๆ ในประเทศไทยได้หันมาให้ความสำคัญต่อปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ด้วยการเปลี่ยนพฤติกรรม การดำเนินชีวิต การปรับเปลี่ยนวิธีการ และวิธีการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม และเศรษฐกิจผ่านการดำเนินงานรูปแบบต่างๆ เพื่อลดปัญหาการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์สู่ชั้นบรรยากาศ

สำหรับประเทศไทยอุตสาหกรรมหรือธุรกิจท่องเที่ยวนับเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งในการขับเคลื่อน และพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ การขยายตัวของธุรกิจประเภทนี้ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งโดยเจตนาไม่เจตนา ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) สิ่งทีภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวสามารถทำได้และให้ผลดีที่สุดใน การช่วยลดภาวะโลกร้อนดังกล่าว คือ การลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และก๊าซเรือนกระจกอื่นๆ ออกสู่ชั้นบรรยากาศ โดยการ ใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า

4.1 ความหมายของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism)

Qingqing Zang (2011) ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) เป็นแนวทางที่ต่อยอดมาจาก การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รวมไปถึงแนวทางการปฏิบัติที่มีลักษณะเฉพาะ เพื่อสนับสนุนต่อยอดการพัฒนาการด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน

Liu Min (2011) การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) นั้นเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวใหม่ ที่มีลักษณะหรือรูปแบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงทุกๆ กิจกรรมที่ก่อให้เกิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์บนสถานที่ท่องเที่ยว นั้น ส่งผลให้สภาพแวดล้อมมีความสมบูรณ์ขึ้นภายใต้สภาพพื้นที่เฉพาะเจาะจง

Zhou Gefen (2013) ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) นั้นเป็นการท่องเที่ยวลักษณะหนึ่งที่ประสานกันระหว่างคนในชุมชนกับธรรมชาติที่อยู่รอบๆ ตัวอย่างลงตัว

กล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) นั้นเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่มุ่งเน้นในเรื่องของการลดปริมาณใช้พลังงาน และการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ออกสู่ชั้นบรรยากาศ โดยต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่นั้น เช่น ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว เจ้าของกิจการที่พักหรือร้านอาหาร และหน่วยงานภาครัฐที่สนับสนุนในเรื่องของแนวทาง และนโยบาย เพื่อให้เกิดการพัฒนาย่างยั่งยืนของสถานที่ท่องเที่ยวนั้น

4.2 หลักการของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism)

การกำหนดนโยบาย และแผนงานที่ชัดเจนในการดำเนินงานสถานประกอบการที่พักให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมช่วยให้ผู้ประกอบการที่พักมีทิศทางในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จ แนวทางปฏิบัติในด้านของนโยบายและการจัดการ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2555) มีดังนี้

1. มีนโยบายปณิธานและแผนงานที่ให้ความสำคัญต่อความยั่งยืนในระยะยาวทั้งด้านสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ
2. เคารพ และปฏิบัติตามกฎหมาย อนุสัญญา ข้อตกลงระหว่างประเทศ กฎระเบียบในประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมรวมถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
3. บุคลากรหรือพนักงานที่เกี่ยวข้องได้รับการฝึกอบรมให้ได้รับความรู้ และทักษะในการปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมรวมถึงวิถีปฏิบัติที่หลีกเลี่ยง ลดละ ทดแทนการปล่อยก๊าซเรือนกระจก
4. มีการออกแบบก่อสร้างอาคาร และระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการสอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมโดยคำนึงถึงหลักการออกแบบที่ยั่งยืน (Sustainable design construction) และเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุ เด็กเล็ก และคนพิการสามารถใช้ได้อย่างสะดวก และปลอดภัย
5. มีแผน และแนวทางปฏิบัติในการใช้ทรัพยากรต่างๆ เช่น เชื้อเพลิง ไฟฟ้า น้ำ ฯลฯ อย่างประหยัด และก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดเชิงธุรกิจและการบริการ
6. มีแผน และแนวทางปฏิบัติในการจัดซื้อสินค้า และการบริการที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หรือส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

7. มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทรัพยากรหรือสิ่งแวดล้อม และกิจกรรมท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง รวมทั้งเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

8. มีแผนการตลาด และประชาสัมพันธ์โดยใช้ประเด็นด้านการบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และร่วมลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของสถานประกอบการ

9. การประชาสัมพันธ์ และการตลาดต้องถูกต้องตรงกับความเป็นจริงทั้งหมด ต้องสัญญาเสนอสิ่งหนึ่งสิ่งใดแก่นักท่องเที่ยวโดยไม่สามารถกระทำได้อจริง

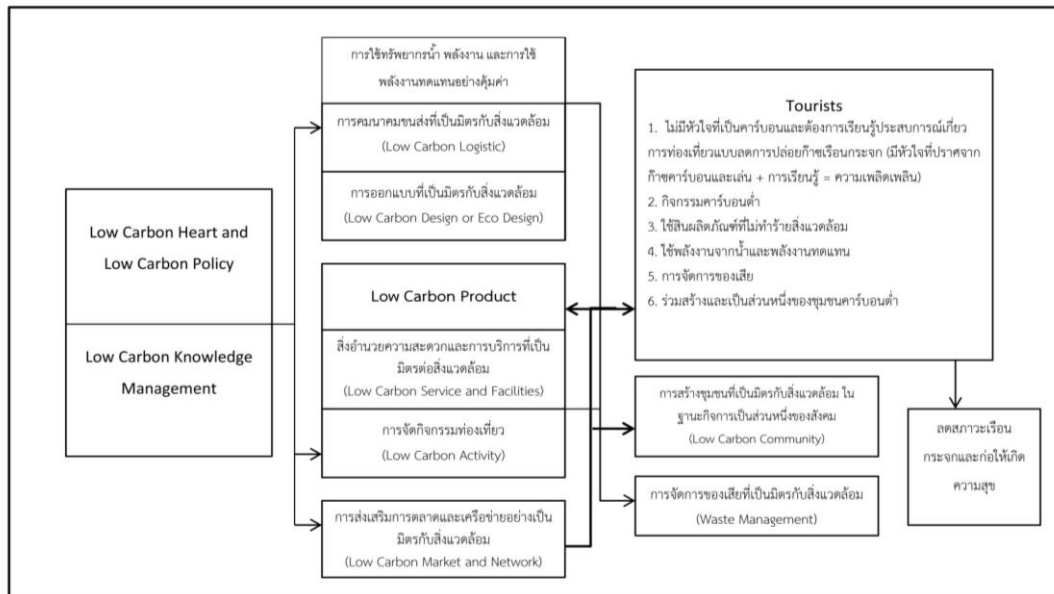
10. มีการประเมินตรวจวัดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว หรือผู้มาใช้บริการอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีการแก้ไขปรับปรุงสิ่งที่จำเป็นตามความเหมาะสม

11. มีการหาเครือข่ายความร่วมมือ และช่องทางรับทราบข้อมูลข่าวสารรวมถึงนวัตกรรมใหม่ที่น่าไปสู่การพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเป็นสถานประกอบการที่พึงที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

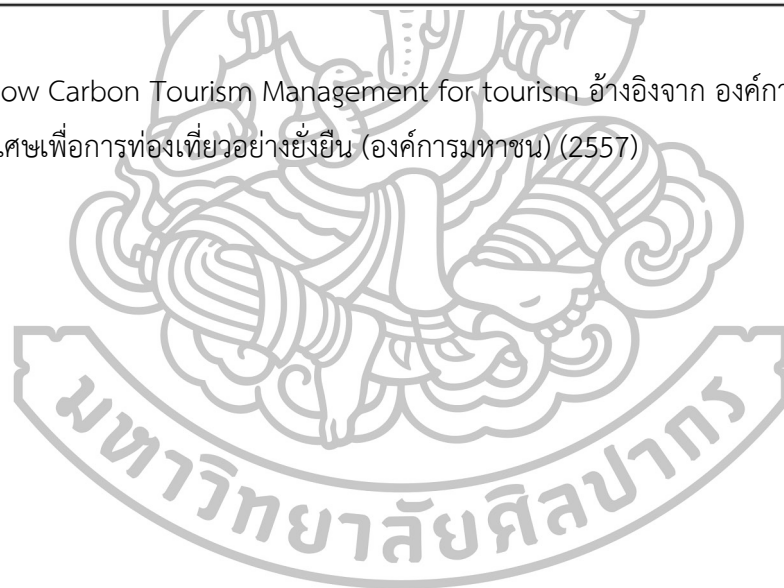
อนึ่งการดำเนินการภายใต้โครงการเสริมสร้างความพร้อมสู่การเป็นสถานประกอบการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมาตรฐานทางด้านองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. ได้จัดทำแผนภูมิภาพเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เพื่อการท่องเที่ยวออกมาเพื่อให้ทุกภาคส่วนได้ปฏิบัติตามไปในทิศทางเดียวกัน ดังแผนภูมิที่ 3

Low Carbon Tourism Management for tourism

แผนภูมิที่ 3 Low Carbon Tourism Management for tourism อ้างอิงจาก องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (2557)

4.3 วิธีการ และแนวทางจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism)

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) : (2555) สนับสนุนให้ชุมชนและสถานประกอบการมีการดำเนินกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ภายใต้ 4 กรอบมาตรการลดภาวะโลกร้อนในภาคการท่องเที่ยว ได้แก่ 1) การจัดการน้ำเสียและการนำกลับมาใช้ใหม่ 2) การจัดการขยะ 3) การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ 4) การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมทางองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. ได้ดำเนินการจัดทำชุดองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติสำหรับชุมชน และสถานประกอบการที่พิกที่เล็งเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับในอนาคต และต้องการที่จะพัฒนากิจการของตนเองให้มีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบไปด้วยแนวทางการจัดการในด้านต่างๆ เช่น นโยบาย และการจัดการด้านพลังงาน ด้านการขนส่ง กิจกรรมการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมด้านอาคารและพื้นที่โดยรอบอาคาร ด้านการจัดซื้อ และการบริหารการใช้วัสดุและสินค้าคงคลัง ด้านการจัดการของเสีย ด้านการจัดการน้ำ และแนวทางปฏิบัติเพิ่มเติมในการรักษาสิ่งแวดล้อม การปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกชนิดต่างๆ โดยมีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

4.3.1 ด้านการจัดการพลังงาน

เครื่องใช้ไฟฟ้าเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว การเลือกเครื่องใช้ไฟฟ้าต้องรู้วิธีการใช้ที่ถูกต้อง และได้รับการบำรุงรักษาอย่างถูกวิธีจะทำให้ช่วยประหยัดพลังงานและสามารถลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ แบ่งเป็นวิธีการด้านการจัดการพลังงาน จัดการ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2555) ดังนี้

1. การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ คือ กระทำได้โดยการแจกแจงประเภทและรูปแบบการใช้พลังงานไฟฟ้าของสถานประกอบการเพื่อหาแนวทาง และวิธีการประหยัดพลังงานไฟฟ้าให้ได้มากที่สุด
2. ดำเนินการให้มีระบบตารางติดตามการใช้ไฟฟ้าเป็นประจำ เช่น ประจำสัปดาห์ หรือประจำเดือนเพื่อให้ทราบถึงปริมาณการใช้พลังงานที่สิ้นเปลือง รวมไปถึงการหมั่นตรวจสอบและซ่อมบำรุงเครื่องใช้ไฟฟ้าอยู่เสมอ
3. มีการใช้อุปกรณ์ไฟฟ้า เช่น พัดลมมอเตอร์ เครื่องปรับอากาศ ฯลฯ ที่มีขนาดเหมาะสมกับความต้องการของประเภทธุรกิจ รวมไปถึงมีวิธีการใช้ไฟฟ้าหรือระบบแสงสว่างอย่างเหมาะสม

4. หมั่นทำความสะอาดเครื่องใช้ไฟฟ้า ให้อยู่ในสภาพที่ดี และสามารถใช้งานได้
อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ดำเนินการให้มีการลดปริมาณความต้องการในการใช้พลังงานไฟฟ้าของสถาน
ประกอบการในช่วงเวลาที่มีค่าไฟฟ้าต่อหน่วยสูง

6. จัดทำป้ายแสดงวิธีการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าที่ใช้พลังงานมาก เช่น เครื่องทำน้ำอุ่น
เครื่องปรับอากาศ ในจุดที่สามารถสังเกตเห็นได้ง่าย

7. มีการประหยัดไฟฟ้าจากการใช้เครื่องใช้สำนักงานอย่างถูกต้อง เช่น
คอมพิวเตอร์ เครื่องถ่ายเอกสาร เครื่องโทรสาร

8. มีการปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ไฟฟ้าให้มีประสิทธิภาพโดยพิจารณาจากการบริโภค
พลังงานของเครื่องใช้ไฟฟ้าด้วย มิใช่จากราคาขายเพียงอย่างเดียว

9. รณรงค์ลดการใช้พลังงานทั้งเจ้าหน้าที่ และผู้เข้าพัก

10. มีระบบควบคุมการเปิด-ปิด ไฟฟ้าโดยใช้คีย์การ์ด หรือ อื่นๆ พร้อมทั้งระบบ
ป้องกันการแยกคีย์การ์ดกับกุญแจห้อง

11. จัดวางอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ ให้อยู่ในที่ที่เหมาะสม เช่น วางอุปกรณ์ที่
ให้ความเย็นให้ห่างจากแสงแดด จัดวางอุปกรณ์เครื่องที่ให้ความร้อนให้ห่างจากตู้เย็น เป็นต้น

12. หลีกเลี่ยงการเปิดไฟฟ้าทิ้งไว้ในโหมดพร้อมใช้งาน (Standby) เช่น โทรทัศน์
มินิบาร์ เครื่องต้มกาแฟ เป็นต้น

13. หลีกเลี่ยงการใช้พื้นที่ไปด้วยพรมเพื่อไม่ต้องใช้เครื่องดูดฝุ่นในการทำความสะอาด

14. มีการจัดให้ลูกค้าพักในบริเวณเดียวกันเพื่อจัดสรรการใช้ไฟฟ้าให้เต็ม
ประสิทธิภาพ

15. ปิดการใช้งานเครื่องทำความร้อนในช่วงเวลาที่ไม่มีความจำเป็น

ในส่วนของการใช้พลังงานไฟฟ้าระบบอื่นๆ และการใช้พลังงานทางเลือกองค์การ
บริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ได้นำเสนอแนวทางไว้
ดังนี้

1. การหันมาใช้พลังงานทางเลือกทดแทนพลังงานไฟฟ้าแบบพื้นฐาน เช่น
พลังงานจากแสงอาทิตย์ พลังงานจากลม พลังงานชีวมวล

2. ในกรณีที่มีลิฟต์สถานประกอบการสามารถประหยัดไฟฟ้าจากการใช้ลิฟต์
โดย

2.1 การกำหนดให้ลิฟต์หยุดเฉพาะชั้น เช่น หยุดเฉพาะชั้นเลขคี่ เป็นต้น

2.2 ทำการปิดลิฟต์บางจุดในเวลาที่มีการใช้งานน้อย เช่น ในช่วงเวลา
กลางวัน

2.3 มีการรณรงค์ให้ใช้บันไดแทนลิฟต์ในกรณีที่ขึ้นลงน้อยชั้น

2.4 มีการรณรงค์ให้กดปุ่มเรียกลิฟต์เพียงครั้งเดียว

3. มีวิธีการใช้ระบบทำความร้อนอย่างเหมาะสมโดย

3.1 การนำพลังงานแสงอาทิตย์มาใช้ทำน้ำที่ป้อนเข้าหม้อต้มไอน้ำ (Solar
Cogeneration) ในการทำน้ำอุ่น

3.2 มีการใช้ก๊าซ LPG ในการทำความร้อนแทนการใช้เครื่องทำความร้อน
แบบใช้ไฟฟ้า

3.3 มีการนำความร้อนจากระบบปรับอากาศมาใช้หมุนเวียน

3.4 มีการตั้งค่าอุณหภูมิความร้อนที่เหมาะสม

3.5 มีการใช้ฉนวนในการหุ้มท่อไอน้ำป้องกันการสูญเสียความร้อนภายใน
อากาศ

3.6 มีการใช้ผ้าเช็ดมือแทนเครื่องเป่ามือ

3.7 หลีกเลี่ยงการใช้เครื่องปั่นผ้าแห้งหากไม่จำเป็น

ด้านการขนส่ง เกือบทุกสถานประกอบการที่พัก จำเป็นต้องมีการขนส่ง
นักท่องเที่ยว และขนส่งสินค้าเพื่อใช้ในสถานประกอบการ แนวทางการจัดการขนส่งที่เป็นมิตรต่อ
สิ่งแวดล้อม ทางองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)
ได้มีแนวทางในการจัดการเพื่อลดปริมาณการใช้พลังงาน มีดังนี้

1. การใช้พาหนะในสถานประกอบการ

1.1 หลีกเลี่ยงการใช้ยานพาหนะที่ใช้ น้ำมันเชื้อเพลิงในบริเวณที่พัก

1.2 มีการใช้ระบบขนส่งมวลชน หรือการใช้รถร่วมกัน (car pool)

1.3 มีการตรวจสอบปริมาณการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงต่อวัน ต่อสัปดาห์ และต่อ
เดือน ของสถานประกอบการเพื่อทราบปริมาณการใช้พลังงานที่สิ้นเปลือง และที่สามารถประหยัดได้

1.4 มีการวางแผนการเดินทางขององค์กร เช่น หลีกเลี่ยงเส้นทางที่มี
การจราจรคับคั่ง หาเส้นทางที่เหมาะสมเพื่อลดระยะในการเดินทาง มีสวัสดิการที่פקให้พนักงานใกล้
กับสถานประกอบการเพื่อลดการเดินทาง หากต้องมีการขนส่งสินค้าจากแผ่นดินใหญ่ หรือเกาะอื่น
ควรมีตารางการขนส่งสินค้าเพื่อสามารถขนส่งสินค้าหลายชนิดจำนวนพร้อมกัน เป็นต้น

1.5 มีตารางการบำรุงรักษารถยนต์ และเครื่องยนต์ขององค์กรให้มี
ประสิทธิภาพอยู่เสมอ

1.6 มีการใช้เครื่องยนต์ที่มีการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น เลือกใช้เครื่องยนต์ขับเคลื่อนสี่ล้อ ที่ประหยัดน้ำมันและลดการเกิดมลพิษไฮโดรคาร์บอน และเสียงเบา เป็นต้น

1.7 มีการใช้เชื้อเพลิงทางเลือก เช่น น้ำมันไบโอดีเซล แก๊สธรรมชาติ หรือรถที่ใช้พลังงานไฟฟ้า เป็นต้น

1.8 ดับเครื่องยนต์ยานพาหนะบริเวณสถานประกอบการเมื่อมีความจำเป็นต้องจอดนานเกินกว่า 5 นาที

2. การใช้พาหนะในการจัดการการท่องเที่ยว

2.1 ควรมีการจัดการขนส่งท้องถิ่น (ไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยวหรือการขนส่งเครื่องอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว) ให้มีประสิทธิภาพ

2.2 ควรลดการใช้รถยนต์ส่วนบุคคล และส่งเสริมการใช้บริการระบบขนส่งสาธารณะในท้องถิ่น โดยเน้นการรับส่งเป็นหมู่คณะ

2.3 ควรจัดให้มีจุดข้อมูลเกี่ยวกับเส้นทาง และตารางเวลาในการให้บริการยานพาหนะแก่นักท่องเที่ยวที่ชัดเจน

ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วม กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในอากาศ ตัวอย่างเช่น กิจกรรมท่องเที่ยวที่ต้องใช้พาหนะซึ่งอาศัยเชื้อเพลิง เช่น เจ็ทสกี และเรือกล้วย เป็นต้น สถานประกอบการที่พึงจึงควรมีการส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวที่ลดการปลดปล่อยคาร์บอน รวมถึงการสร้างการมีส่วนร่วม และส่งเสริมการดำเนินการลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์กับนักท่องเที่ยว ชุมชน ภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง โดยกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ลดการปลดปล่อยคาร์บอน กระทำโดยส่งเสริมให้นักท่องเที่ยว และพนักงานทำกิจกรรมท่องเที่ยวที่ลดการปลดปล่อยคาร์บอน เช่น การเดินเท้าศึกษาเส้นทางทางธรรมชาติ การปลูกป่าชายเลน การพายเรือคายัก การส่องสัตว์ ดูนก การปั่นเขา เป็นต้น

4.3.2 ด้านการจัดการอาคาร และพื้นที่โดยรอบอาคาร

เป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างยิ่ง การจัดการอาคารและพื้นที่โดยรอบที่มีประสิทธิภาพ จะสามารถช่วยในเรื่องของประหยัดพลังงานได้ การออกแบบสิ่งปลูกสร้างที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมนั้น จึงถือได้ว่าเป็นการลงทุนในระยะยาวเพื่อการประหยัดพลังงาน และรักษาสิ่งแวดล้อม (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2555) มีแนวทางการปฏิบัติดังนี้

1. มีการออกแบบอาคารเพื่อหลีกเลี่ยงการรับแสงอาทิตย์โดยตรงในห้องปรับอากาศ เช่น ติดตั้งฉนวนกันความร้อน ใช้กระจกกันความร้อน ติดม่านบังแดด เป็นต้น

2. มีการออกแบบเพื่อการรับแสงสว่างธรรมชาติ และลมธรรมชาติในที่โล่ง เช่น ห้องโถง ทางเดิน ห้องน้ำ เป็นต้น เพื่อลดการใช้หลอดไฟและเครื่องปรับอากาศ
3. ปลุกต้นไม้เพิ่มพื้นที่สีเขียวเพื่อให้ความร่มรื่น และป้องกันความร้อน
4. จัดวางตำแหน่งต้นไม้ภายนอกอาคารโดยใช้ร่มเงาจากต้นไม้เพื่อกรองแสงเสมือนเป็นฉนวนป้องกันความร้อนจากธรรมชาติ
5. จัดให้มีการถ่ายอากาศที่ดีบริเวณรอบที่ตั้งอาคารสถานประกอบการโดยสามารถใช้บ่อน้ำ สระต้นไม้ หรือพืชที่คายน้ำเพื่อเพิ่มความชุ่มชื้นให้กับพื้นที่
6. จัดให้มีระบบระบายลมภายในอาคารด้วยวิธีธรรมชาติโดยการใช้หลังคาที่ผลิตจากวัสดุจากธรรมชาติที่ไม่เก็บกักความร้อน
7. หมั่นตรวจสอบรอยรั่วซึมของอาคารในกรณีที่มีระบบปรับอากาศ
8. เลือกสีทาอาคารรวมทั้งสีหลังคาด้วยโทนสีสว่าง เพื่อช่วยสะท้อนรังสีความร้อนจากดวงอาทิตย์
9. ใช้วัสดุก่อสร้างที่สามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่นหรือพื้นที่ เพื่อช่วยลดการใช้พลังงานในการขนส่งและยังเป็นการสร้างงานให้คนในพื้นที่ และรายได้กลับคืนชุมชน
10. สถานประกอบการบางแห่งจะมีพนักงาน หรือต้องให้บริการแก่ผู้เข้าพักที่สูบบุหรี่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ คำนึงหรือเป็นผลเสียแก่สุขภาพของผู้สูบบุหรี่ และผู้ไม่สูบบุหรี่ที่อยู่ใกล้เคียงหลายประการ รวมไปถึงทำให้สภาพแวดล้อมของสถานประกอบการดูแย่ง ดังนั้น สถานประกอบการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจึงควรมีมาตรการควบคุมการสูบบุหรี่ภายในอาคารและห้องพัก เพื่อลดการเกิดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย หรือสร้างความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้เข้าพักโดยส่วนรวม เพื่อภาพพจน์ที่ดีของสถานประกอบการโดยมีการรณรงค์ลดการสูบบุหรี่ในห้องพัก หรือจัดพื้นที่สูบบุหรี่ออกจากพื้นที่อื่นๆ และมีป้ายบอกที่ชัดเจน
11. ป้องกันเสียงรบกวนภายนอกโดยการปลูกต้นไม้เป็นฉนวน หรือสร้างกำแพง
12. ตรวจสอบและควบคุมการเกิดมลพิษทางอากาศในส่วนต่างๆ ของสถานประกอบการ เช่น ห้องพัก ห้องครัว ห้องควบคุมความเย็น เป็นต้น

4.3.3 ด้านการจัดการของเสีย

การจัดการของเสียอย่างมีประสิทธิภาพมีความสำคัญอย่างยิ่งทั้งด้านสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ สินค้าที่ใช้ในธุรกิจท่องเที่ยวล้วนก่อให้เกิดคาร์บอนไดออกไซด์จากกระบวนการผลิตทั้งสิ้น แนวทางการปฏิบัติในการจัดการของเสียของสถานประกอบการที่พักมี จัดการ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2555) ดังนี้

1. การจัดขยะ

- 1.1 ใช้สินค้าหรือวัสดุภัณฑ์เป็นหีบห่อขนาดใหญ่ใหญ่เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้หีบห่อที่ไม่จำเป็น
- 1.2 ใช้ผลิตภัณฑ์แบบที่ใช้หมดแล้วเติมใหม่ได้ (Refillable products) แทนการทิ้งเป็นขยะ เช่น หมึกพิมพ์หรือหมึกถ่ายเอกสาร แก้วพลาสติก ข้อนส้อมพลาสติก กาแฟ ชา น้ำตาลที่บรรจุในซองขนาดเล็ก ฯลฯ เป็นต้น
- 1.3 ใช้บรรจุภัณฑ์ที่สามารถย่อยสลายได้เองตามธรรมชาติแทนการใช้ถุงพลาสติก
- 1.4 มีการใช้กล่องบรรจุอาหารแทนการใช้ฟิล์มพลาสติกห่ออาหาร
- 1.5 มีลดขยะเปียก เช่น การเก็บอาหารสดให้มีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการในแต่ละวัน โดยมีให้เกิดการสูญเสียของอาหารโดยเปล่าประโยชน์
- 1.6 มีการจัดทำรายการขยะ และแยกขยะที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจต่างๆ ได้แก่ ขยะรีไซเคิล ขยะเศษอาหาร ขยะอันตราย ขยะทั่วไป เป็นต้น
- 1.7 มีการนำขยะเปียกมาหมักเพื่อทำเป็นปุ๋ย แล้วนำกลับมาใช้ในสนามหรือสวนของสถานประกอบการ
- 1.8 มีการใช้อุปกรณ์สำนักงานอย่างคุ้มค่า และมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้กระดาษทั้งสองหน้าในธุรกิจและการให้บริการ
- 1.9 นำผ้าเช็ดตัว ผ้าปูที่นอนที่ไม่สามารถใช้ได้ต่อไปแล้วมาใช้ประโยชน์ เช่น นำมาทำเป็นผ้าเช็ดทำความสะอาด เป็นต้น
- 1.10 นำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการจัดเก็บข้อมูล การประชาสัมพันธ์ หรือติดต่อลูกค้าเพื่อลดหรือทดแทนการใช้กระดาษ
- 1.11 มีการรณรงค์การทิ้งขยะให้เป็นที่ไม่ทิ้งขยะในพื้นที่สาธารณะ หรือพื้นโดยรอบ
- 1.12 เลิกหรือหลีกเลี่ยงการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีสารอันตราย เช่น ถ่านนิเกิล แคดเมียม ถ่านราคาถูกไม่ได้มาตรฐาน โดยเลือกใช้เฉพาะถ่านอัลคาไลน์หรือถ่านไฟฉายชนิดอัดประจุได้ที่ระบุข้อความ (NO Mercury Added) แทน
- 1.13 เลือกใช้สารสกัดจากธรรมชาติ หรือสมุนไพรแทนสารเคมีสังเคราะห์ เช่น การเลือกน้ำยาทำความสะอาดห้องน้ำ หรือยาแก้น้ำกัดที่เกิดจากสารสกัดธรรมชาติ
- 1.14 เลือกใช้สินค้าที่มีมาตรฐานในการรักษาสิ่งแวดล้อมโดยสังเกตจากฉลากเขียว หรือฉลากสิ่งแวดล้อมอื่นๆ

1.15 ใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีอายุการใช้งานยาวนาน เช่น หลอดไฟชนิด LED (Light-Emitting Diode) ซึ่งมีชั่วโมงการใช้งานที่สูงกว่าหลอดชนิดอื่น อีกทั้งยังสามารถลดการใช้พลังงานไฟฟ้าของสถานประกอบการได้

4.3.4 ด้านการจัดการน้ำ

การจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพสามารถช่วยประหยัดพลังงาน และรักษาสิ่งแวดล้อมซึ่งทำให้ค่าใช้จ่ายของสถานประกอบการลดลงโดยมีแนวทางปฏิบัติ จัดการ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2555) ดังนี้

1. มีการวิเคราะห์หารูปแบบและประเภทการใช้น้ำหลักๆ ของสถานประกอบการเพื่อหาแนวทาง และวิธีการประหยัดน้ำ
2. มีการจดบันทึกค่าน้ำเป็นประจำทุกเดือน
3. ทำการปิดวาล์วน้ำเมื่อไม่ใช้งาน
4. ทำความสะอาดโดยการปิดกวางตู้ลงต่าง ๆ ออกก่อนแล้วจึงทำความสะอาดเพื่อลดปริมาณการใช้น้ำ และลดการปนเปื้อนของน้ำทิ้ง
5. มีการสำรวจตรวจสอบ และทำการเปลี่ยนหรือซ่อมแซมอุปกรณ์ที่ชำรุด หรือเสื่อมสภาพ ที่ทำให้เกิดการรั่วไหลของน้ำอย่างสม่ำเสมอ
6. เลือกใช้อุปกรณ์ที่ประหยัดน้ำ เช่น ก๊อกประหยัดน้ำ โถชักโครก หัวฉีดชำระประหยัดน้ำ เป็นต้น
7. ใช้น้ำในการจัดสวนอย่างมีประสิทธิภาพโดยออกแบบสวนให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม และมีความชุ่มชื้นเสมอ เลือกปลูกต้นไม้ที่ต้องการน้ำน้อย และมีการกำจัดวัชพืชเป็นประจำ
8. นำน้ำจากการชำระล้าง หรือน้ำที่ผ่านการบำบัดแล้วกลับมาใช้ใหม่ เช่น ใช้ทำความสะอาดลานเอนกประสงค์ ใช้ทำความสะอาดโถส้วม ใช้รดน้ำต้นไม้ เป็นต้น
9. มีการเก็บกักน้ำฝนไว้ใช้ในองค์กร
10. มีมาตรการประหยัดน้ำในส่วนของห้องครัว และส่วนของห้องอาหาร เช่น หลีกเลี่ยงการล้างผัก และผลไม้โดยวิธีปล่อยน้ำไหลผ่าน กำจัดคราบไขมันก่อนทำความสะอาดโดยนำน้ำดื่มที่เหลือในแก้วลูกค้าสามารถนำมาใช้ประโยชน์ต่อได้
11. มีการกำหนดการเปลี่ยนผ้าเช็ดตัว ผ้าปูที่นอน ฯลฯ เฉพาะเมื่อลูกค้าขอให้เปลี่ยนเท่านั้น
12. มีมาตรการประหยัดน้ำในส่วนของสระว่ายน้ำ
13. มีการใช้ระบบน้ำหยดสปริงเกอร์ ฝักบัวรดน้ำต้นไม้ แทนการใช้สายยาง

14. มีการรดน้ำต้นไม้ในช่วงเวลาที่มีการระเหยของน้ำต่ำ ได้แก่ ช่วงเวลาเช้า และเย็น

15. มีการนำน้ำที่เหลือจากกิจกรรมซักรีดกลับมาใช้ใหม่

16. มีการจัดอบรมพนักงาน (โดยเฉพาะพนักงานทำความสะอาด และพนักงานห้องครัว) ให้ใช้น้ำเท่าที่จำเป็น

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการจัดการด้านการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ต้องอาศัยการจัดการอย่างบูรณาการ เพื่อให้ตอบรับกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และสถานประกอบการเพื่อให้เกิดความสมดุลกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ สถานประกอบการต่างๆ ต้องยอมลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ต่างๆ ออกสู่บรรยากาศ นักท่องเที่ยวต้องลดกิจกรรมนันทนาการต่างๆ ที่ต้องใช้พลังงานที่สิ้นเปลือง อาทิ เช่น สปีดโบ๊ต บานานาโบ๊ต เจ็ตสกี เป็นต้น โดยที่ผู้ประกอบการจะไม่สูญเสียรายได้ และต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวเกิดความเข้าใจ เกิดความรัก และห่วงแหนทรัพยากรธรรมชาติที่ตนเองมาสัมผัส เกิดความตระหนักและอยากให้คนรุ่นลูก รุ่นหลานได้มาท่องเที่ยวในสภาพที่ธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ รวมทั้งรักษาสภาพภูมิอากาศ เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) อย่างยั่งยืน และเป็นแรงผลักดันให้เกิดสถานที่ท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ในพื้นที่อื่นๆ ต่อไปในอนาคต

4.4 ประโยชน์ของการจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism)

ในส่วนของสถานประกอบการที่มักจะต้องได้รับการพัฒนาการจัดการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่ อีกทั้งแต่ละสถานประกอบการยังจะได้รับประโยชน์จากการจัดการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), (2557) กล่าวถึงประโยชน์ที่ได้รับไว้ ดังนี้

1. ประโยชน์โดยตรง สถานประกอบการเองสามารถลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานจากการลดค่าไฟฟ้า ปริมาณการใช้น้ำ กระดาษ และอื่นๆ

2. เป็นการสร้างจิตสำนึก และการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม มีส่วนทำให้บุคลากรของสถานประกอบการเกิดความภูมิใจ และมีกำลังใจในการทำงาน ส่วนผู้เข้าพักเกิดความรู้สึกที่ดีต่อสถานประกอบการ

3. เป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อสถานประกอบการเอง ในปัจจุบัน การใช้คุณธรรม หรือความดีเป็นแนวทางในการดำเนินธุรกิจ ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็น และเป็นแนวโน้มของโลกที่ผู้ประกอบการทั้งหลายควรจะมีติดมือ หากทุกองค์กรใช้แนวทางนี้ในการดำเนินธุรกิจ สิ่งที่ได้กลับมาคือ ความเจริญ และภาพพจน์ที่ดีขององค์กร

4. สร้างรายได้ และส่วนแบ่งการตลาดเพิ่มขึ้น โดยสถานประกอบการสามารถสร้างรายได้จากการที่ลูกค้า หรือนักท่องเที่ยวพิจารณาเลือกใช้บริการจากสถานประกอบการที่มีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและมีความรับผิดชอบต่อสังคม เกิดความพึงพอใจและบอกต่อ จึงส่งผลให้สถานประกอบการมีผู้เข้าพักมากขึ้น

5. นักท่องเที่ยวได้รับประโยชน์ในส่วนของความพึงพอใจต่อมาตรการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของสถานประกอบการนอกเหนือจากในด้านคุณภาพและการบริการ

5. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ในสิ่งสำคัญในการจัดการด้านการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ การยอมรับต่อกติกาด้านการจัดการ และความร่วมมือที่สำคัญนั้นเกิดจากการมีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วน เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน นักท่องเที่ยว และประชาชนในพื้นที่ ซึ่งทั้งหมดมีส่วนสำคัญมากต่อการจัดการ การดำเนินการ เพื่อให้ประสบผลสำเร็จเป็นรูปธรรม ทำให้เกิดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) และให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นการสร้างความกระฉับกระเฉงในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม จึงขออธิบายเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

5.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2534) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง “การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมกันรับผิดชอบต่อในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบต่อประชาชนเอง และต้องยอมรับปรัชญาการพัฒนาชุมชนว่ามนุษย์ทุกคนต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและได้รับการยอมรับจากผู้อื่น พร้อมทั้งจะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันต้องยอมรับว่ามนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้หากได้รับการชี้แนะที่ถูกต้อง”

Oxford (Oxford English Dictionary: OED) ได้ให้ความหมายของ คำว่า “การมีส่วนร่วม (Participation)” ไว้ว่า “เป็นการมีส่วนร่วม (ร่วมกับคนอื่น) ในการกระทำบางอย่างหรือบางเรื่อง”

Cohen and Uphoff (1980: 8) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาออกเป็น 4 แบบ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วยการริเริ่มตัดสินใจ การดำเนินการตัดสินใจ กำหนดนโยบายจากความต้องการ และการตัดสินใจปฏิบัติการ อาจจะเป็น

การตัดสินใจในช่วงระยะเวลาเริ่มแรก การตัดสินใจในช่วงของกิจกรรม หรือการตัดสินใจในช่วงการดำเนินกิจกรรม

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Implementation) ซึ่งเป็นไปในรูปของการเข้ามาร่วมโครงการโดยให้การสนับสนุนด้านการบริหาร การประสานความร่วมมือ รวมทั้งการลงมือปฏิบัติด้วยแรงงาน แรงเงิน และการสนับสนุนทรัพยากรอื่นๆ

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefit) เป็นการร่วมกันที่จะรับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดขึ้น หรือการมีส่วนร่วมต่อผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในทุกๆ ด้าน

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เป็นการร่วมกันควบคุม ตรวจสอบผลของการดำเนินงานตลอดจนเข้าไปแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าไปร่วมอย่างจริงจังในกระบวนการดำเนินการตัดสินใจทุกระดับ ทุกรูปแบบในแต่ละกิจกรรม ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของกระบวนการวางแผนซึ่งมีการกำหนดรูปแบบการทำงาน กำหนดแนวคิดการมีส่วนร่วมที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมของมวลชนอย่างกว้างขวางในการเลือก การบริหารการประเมินผลของแผนงานแต่ละโครงการที่จะนำมาซึ่งการยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น (Lisk, 1985: 15)

นเรศ สงเคราะห์สุข, อ่างถึงโน โกวทย์ พวงงาม (2551 : 191) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นกระบวนการพัฒนา ตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุดกระบวนการ ได้แก่ การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน การบริหารจัดการ การติดตามและประเมินผลตลอดจนการจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น

เกรียงไกร จิรจรัสชัย (2548 : 9-11) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมหมายถึงกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการพัฒนาในลักษณะของการเข้าจัดการ ตั้งแต่การร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมกันบำรุงรักษาสาธารณประโยชน์ และร่วมติดตามผล ประเมินผล ด้วยความสมัครใจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด

เสาวภา สุขทิพย์ (2545 : 18) ได้เสนอแนวคิดของการมีส่วนร่วมที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1. ความสนใจ และความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจ และความห่วงกังวลส่วนบุคคลที่บังเอิญพ้องต้องกัน กลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม

2. ความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้นผลักดันให้พุ่งไปสู่การรวมกลุ่ม วางแผนและลงมือกระทำร่วมกัน

3. การตกลงใจร่วมกันที่เปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันนี้จะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความริเริ่มกระทำที่สนองตอบความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น

เจมส์ คี บันทอง (2526 : 10) ได้ให้ความหมายของกระบวนการของการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา คือ 1) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

กล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมนั้นเป็นกระบวนการทำงานที่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือเพียง ร่วมมือร่วมใจ โดยทั้งนี้จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพความคิดของแต่ละบุคคล ระบบความเชื่อภายในของแต่ละบุคคล เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ และมุ่งไปยังเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ร่วมกัน

5.2 หลักของการมีส่วนร่วม

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมและกับสถาบันนโยบายศึกษา (2539 : 18) กล่าวถึง หลักการของการมีส่วนร่วมประชาชน ไว้ดังนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ “กระบวนการ” ซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นเพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการตั้งแต่เริ่มแรก เพื่อให้เกิดความเข้าใจ การรับรู้ และการเรียนรู้ มีการปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย ซึ่งประโยชน์ของการจัดการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีประสิทธิภาพมี ดังนี้

1. เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ ช่วยให้เกิดทางเลือกใหม่ในการตัดสินใจให้รอบคอบขึ้น
2. การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับจะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ
3. การสร้างฉันทามติ ลดความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ
4. การเพิ่มความง่ายในการนำไปปฏิบัติ สร้างให้ประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ
5. การมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้าและความขัดแย้งที่รุนแรงได้
6. ช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนและไวต่อความรู้สึกห่วงกังวลของประชาชน และเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความห่วงกังวลของประชาชน เป็นต้น

เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐ จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยด้านต่างๆ ทั้งจากภายนอกและภายใน ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลา กระบวนการ และการจัดการที่มีความละเอียดอ่อนเพื่อให้เกิดการเข้าถึงอย่างถูกต้องและเหมาะสม (ศ.ดร. มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด และคณะ, 2547) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า

1. กลไกของรัฐทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติต้องมีช่องทางที่เอื้ออำนวย และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม
2. เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำงานร่วมกับประชาชนต้องมีความเข้าใจในกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม
3. เจ้าหน้าที่ต้องมีจิตวิทยาในการปฏิบัติงาน และมีความเสียสละที่จะทำงานเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง
4. มีการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง
5. ประชาชนต้องเป็นผู้ตัดสินใจเริ่มกิจกรรมด้วยตนเอง
6. ได้รับการสนับสนุนจากภายนอก เช่น ข้อมูลข่าวสาร เทคนิควิทยาการ และอุปกรณ์ที่จำเป็น

ปรีดี โชติช่วง และคณะ (2536: 110 – 112) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถแบ่งออกได้เป็น 7 ระดับ โดยเริ่มจาก

1. การถูกบังคับให้เข้าร่วม ซึ่งเป็นลักษณะของประชาชนหรือกลุ่มคนที่ถูกบังคับให้เข้าร่วมโดยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้
2. ถูกหลอกให้ร่วม เป็นลักษณะของประชาชนหรือกลุ่มคนถูกชักชวนให้เข้าร่วมโดยการนำสิ่งของหรือผลประโยชน์บางอย่าง
3. ถูกชักชวนให้เข้าร่วม ส่วนมากเกิดจากการชักชวนของภาครัฐหรือเป็นโครงการของรัฐที่ได้ดำเนินการไปก่อนหน้านี้ แล้วจึงพยายามที่จะชักชวนให้ประชาชนหันมาให้ความร่วมมือ โดยอาศัยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสารมวลชนต่างๆ
4. สัมภาษณ์แล้ววางแผนให้ คือลักษณะที่มีการเปิดรับฟังปัญหาความต้องการและเสียงเรียกร้องต่างๆ ของประชาชน ดังนั้นผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในการจัดวางโครงการจะต้องสำรวจปัญหาและความต้องการของประชาชนด้วยวิธีการสัมภาษณ์ สอบถาม เพื่อที่ทางภาครัฐจะสามารถวางแผนงานและปฏิบัติงานต่อไป
5. มีโอกาสเสนอความคิดเห็น ในระดับนี้ประชาชนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการวางโครงการ และการดำเนินโครงการ แต่การตัดสินใจยังเป็นส่วนราชการอยู่
6. โอกาสเสนอโครงการ โดยประชาชนและส่วนราชการมีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด ประชาชนจะมีโอกาสตัดสินใจว่าปัญหาของตนเองคืออะไร วิธีที่ดีที่สุดจนกระทั่งมีสิทธิเสนอโครงการและเข้าร่วมปฏิบัติ
7. มีโอกาสตัดสินใจ ในระดับนี้ประชาชนจะเป็นหลักสำคัญของการตัดสินใจในทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติ ไปจนถึงการประเมินผล

5.3 แนวทางการมีส่วนร่วม

แนวทางการบริหารจัดการการมีส่วนร่วมให้ประสบผลสำเร็จ ควรต้องให้ความสำคัญใน 2 ส่วน คือ (คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน, 2546)

1. หัวใจหรือหลักการพื้นฐานของการจัดการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ผู้บริหารโครงการต้องยึดถือ ประกอบด้วยหลัก 4S ดังนี้

1.1 การเริ่มต้นเร็ว (Starting Early) กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องเริ่มต้นตั้งแต่ระยะแรก มีการให้ข้อมูล กระตุ้นให้เกิดความคิดเห็น และให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนการตัดสินใจ นอกจากนี้ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตั้งแต่ตั้งต้น มีประโยชน์ช่วยให้ประชาชนมีเวลาคิดถึงทางเลือกหรือแนวทางแก้ปัญหาของชุมชนที่เหมาะสมมากขึ้น และสามารถใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาโครงการได้อีกด้วย

1.2 ครอบคลุมผู้ที่เกี่ยวข้อง (Stakeholder) หลักการสำคัญของการมีส่วนร่วมอีกประการหนึ่งคือ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วม แต่กลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงอาจถือว่าต้องรับฟังข้อมูลหรือปรึกษาหารือเป็นอันดับต้นๆ

1.3 ความจริงใจ (Sincerity) การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ละเอียดอ่อน หน่วยงานที่รับผิดชอบในกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นมิติที่สำคัญในการบริหาร การมีส่วนร่วมให้ประสบผลสำเร็จ โดยต้องมีความจริงใจ เปิดเผย ซื่อสัตย์ และปราศจากอคติ และมีการสื่อสารสองทาง (2-Way Communication) โดยเฉพาะในการให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเพียงพอ ตอบสนองต่อความสงสัยของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งต้องมีการแจ้งความก้าวหน้าของการเปลี่ยนแปลงของโครงการอย่างต่อเนื่อง

1.4 วิธีที่เหมาะสม (Suitability) การเลือกเทคนิคหรือรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เหมาะสม โดยพิจารณาถึงประเภทและขนาดของโครงการ ความหลากหลายและลักษณะที่แตกต่างตามบริบทของพื้นที่ และของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งระดับความสนใจของชุมชนในประเด็นหรือโครงการ ความสามารถและความพร้อม รวมทั้งข้อจำกัดของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดกระบวนการมีส่วนร่วม

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีประสิทธิภาพควรมีการวางแผน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

2.1 ขั้นเตรียมการ จะต้องมีการกำหนดทีมงานหรือผู้รับผิดชอบ ตรวจสอบสถานการณ์ภายในหน่วยงานที่รับผิดชอบในการตัดสินใจ เช่น ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ระยะเวลา การจัดกิจกรรม และงบประมาณ เป็นต้น และต้องมีการประเมินสถานการณ์สาธารณะ เช่น กำหนดระดับความสนใจของสาธารณะหรือชุมชนในประเด็นที่ต้องตัดสินใจ

2.2 ขั้นการวางแผน จะต้องมีการรวบรวมข้อมูลต่างๆ ในขั้นเตรียมการ และให้ผู้รับผิดชอบนำมาวิเคราะห์ความสำคัญของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่างๆ ตลอดจนนำมาเขียนแผนการมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดความชัดเจนและก่อให้เกิดความร่วมมือในการประสานงาน

2.3 ขึ้นนำไปสู่การปฏิบัติ หลังจากกำหนดออกมาเป็นแผนการมีส่วนร่วม ต่อไปคือขั้นดำเนินการตามแผนงาน ซึ่งต้องมีการจัดทำแผนการปฏิบัติการของแต่ละกิจกรรมการมีส่วนร่วม เช่น การจัดเวทีสาธารณะต้องตัดสินใจว่าจะจัดที่ใด ใครเป็นวิทยากร เป็นต้น

กล่าวได้ว่าแนวทางของการมีส่วนร่วมนั้นจำเป็นต้องประกอบด้วยส่วนของผู้บริหารโครงการที่จำเป็นต้องสร้างความมั่นใจ และมีความจริงใจให้กับประชาชนตั้งแต่เริ่มต้นโครงการโดยประการแรกนั้นต้องเริ่มต้นจากการรับฟังข้อเสนอแนะหรือความคิดของประชาชนรวมถึงผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการ เมื่อได้รับฟังความคิดเห็นต่างๆ แล้วนั้นจึงเริ่มต้นของกระบวนการวางแผนงานที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์ตรงตามความต้องการ และวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้อย่างครบถ้วน

5.4 ปัจจัยการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน

องค์การอนามัยโลก (อ้างถึงใน โกวิทช์ พวงงาม, 2553) ได้เสนอปัจจัยพื้นฐานในการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 2 ประการ คือ

1. ปัจจัยของสิ่งจูงใจ จากสภาพความเป็นจริงของประชาชนในชนบท จะเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ทั้งในแง่การร่วมแรง ร่วมทรัพยากร หรืออื่นๆ นั้น จะมีเหตุผล 2 ประการ คือ การมองเห็นว่าตนจะได้ผลประโยชน์ตอบแทนในสิ่งที่ตนทำไปซึ่งถือเป็นเรื่องของการกระตุ้นให้และเกิดสิ่งจูงใจเป็นตัวนำถือเป็นเรื่องของการก่อให้เกิดสิ่งจูงใจ

2. ปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม แม้ว่าชาวชนบทเป็นจำนวนมากจะเห็นประโยชน์ของการเข้าร่วมในกิจกรรมการพัฒนาแต่ไม่อาจเข้าร่วมกิจกรรมได้ เนื่องจากไม่เห็นช่องทางของการเข้าร่วม หรือเข้าร่วมแล้วไม่รับผลดังที่คาดหวังไว้ เนื่องจากการเข้ามามีส่วนร่วมนั้นไม่ได้มีการจัดรูปแบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสม เช่น ภาวะผู้นำ กฎระเบียบแบบแผน ลักษณะการทำงาน และเงื่อนไขการเข้าร่วม เป็นต้น ดังนั้น พื้นฐานทางด้านโครงสร้างของช่องทางในการเข้าร่วมจึงควรมีลักษณะ ดังนี้

2.1 เปิดโอกาสให้ทุกคน และทุกกลุ่มในชุมชนมีโอกาสในการเข้าร่วมการพัฒนาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยการเข้าร่วมอาจจะอยู่ในรูปของการมีตัวแทน

2.2 ควรมีกรอบเวลากำหนดที่ชัดเจน เพื่อผู้เข้าร่วมจะสามารถกำหนดเงื่อนไขของตนเองได้ตามสภาพเป็นจริงของตน

2.3 กำหนดลักษณะของกิจกรรมที่แน่นอนว่าจะทำอย่างไรบ้าง

5.5 วิธีการมีส่วนร่วม

ในการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม โดยเฉพาะในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นจำเป็นต้องมีวิธีการที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคประชาชน โกวิทย์ พวงงาม (2550: 203) ได้นำเสนอช่องทางของการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ ดังนี้

1. ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมคิดและกำหนดในการจัดทำแผนพัฒนา ทั้งแผนในระยะเวลา 5 ปี รวมไปถึงแผนพัฒนาประจำปี โดยให้ร่วมกันเสนอปัญหาความต้องการ และร่วมกันนำเสนอโครงการ/กิจกรรมเพื่อการพัฒนา สามารถลงมือปฏิบัติได้ในรูปแบบของการทำประชาคม
2. การมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2537 ที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่งตั้งผู้แทนประชาชนร่วมเป็นกรรมการในการจัดซื้อจัดจ้าง เพื่อให้เกิดความถูกต้องโปร่งใส
3. การให้ประชาชนได้มีสิทธิเข้าร่วมในการประชุมสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยจำเป็นต้องแจ้งวาระการประชุมให้ประชาชนทราบทุกครั้ง และอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่เข้ามาร่วมสังเกตการณ์การประชุมสภาด้วย
4. การให้ประชาชนมีสิทธิในการเสนอข้อบัญญัติ เพื่อให้สภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบังคับตำบลตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ. 2542
5. ประชาชนมีสิทธิในการถอดถอนผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความประพฤติเสื่อมเสียตามพระราชบัญญัติที่ว่าด้วยการลงคะแนนเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จะเห็นได้ว่าในการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคประชาชนนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากประชาชนในพื้นที่จะเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากภาครัฐอย่างเต็มที่แล้วนั้น ยังเป็นการแจ้งให้ทางราชการทราบถึงปัญหาที่แท้จริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ อีกทั้งยังสามารถมีสิทธิในการตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานของภาครัฐหรือสมาชิกในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกด้วย

6. บริบททั่วไปที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่เกาะหมาก ตำบลเกาะหมาก กิ่งอำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด

6.1 ประวัติความเป็นมาของพื้นที่เกาะหมาก

เกาะหมากเป็นเกาะเดียวที่พื้นที่เกาะทั้งหมดประมาณ 16 ตารางกิโลเมตร มีเจ้าของเป็นทายาทของตระกูล “ตะเวทีกุล” เพียงตระกูลเดียวจากอดีตจนถึงปัจจุบัน รวมระยะเวลาประมาณ 100 ปีเศษ ทั้งนี้ ในปัจจุบัน นายจักรพรรดิ ตะเวทีกุล วัย 54 ปี กำนันตำบล เกาะหมาก ในปัจจุบัน และเจ้าของผู้จัดการเกาะหมากรีสอร์ท และเกาะหมาก แพนตาเซีย ผู้เป็นทายาท รุ่นที่ 4 ได้กล่าวไว้ว่า “หลวงพรหมภักดี (นายเปลี่ยน ตะเวทีกุล) ผู้มีศักดิ์เป็นคุณชวด เป็นผู้เข้ามาครอบครองเกาะหมากเป็นคนแรก เมื่อปี พ.ศ.2447 โดยซื้อจากเจ้าของเดิมชื่อ เจ้าสัวเลี้ยง ปลัดจีนในสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเข้ามาจับจองทำสวนมะพร้าวไว้ในราคา 300 ชั่ง (ชั่งละ 80 บาท) หลวงพรหมภักดีขณะนั้นเป็นปลัดจีนอยู่ที่ จังหวัดประจันตคีรีเขตร์ (เกาะกง ของกัมพูชาในปัจจุบัน) ซึ่งในขณะนั้นเป็นของไทยอยู่ แรกทีเดียวได้ส่งบุตรชาย 3 คน มาทำสวนมะพร้าวอยู่ก่อน คือ นายอู๋ นายเอิบ และนายอาบ ตะเวทีกุล ต่อมาเมื่อไทยเสียเมืองตราดและหมู่เกาะต่างๆ รวมทั้งเมืองประจันตคีรี-เขตร์ให้กับฝรั่งเศสเพื่อแลกกับการที่ฝรั่งเศสถอนทหารออกจากเมืองจันทบุรี หลวงพรหมภักดียังคงทำมาค้าขายอยู่ที่เกาะป้อ เมืองประจันตคีรีเขตร์ จนกระทั่งอีก 6 ปีต่อมา คือ พ.ศ. 2453 จึงได้อพยพครอบครัวมาตั้งรกรากที่ เกาะหมาก ทำสวนมะพร้าวขนาด 3,000-4,000 ไร่ และสร้างบ้านเรือนอยู่ที่บริเวณอ่าวสวนใหญ่ซึ่งมีหาดทรายอันสวยงาม มองเห็นเกาะช้างเคียงได้ชัดเจน เรียกกันว่า บ้านสวนใหญ่ หลวงพรหมภักดี ได้แต่งงานกับนางมู่ลี่ มีบุตร 7 คน ธิดา 4 คน รวม 11 คน และต่อมาแต่งงานกับนางทิม มีบุตรชายอีก 1 คน เมื่อบุตรสาวโตขึ้นแต่งงานไปใช้นามสกุลของฝ่ายชาย ฝ่ายชายสืบตระกูลตะเวทีกุลมาถึงปัจจุบัน 5-6 ช่วงอายุคนแล้ว สำหรับนายจักรพรรดิ ตะเวทีกุล ซึ่งปัจจุบันเป็นกำนันตำบล เกาะหมาก เป็นรุ่นที่ 4 บิดาชื่อ นายสันต์ ตะเวทีกุล มารดา คือ นางเฉลิมศรีอรุณ ปู่ คือ นายอู๋ ตะเวทีกุล บุตรชายคนที่ 5 ของหลวงพรหมภักดี”

ต่อมาเมื่อสิ้นหลวงพรหมภักดี ปี พ.ศ. 2458 สวนมะพร้าวและที่ดินทั้งหมดบนเกาะถูกแบ่งเป็นมรดกให้ลูกๆ หลานๆ ทายาทของหลวงพรหมภักดี ซึ่งในยุครุ่นลูกนี้เองได้มีการนำยางพาราเข้ามาปลูกเป็นจำนวนนับ 1,000 ไร่ และมีการสร้างโรงบ่มยางขึ้นภายในบริเวณบ้านสวนใหญ่ ดังนั้นในปัจจุบันจึงไม่น่าแปลกใจเลยว่าพื้นที่ เกาะหมาก ทั้งหมดประมาณ 9,000 ไร่ เป็นที่สาธารณประโยชน์ประมาณ 500 ไร่ ที่เหลือประมาณ 8,500 ไร่ ล้วนแต่เป็นของพี่ๆ น้องๆ ในสายตระกูลตะเวทีกุลเพียงตระกูลเดียวเท่านั้น มีบ้างเล็กน้อยที่ขายให้กับคนต่างถิ่นที่มาลงทุนสร้างรีสอร์ท แต่เป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้น นับจากปี พ.ศ. 2447

6.2 สภาพบริบทของพื้นที่เกาะหมาก

เกาะหมากเป็นเกาะที่มีขนาดใหญ่อยู่ระหว่าง เกาะช้างกับเกาะกูด ตั้งอยู่ห่างจากชายฝั่งประมาณ 38 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 9,000 ไร่ ระยะทางรอบเกาะประมาณ 27 กิโลเมตร เกาะหมากนั้นมีรูปร่างคล้ายดาวสี่แฉก พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบมีอ่าวโอบรอบ และมีชายหาดที่สวยงาม น้ำใสสะอาดหลายแห่ง เช่น บริเวณอ่าวนิต อ่าวไผ่ อ่าวโปรง อ่าวผาด อ่าวแดง สภาพทั่วไปของตำบลส่วนใหญ่เป็นเกาะ ซึ่งมีเกาะที่สำคัญ ได้แก่ เกาะหมาก เกาะระยั้งใน เกาะระยั้งนอก เกาะผี เกาะขาม เกาะกระดาด เกาะนก เกาะนอก เกาะใน เกาะรังใหญ่

6.2.1 อาณาเขต / พื้นที่ติดต่อ

1. ทิศเหนือ ติดต่อกับ ทะเลอ่าวไทย ใกล้หมู่เกาะช้าง จังหวัดตราด
2. ทิศใต้ ติดต่อกับ ทะเลอ่าวไทย ใกล้หมู่เกาะกูด จ.ตราด
3. ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ทะเลอ่าวไทย ใกล้หมู่เกาะกระดาด
4. ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ทะเลอ่าวไทย ใกล้หมู่เกาะรัง

6.2.2 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

1. จำนวนประชากร บนเกาะหมากมีประชากรจำนวนประมาณ 1,500 คน
2. อาชีพ อาชีพหลักของประชาชนบนเกาะที่สามารถสร้างรายได้ และส่งเสริมเศรษฐกิจภายในเกาะ ได้แก่ อาชีพทำสวน อาชีพทำการประมง และอาชีพเสริม คือ ดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยบนเกาะหมากนั้นมีที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวไว้บริการอยู่ไม่น้อย

เนื่องจากสภาพพื้นที่ที่เป็นเกาะทำให้ช่วงฤดูท่องเที่ยวจะเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมจนถึงเดือน พฤษภาคม ของทุกปี (ข้อมูลจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น) โดยมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจต่างๆ ที่ช่วยในการส่งเสริมเศรษฐกิจของประชาชนบนเกาะ ดังนี้

6.2.3 สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

1. อ่าวนิต เป็นศูนย์กลางการคมนาคมระหว่างเกาะหมากไปยังเกาะอื่นๆ เพราะบริเวณอ่าวนิตเป็นท่าเรือประจำเกาะ จากอ่าวนิตสามารถเดินทางเชื่อมต่อไปได้ทั้งเกาะ และบริเวณทิศตะวันออกของเกาะสามารถเป็นจุดชมพระอาทิตย์ขึ้นอีกด้วย
2. อ่าวไผ่ เป็นหาดทรายสีแสดมีแนวยาวสลัปไปกับหินซึ่งบริเวณหาดเป็นหินดินแดง ไม่เหมาะกับการลงเล่นน้ำ แต่เหมาะสำหรับการเดินชมวิทิวทัศน์ จากหาดนี้สามารถมองเห็นเกาะกูดได้อย่างชัดเจน และหากเดินลัดบริเวณหาดต่อไปจะอ้อมเกาะมาที่แหลมสนได้ และจากแหลมสน สามารถมองเห็นเกาะกระดาดซึ่งเป็นหาดที่อยู่ในบริเวณถัดไป อ่าวตัน อ่าวตาโล่ง อ่าวแหลมสวนใหญ่หรือเรียกกันชื่อว่า อ่าวเกาะหมากรีสอร์ท เนื่องจากในบริเวณนี้เป็นที่ตั้งของเกาะหมากรีสอร์ท ที่ก่อตั้งมานานจนเรียกชื่อติดปาก อ่าวนี้ถือได้ว่าเป็นหาดที่มีความยาวมาก และสวยงามที่สุดบนเกาะ ชายหาดลาดเอียง มีหาดทรายที่ขาวสะอาดเหมาะแก่การเล่นน้ำ และยัง

สามารถชมพระอาทิตย์ตกได้ในเวลาเย็นได้อีกด้วย เนื่องจากบริเวณอ่าวนี้มีพื้นที่ติดต่อกับเกาะหมาก นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปท่องเที่ยวได้โดยใช้เรือของเกาะหมากรีสอร์ท นอกจากนี้จะมองเห็นเกาะขามแล้วยังสามารถมองเห็นเกาะผีได้ด้วย ซึ่งเกาะผีเป็นเกาะที่มีขนาดเล็ก เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการควบคุมค่าใช้จ่ายเนื่องจากในบริเวณหาดนี้มีบริการที่พักที่มีราคาอ่อมเยาไว้บริการนักท่องเที่ยวอีกด้วย

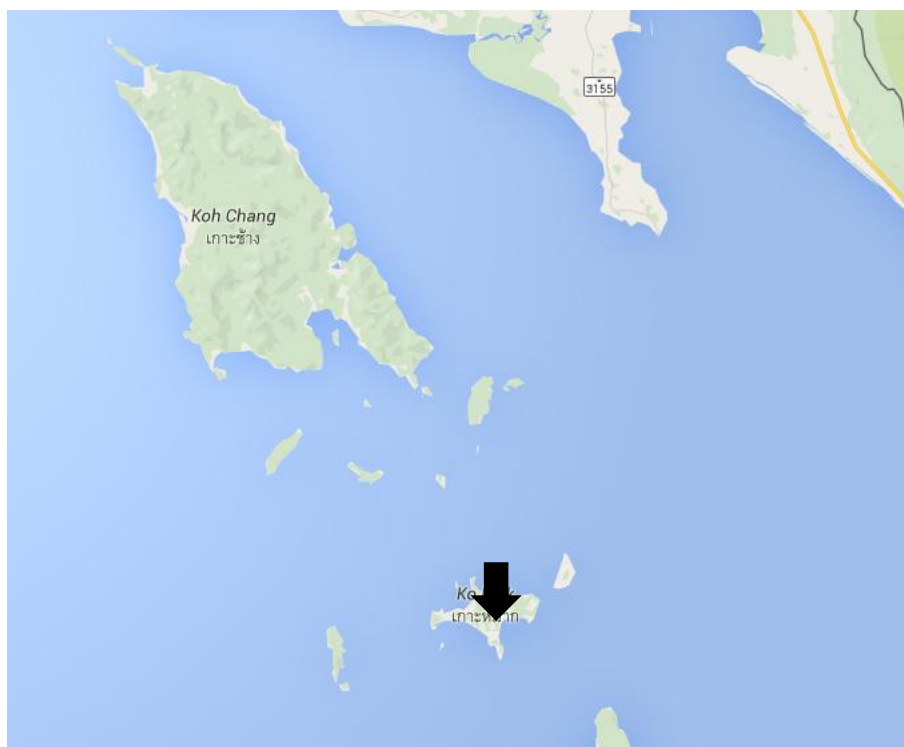
3. อ่าวขาว มีลักษณะเป็นชายหาดที่ยาวมีที่พักไว้บริการนักท่องเที่ยวอยู่ตลอดแนวหาด มีบรรยากาศสงบ ชายหาดสามารถเล่นน้ำได้อย่างปลอดภัย บริเวณอ่าวขาวนั้นยังเป็นจุดให้นักท่องเที่ยวได้ชมพระอาทิตย์ตกได้เช่นเดียวกัน และยังสามารถข้ามไปเที่ยวที่เกาะระยั้งนอก และระยั้งในได้ด้วย

4. เกาะขาม อยู่ใกล้กับอ่าวสวนใหญ่ สามารถข้ามเรือไปเพียง 5 นาที มีที่พักไว้ให้บริการนักท่องเที่ยวเพียง 1 แห่ง จุดเด่นของเกาะขาม คือ มีหาดทรายยาวหน้าเกาะ มีแหลมทรายยื่นออกมานอกเกาะ ในช่วงเวลาที่น้ำลงจะสามารถมองเห็นเป็นสันสวยงาม และยังมีจุดเด่นอีกประการก็คือหินภูเขาไฟสีดำที่ตั้งอยู่บนหาดทรายหน้าเกาะขาม

5. เกาะระยั้งใน - นอก ตั้งอยู่ใกล้กับอ่าวขาว เกาะระยั้งในนั้นเป็นเพียงหินล้อมรอบเกาะไม่มีหาดทราย ใกล้กันคือเกาะระยั้งนอก ซึ่งชายหาดสามารถลงเล่นน้ำได้ ประกอบกับมีปะการังอยู่โดยรอบเกาะ ซึ่งเป็นเครื่องที่สามารถบ่งบอกได้ถึงความอุดมสมบูรณ์ของสภาพแวดล้อมในบริเวณนั้นได้เป็นอย่างดี

6. เกาะกระดาด มีลักษณะโดดเด่นในเรื่องของธรรมชาติ อีกทั้งยังมีประวัติศาสตร์เกี่ยวเนื่องกันมานับแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ลักษณะของเกาะกระดาด มีลักษณะเป็นเกาะที่เหมือนแผ่นกระดาด มีความแบนราบ ไม่มีภูเขา บริเวณหาดทรายรอบเกาะสามารถเดินเล่นได้รอบเกาะ ได้น้ำมีกองหินที่มีปลาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เกาะกระดาดตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเกาะหมาก อีกเหตุการณ์หนึ่งที่มีความสำคัญก็คือ ในอดีตพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้เคยเสด็จประพาสคราวพ้นจากการปกครองของฝรั่งเศส และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้ พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าจรัสประวัติวรเดช ดำเนินการออกโฉนดที่ดินของเกาะนี้ ดังนั้นเกาะกระดาดจึงเป็นเพียงเกาะเดียวเท่านั้นที่มีการออกโฉนดที่ดินในบริเวณทะเลตราด แต่ปัจจุบันถูกขายทอดออกไปจนถึงมือของเอกชน

นอกจากนั้นหมู่เกาะหมากยังมีเกาะบริวารอื่นๆ อีกมาก แต่ไม่มีความน่าสนใจหรือเหมาะแก่การพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยว เนื่องด้วยในบริเวณพื้นที่ของเกาะทั้งหมดจะมีลักษณะเป็นหินล้อมเกาะ และเป็นเพียงเกาะเล็กๆเท่านั้น เช่น เกาะนก เกาะนอก เกาะใน เกาะผี ดังนั้นเกาะที่อยู่ในหมู่เกาะหมากที่มีความเหมาะสมแก่การเป็นสถานที่ท่องเที่ยวจึงมีเพียงแค่ เกาะหมาก เกาะขาม เกาะกระดาด และเกาะระยั้งนอก เท่านั้น ดังแผนภูมิที่ 4

ภาพที่ 1 แสดงที่ตั้งของเกาะหมาก จังหวัดตราด

6.3 สภาพปัญหาของชุมชน

6.3.1 ปัญหาจากการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์

เป็นสิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ว่าการเติบโตของการท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องนั้นนำพาซึ่งการใช้ทรัพยากรพลังงานที่เพิ่มขึ้นตามไปด้วย เช่นเดียวกันกับสิ่งที่เกิดขึ้นบนเกาะหมาก ทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นบนเกาะหมาก ไม่ว่าจะเป็นการใช้ยานพาหนะที่ใช้ น้ำมัน เชื้อเพลิง หรือเรือเครื่องยนต์ สถานที่พักแรม ร้านอาหารที่มีการใช้ไฟฟ้า น้ำมัน ก๊าซหุงต้ม และอื่นๆ หรือแม้แต่ปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้น กิจกรรมที่กล่าวมาข้างต้นนั้นล้วนทำให้ปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้นทุกปี จากการวัดปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ของพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราดได้เท่ากับ 19.74 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน และ 47,835 ตัน/ปี ข้อมูลจาก (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน : 2555) ซึ่งถือได้ว่าปริมาณดังกล่าวเป็นตัวเลขที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับจำนวนของประชากร บนพื้นที่ ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วอัตราการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์นั้นมาจากภาคอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ดังนั้นการให้ความสำคัญกับการลดปริมาณการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จึงเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญอย่างเร่งด่วนก่อนที่จะเกิดผลกระทบในบริเวณกว้าง เนื่องจากก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่มีปริมาณมากเกินไป สามารถกระทำได้โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดการบูรณาการที่ดี

6.3.2 แนวทางการแก้ปัญหาของชุมชน

1. การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่ “องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)” หรือ (อพท.) ร่วมกับองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศของเยอรมนี (GIZ) ได้จัดประกายให้เกิดขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อมุ่งสร้างความตระหนักในการลดการใช้พลังงานอันจะนำไปสู่การลดปริมาณการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของภาวะโลกร้อน ซึ่งเป็นปัญหาที่อยู่ใกล้ตัวของเราทุกคน นับว่า การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) เป็นอีกหนึ่ง ยุทธศาสตร์ และเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับชุมชน ก่อให้เกิดความยั่งยืน ต่อยอดจากแนวคิดการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาลเน้นการให้ความสำคัญต่อทรัพยากรธรรมชาติในเรื่องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายในประเทศ เกาะหมาก จังหวัดตราด จึงถือเป็นหนึ่งในตัวอย่างที่ดีของการพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะเพื่อพัฒนาไปสู่ “จุดหมายปลายทางแบบคาร์บอนต่ำ” (Low Carbon Destination) เต็มรูปแบบในอนาคต ทั้งนี้ทางองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ได้เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนผ่านการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในพื้นที่ ผู้ประกอบการเอกชน ตลอดจนนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความตระหนักถึงปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และได้แนะนำรูปแบบของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) สู่ชุมชน โดยการออกแบบเครื่องมือต่างๆ รวมไปถึงคู่มือการบริหารจัดการที่พักเพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism)

2. การสร้างชุมชนให้เข้มแข็งในเรื่องของการลดการใช้พลังงาน กล่าวคือ สร้างจิตสำนึกรู้จักที่จะรักษาสิ่งแวดล้อมให้แก่ประชาชนที่อาศัยบนเกาะหมาก รวมถึงแนะนำให้นักท่องเที่ยวหันมาเดิน วิ่ง ปั่นจักรยาน หรือพายเรือแทน เพื่อให้ได้สัมผัสวิถีชีวิตชุมชน รวมถึงทางด้านผู้ประกอบการด้านที่พักอย่างเช่นโรงแรม รีสอร์ทหรือร้านอาหารให้หันมาใช้เครื่องมือบริหารโรงแรมที่เป็นมิตรต่อสภาวะอากาศ เช่น การติดตั้งบ่อหมักก๊าซชีวภาพ เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการใช้แก๊สหุงต้ม และการจัดการขยะที่มีกว่า 10,000 ตัน ให้เป็นพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการให้ชุมชนมีส่วนร่วม โดยให้ความสำคัญกับการดำรงไว้ซึ่งวิถีชีวิตชุมชน อีกทั้งมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มุ่งสร้างให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้นทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับนิยามของ องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ที่ว่า

“...การท่องเที่ยวสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวที่มีจุดประสงค์สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาให้ชุมชนนั้นๆ เกิดความยั่งยืน โดยมีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตในชุมชน ในเชิงการเรียนรู้และการทดลองให้ได้มาซึ่ง

ประสบการณ์ที่เป็นอยู่จริงในชุมชน นอกจากนั้น ชุมชนจะต้องสามารถใช้การจัดการท่องเที่ยวสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือในการรักษาความสมดุลระหว่างการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวภายในชุมชนและผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ ทั้งในรูปแบบที่เป็นผลประโยชน์ตอบแทน อิงตามระบอบทุนนิยมและความยั่งยืนของการพัฒนาในชุมชน...”

7. เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยในประเทศ

7.1.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

ธีรศานต์ ธรรมโชติ และคณะ (2551: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ระดับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และอัตราการระบายอากาศในห้องบรรยายของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำการตรวจวัดระดับ CO₂ และคำนวณหาอัตราการระบายอากาศของห้องบรรยายในมหาวิทยาลัยที่ใช้เครื่องปรับอากาศ พร้อมทั้งเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานของประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา จากการวิจัยพบว่า การระบายอากาศของอาคารเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพอากาศภายในอาคาร และต่อความสบายของผู้ใช้ห้อง งานวิจัยนี้ทำการตรวจวัดอัตราการระบายอากาศของห้องบรรยายที่บรรจุผู้เรียนได้มากกว่า 100 คน ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 21 ห้อง จากตึกคณะต่างๆ การวัดอัตราการระบายอากาศสามารถหาได้จากการใช้สมมูลมวลของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) ภายในห้อง การวัดระดับ CO₂ ภายในและภายนอกห้องวัดโดยใช้เครื่อง Testo 350M/XL ต่อหัววัด CO₂ ผลการตรวจพบว่าระดับ CO₂ ภายในห้องอยู่ในช่วง 620 ถึง 3800 พีพีเอ็ม และมีอัตราการระบายอากาศระหว่าง 1.51 ถึง 37.9 ลิตรต่อวินาทีต่อคน (ล./ว./คน) เมื่อทำการเปรียบเทียบกับค่าเกณฑ์มาตรฐานอัตราการระบายอากาศที่กำหนดโดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยพบว่า 16 ห้องที่ทำการตรวจวัดมีค่าต่ำกว่ามาตรฐาน 8 ล./ว./คน ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การระบายอากาศไม่เพียงพอและอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพอากาศภายในห้องได้

สมศักดิ์ สมบูรณ์ (2546: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนในพื้นที่ความรับผิดชอบของศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 7 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อม ชุมชนในพื้นที่ความรับผิดชอบของศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 7 และศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยกำหนดเฉพาะผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน ในพื้นที่ความรับผิดชอบของศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนา

ชุมชนเขตที่ 7 จำนวน 7 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี นครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 300 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความร่วมมือพัฒนาการอำเภอทุกอำเภอในพื้นที่ความรับผิดชอบ 7 จังหวัด รวมทั้งหมด 52 อำเภอ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยแวดล้อมภายนอกกับการปฏิบัติงาน ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Coefficient) จากการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินการพัฒนา ด้านสิ่งแวดล้อมชุมชน โดยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชน ในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปัจจัยแวดล้อมภายนอก ด้านการติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน การได้รับการฝึกอบรม การได้รับประโยชน์จากการเป็นผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน การได้รับคำชมเชยหรือรางวัลเกียรติคุณดีเด่น การได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆ การติดต่อกับบุคคลภายนอก การใช้เครื่องมือสื่อสารสมัยใหม่ มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชน ในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กนกวรรณ แก้วอุไทย (2555: บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนแบบเน้นประสบการณ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษารูปแบบการท่องเที่ยว ประสบการณ์นันทนาการที่ปรารถนา ประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับจริง และความคิดเห็นด้านการจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนของนักท่องเที่ยว เปรียบเทียบประสบการณ์ นันทนาการที่ปรารถนาและประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับจริงจากการไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในแต่ละแหล่ง และศึกษาอิทธิพลของประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับจริงและความคิดเห็นต่อการจัดการพื้นที่ต่อความพึงพอใจรวมและความต้องการกลับมาเยือนพื้นที่ซ้ำ โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 425 คน จากแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชน คือ ชุมชนหนองแม่เฒ่า ชุมชนเปรี๊ต ใน ชุมชนชะชอม และชุมชนลีเล็ด ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่เคยเดินทางมาในพื้นที่ศึกษามาก่อน ประสบการณ์นันทนาการที่ปรารถนา และประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับจริงสำคัญที่สุดในการมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน คือการได้รับอากาศที่บริสุทธิ์ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยสามารถจัดกลุ่มประสบการณ์นันทนาการที่ปรารถนาได้ 6 กลุ่ม และจำแนกเป็นกลุ่มประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับจริง 5 กลุ่ม ผลการเปรียบเทียบประสบการณ์นันทนาการที่ปรารถนาและประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับจริงจากตัวแปร 30 คู่ พบว่า มีเพียง 13 คู่ ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นักท่องเที่ยวที่ไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแต่ละแห่งมีประสบการณ์นันทนาการที่ปรารถนาและประสบการณ์นันทนาการที่

ได้รับจริงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติใน 4 กลุ่ม ประสบการณ์เท่ากัน และพบว่า ประสบการณ์นั้นทนทานการที่ได้รับจริงและความคิดเห็นต่อการจัดการพื้นที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจรวมและความต้องการกลับมาเยือนพื้นที่ซ้ำของนักท่องเที่ยว

7.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

วีระชัย เอตะนาม (2552: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน: กรณีศึกษาการอนุรักษ์ป่าชุมชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จากการศึกษาพบว่า การดำเนินกิจกรรมป่าชุมชนในปัจจุบันทำให้สมาชิกในชุมชนได้รับประโยชน์จากป่าชุมชนทั้งทางตรง และทางอ้อม จึงทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม มีความรัก และหวงแหนในป่าชุมชนของตน ส่งผลให้เกิดความร่วมมือกันในการช่วยรักษาดูแลป่าชุมชนของตนเป็นอย่างดี การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการป่าชุมชนของบ้านถ้ำผิงอยู่ในระดับสูง โดยประชาชนเป็นฝ่ายคิดริเริ่ม ตัดสินใจ และดำเนินโครงการนั้นๆ ซึ่งคาดว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีประสิทธิภาพสูง โดยการจัดโครงการป่าชุมชนของบ้านถ้ำผิงนั้นเป็นการริเริ่มเสนอความต้องการจัดตั้งป่าชุมชนโดยสมาชิกในชุมชนเอง ทั้งยังมีการบริหารจัดการโดยชุมชนผ่านการร่วมกันคิดร่วมกันตัดสินใจภายในชุมชน ออกมาเป็นระเบียบ กติกา บทลงโทษบังคับใช้ทั่วไปภายในหมู่บ้านโดยผ่านการเสนอแนะจากเจ้าหน้าที่ป่าชุมชนจนทำให้เป็นป่าชุมชนที่มีความสำเร็จเป็นอย่างดี แต่ทั้งนี้การที่ให้ป่าชุมชนมีความสำเร็จ และยั่งยืนตลอดไปนั้นจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ในด้านต่อไปนี้

1. ด้านนโยบาย รัฐต้องจัดทำนโยบายที่ส่งเสริมการจัดกิจกรรมป่าชุมชนเป็นรูปธรรม และมีความชัดเจนในการนำไปปฏิบัติได้จริง และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนนั้นๆ ด้วย
2. ด้านงบประมาณ รัฐจะต้องมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณในการจัดการอย่างต่อเนื่อง เพราะในการจัดการป่าชุมชนนั้นจำเป็นต้องมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน รวมทั้งยังเป็นแรงจูงใจแก่ชุมชนในการจัดการป่าชุมชนอย่างต่อเนื่อง
3. ด้านกฎหมาย รัฐจะต้องมีการออกกฎหมายที่มีความชัดเจนในการใช้ประโยชน์ และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน
4. ด้านความรู้ความเข้าใจ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมป่าชุมชนต้องมีการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับป่าชุมชน และให้ประชาชนเห็นถึงประโยชน์ของการมีป่าชุมชน

ธรรศพงศ์ โสภณพินธานนท์ (2554: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อตัวแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามแนวลำคลองแสนแสบ จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระบบการจัดการน้ำของระบบราชการที่เกี่ยวข้องกับคลองแสนแสบ 2) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามแนวลำคลองแสนแสบ ในเขตพื้นที่บางกะปิ จังหวัดกรุงเทพมหานคร 3) เพื่อศึกษาถึง

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามแนวลำคลองแสนแสบ 4) เพื่อเสนอตัวแบบในการจัดการน้ำโดยประชาชนที่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยทำการศึกษาจากครัวเรือนที่มีพื้นที่ติดกับแนวลำคลองของคลองแสนแสบในเขตพื้นที่บางกะปิ กรุงเทพมหานคร จำนวน 256 ครัวเรือน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค ด้านความคาดหวังในด้านการอนุรักษ์คลองแสนแสบ มีค่าเท่ากับ 0.579 ด้านความรู้การจัดการน้ำ มีค่าเท่ากับ 0.653 ระดับความเหมาะสมในการจัดการน้ำของภาครัฐ มีค่าเท่ากับ 0.697 และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามแนวลำคลองแสนแสบ มีค่าเท่ากับ 0.783 สถิติที่ใช้ในการแจกแจงข้อมูล ได้แก่ แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อใช้ในการบรรยายลักษณะข้อมูล และทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และสร้างตัวแบบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามด้วยสมการถดถอยเชิงเส้นตรงพหุคูณ

จากผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามแนวลำคลองแสนแสบโดยภาพรวม ด้านการร่วมรู้สึก ด้านการร่วมคิด และด้านการร่วมกระทำ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านความเป็นเจ้าของ อยู่ในระดับน้อย จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามแนวลำคลองแสนแสบแตกต่างกันออกไปตามอายุ ระดับรายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา ขนาดของบ้านเรือน การมีตำแหน่งในชุมชน ความคาดหวังในการอนุรักษ์คลองแสนแสบ ความรู้ด้านการจัดการน้ำ และระดับความเหมาะสมในการจัดการน้ำของภาครัฐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha = 0.05$

นลินรัตน์ ถาวรเลิศรัตน์ (2551: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมกับทัศนคติและพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำการศึกษาดังนี้ 1) ระดับความพึงพอใจของสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค 2) ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมกับทัศนคติต่อความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของผลิตภัณฑ์เจ้าของผลิตภัณฑ์ และประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในโฆษณา และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมกับพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคด้วยวิธีการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามกับผู้บริโภคเพศชายและเพศหญิงที่มีช่วงอายุระหว่าง 18 - 45 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 432 คน จากผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับความใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคสามารถแบ่งออกได้เป็น 5 กลุ่มคือ
 - 1.1 กลุ่มเสียสละเพื่อสิ่งแวดล้อม
 - 1.2 กลุ่มมองการณ์ไกลเพื่อโลกในอนาคต
 - 1.3 กลุ่มรักตนเอง

1.4 กลุ่มพึงพาผู้อื่นดูแลสิ่งแวดล้อม และ

1.5 กลุ่มรอความหวัง

2. ระดับความใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคทุกกลุ่มมีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับทัศนคติต่อความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของผลิตภัณฑ์ของทุกประเภทสินค้า ยกเว้นสินค้าประเภทยานพาหนะ และอุปกรณ์ยานยนต์ และผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดครัวเรือน

3. ระดับความใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคทุกกลุ่มมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับทัศนคติต่อความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของเจ้าของผลิตภัณฑ์ ยกเว้นกลุ่มรักตนเอง ที่มีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับทัศนคติต่อความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของเจ้าของผลิตภัณฑ์

4. ระดับความใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคทุกกลุ่มมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในโฆษณาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5. ระดับความใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคทุกกลุ่มมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สุวิทย์ วรรณศรี และวัชร วรรณศรี (2553: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษา กลุ่มน้ำป่าสักตอนบน อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาศักยภาพการมีส่วนร่วมปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ต่อปัญหา อุปสรรค และแนวทางที่เหมาะสมต่อการพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ผู้วิจัยและคณะได้ออกแบบการดำเนินการวิจัยเรื่องนี้โดยทำการศึกษาปัญหาและศักยภาพขององค์กรท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ จัดทำแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้พบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในตำบลต่างๆ เขตลุ่มน้ำป่าสักตอนบน อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำป่าสักตอนบน อยู่ในเกณฑ์ต่ำ และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ตำบลต่างๆ เขตลุ่มน้ำป่าสักตอนบน อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำป่าสักตอนบน สรุปได้ดังนี้ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก การเข้ารับการอบรม การรับรู้ข่าวสาร และสถานภาพในองค์การบริหารส่วนตำบล มีผลต่อการมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำป่าสักตอนบน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีผลต่อการมีส่วนร่วมในลุ่มแม่น้ำป่าสักตอนบนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) การใช้ประโยชน์จากแม่น้ำป่าสักตอนบนมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในลุ่มแม่น้ำป่าสักตอนบนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ($p\text{-value} < 0.01$) ระยะเวลาที่ได้อาศัยอยู่ใน

ท้องถิ่น มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำป่าสักตอนบน นอกจากนี้ยังพบว่า อายุมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำป่าสักตอนบน

ชลธิชา ดิษฐเกสร (2553: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการร้านค้า ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา: ตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการร้านค้าในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการร้านค้าในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และปัญหา อุปสรรค ของการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการร้านค้า ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รวมถึงข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการร้านค้า ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ประกอบการร้านค้าในบริเวณตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม จำนวน 219 ร้านค้า นำมาวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม โดยใช้สถิติ T-test และ One way ANOVA จากการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการร้านค้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.93$) โดยการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.55$) ส่วนในด้านการดำเนินการและติดตามประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.30$ และ $\bar{x} = 2.83$ ตามลำดับ) ด้านการริเริ่ม และด้านการวางแผนอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.56$ และ $\bar{x} = 2.44$ ตามลำดับ) จากการศึกษาเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของผู้ประกอบการร้านค้าที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ภูมิภาคของสินค้าที่ขาย ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพ และการได้รับข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาที่แตกต่างกัน พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้นมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

7.1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

สุรชาติพย์ เข็มน้อย (2554: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: ตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 350 ราย และใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้สถิติอนุมานเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ด้วยการเปรียบเทียบความแตกต่าง T-test และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way Analysis Variance) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมของชุมชน ความผูกพันต่อชุมชน และการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับปานกลาง การ

เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านระยะเวลาในการประกอบอาชีพ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม กับปัจจัยที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและความผูกพันต่อชุมชน พบว่ามีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเป็นความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

ปรารธนา สถิติวิภาวี และคณะ (2556 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง โครงการศึกษาการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการพื้นที่และทรัพยากรเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาถึงความสำคัญและปัญหาของการท่องเที่ยวบนเกาะเต่า ศึกษาลักษณะและประเมินข้อมูลประชากรสุขาภิบาลอาหารและน้ำ มูลฝอย คุณภาพน้ำธรรมชาติและน้ำทะเล ชายหาด และจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อหาแนวทางวิธีกควบคุมในการลดและป้องกันผลกระทบจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อระบบนิเวศวิทยาและทรัพยากรชายฝั่ง โดยใช้วิธีการในการทำวิจัย คือ ดำเนินการกับประชากร 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 คือ ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่เกาะเต่า อายุ 18 ปี ขึ้นไป โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ จากภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน จำนวน 215 คน กลุ่มที่ 2 คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังเกาะเต่า จำนวน 420 คน ในช่วงเดือน ธันวาคม 2554 ถึง มกราคม 2555 ผลการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวเกาะเต่ามีความสำคัญอย่างมากต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานีและประเทศไทย เนื่องจากมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูงด้านทรัพยากรธรรมชาติใต้ทะเล โดยเฉพาะแนวปะการังรอบเกาะ ความงดงามของชายหาด และน้ำทะเลที่ใส ทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวบนเกาะเต่าขยายตัวอย่างรวดเร็ว ขณะเดียวกันก็ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากการขยายตัวของชุมชนที่ไม่สามารถควบคุมการใช้ที่ดินและการพัฒนาตามแนวชายฝั่งทะเล โดยที่หน่วยงานภาครัฐและชุมชน ขาดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในช่วงฤดูท่องเที่ยว การขาดแรงงาน ขยะและความสะอาด น้ำทิ้งน้ำเสีย การขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภค สุขาภิบาลอาหาร และความเสียหายของปะการัง เป็นปัญหาที่สำคัญของกลุ่มที่พักอาศัยในพื้นที่ โดยได้ทำการเสนอแนะแนวทางจากการศึกษาไว้อย่างน่าสนใจ 3 ประเด็น ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการดำเนินโครงการอย่างเร่งด่วน 5 อันดับ คือ โครงการจัดการมูลฝอยและการรักษาความสะอาด โครงการพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำอุปโภค บริโภค โครงการสร้างและพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โครงการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค และโครงการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนและการจัดแบ่งโซนพื้นที่ การส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและการจัดการท่องเที่ยว อาทิ

การใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดควบคุมโดยเจ้าหน้าที่และชุมชน และควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

3. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติแก่กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ คนในชุมชน ผู้ประกอบการ และหน่วยงานของรัฐในการดำเนินงานร่วมกันเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Chiesa และคณะ (2009: บทสรุปผู้บริหาร) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ การเดินทางและการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ พบว่า ในภาคส่วนของการเดินทาง และการท่องเที่ยวได้ตระหนักและเกิดการร่วมมือกันในทุกส่วนเพื่อพัฒนาความร่วมมือในเรื่องเกี่ยวกับมลภาวะ โดยมีเป้าหมายเพื่อการลดผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ โดยทำการศึกษาในส่วนของทางขนส่งทางอากาศ และได้ทำการคาดการณ์ไว้ว่าจะสามารถลดปริมาณการใช้พลังงานในแต่ละเที่ยวบินประมาณร้อยละ 25 ได้ภายในปี 2020 โดยอ้างอิงข้อมูลจากปี 2005

แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าจะเกิดความร่วมมือพยายามที่จะลดปริมาณการใช้พลังงานจากอุตสาหกรรมการบิน และการท่องเที่ยวก็ยังคงเป็นสิ่งที่ยากที่จะบรรลุผลสำเร็จ ดังนั้นการทำให้เกิดความร่วมมือกับภาคธุรกิจท่องเที่ยว และจากภาครัฐจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการพัฒนาเครื่องมือหรือวิธีการที่มีประสิทธิภาพที่จะเข้ามาช่วยในเรื่องของการลดการใช้พลังงาน นอกเหนือจากความคิดริเริ่มในปัจจุบันที่เกี่ยวกับเรื่องสภาวะเรือนกระจก ได้มีข้อเสนอแนะต่างๆ มากมายที่ได้รับจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ทางภาครัฐและเอกชนจำเป็นต้องเร่งผลักดันให้สำเร็จคล่องภายใน 10 ถึง 15 ปี นับจากนี้ เพื่อที่การพยายามที่จะลดปริมาณมลภาวะทางอากาศจะสำเร็จเป็นรูปธรรมได้

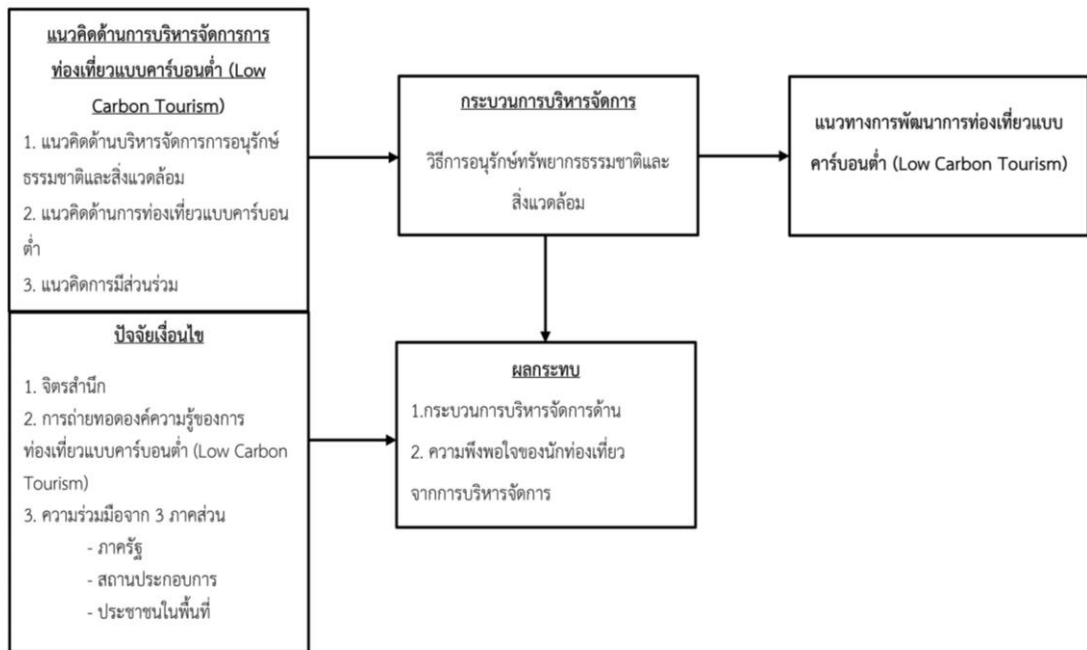
เซบาสเตียน ลาสคูเรน (อ้างอิงในศักดิ์ชัย เสนาพรหม 2548: 56) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ประกอบการที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในบริเวณอ่าวรอกซ์ เมืองซิดนีย์ ประเทศออสเตรเลีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของผู้ประกอบการ อุปสรรค ปัญหา และข้อเสนอแนะที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว จำนวน 240 คน โดยใช้วิธีการใช้แบบสอบถาม แล้วจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้ประกอบการที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อยู่ในระดับต่ำ และในส่วนของปัจจัยที่ส่งผล คือ ความรู้เชิงอนุรักษ์ และการให้คุณค่าต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีผลต่อระดับความคิดเห็นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยวิธีการดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Methodology) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) โดยทำการศึกษาแนวคิดที่ได้จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อค้นหาองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ต่อการนำมาเป็นแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวแบบมลพิษต่ำให้กับพื้นที่อื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกันในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ประเด็นด้านการบริหารจัดการ
 - 1.1 นโยบายจากองค์การการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท.
 - 1.2 กระบวนการ และวิธีการการจัดการการท่องเที่ยวแบบมลพิษต่ำ (Low Carbon Tourism)
 - 1.3 การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของประชาชนในพื้นที่
2. ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม
 - 2.1 ผลกระทบต่างๆ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ
 - 2.2 ผลกระทบต่างๆ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นโดยมนุษย์เป็นผู้กระทำ
 - 2.3 ผลกระทบที่เกิดจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

แผนภูมิที่ 4 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาระบบการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) กรณีศึกษาพื้นที่เกาะหมาก อำเภอกะชัง จังหวัดตราด ซึ่งเป็นพื้นที่ต้นแบบในการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยนำแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาด้านการลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ออกสู่ชั้นบรรยากาศจนประสบความสำเร็จ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ศึกษาและวิเคราะห์ถึงความเป็นมา รวมถึงแนวทางการบริหารจัดการของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ในพื้นที่เกาะหมาก อำเภอกะชัง จังหวัดตราด โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) รวมถึงการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกต โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1.1 การคัดเลือกพื้นที่

ผู้วิจัยได้ทำการเลือกพื้นที่ทำการศึกษาแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selective) โดยเลือกพื้นที่เกาะหมาก อำเภอกะชัง จังหวัดตราด โดยมีเหตุผลสำคัญ ดังนี้

1. เนื่องจากในปัจจุบันผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้หันมาให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่มีอยู่อย่างจำกัดมากยิ่งขึ้น หนึ่งในวิธีการที่ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมได้ คือ การลดปริมาณการใช้พลังงานรวมถึงการควบคุมปริมาณการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ออกสู่ชั้นบรรยากาศ ดังเช่นกรณีพื้นที่พิเศษหมู่เกาะหมาก กิ่งอำเภอกะชัง จังหวัดตราด เป็นหนึ่งในหลายๆ พื้นที่ที่องค์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. ได้ให้ความสำคัญในการที่จะอนุรักษ์สภาพแวดล้อมที่มีอยู่ โดยเกิดขึ้นจากความร่วมมือของภาครัฐ ผู้ประกอบการที่อยู่บนเกาะ ตลอดจนภาคประชาชนในพื้นที่

2. เนื่องจากพื้นที่เกาะหมากนั้น ถือได้ว่าเป็นพื้นที่ต้นแบบด้านการบริหารจัดการด้านการลดปริมาณการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์สู่ชั้นบรรยากาศอย่างมีประสิทธิภาพ ควรค่าแก่การศึกษาและเผยแพร่แนวความคิด วิธีปฏิบัติ กับพื้นที่อื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

1.2 การศึกษาเอกสาร (Documentary Study)

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ประกอบด้วย

1. เอกสารปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ เอกสารชุดความรู้เพื่อการพัฒนาสถานประกอบการที่พัก ให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงสื่อการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่จัดทำโดย องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)

2. เอกสารทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ วารสารและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแบบลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ในพื้นที่ที่ทำการวิจัย รวมไปถึงพื้นที่อื่นๆ ที่มีลักษณะการรณรงค์ที่ใกล้เคียงกัน เอกสารที่เกี่ยวกับการรณรงค์การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เอกสาร วารสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้พลังงานในภาคครัวเรือนของพื้นที่ที่ทำการวิจัย รวมไปถึงประวัติความเป็นมาของการริเริ่มโครงการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ในเกาะหมาก อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

3. ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากเอกสารทั้งสองประเภทมาตรวจสอบโดยให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ตรงในการทำงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นตรวจสอบเอกสาร เพื่อความแม่นยำในการดำเนินการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากเอกสารทั้งสองประเภทแล้ว จึงนำมาจัดหมวดหมู่ให้ถูกต้องตรงตามทฤษฎี และกรอบแนวการศึกษาวิจัย แล้วนำมาวิเคราะห์อย่างละเอียด

1.3 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้วิจัยการใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อสอบถามข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ได้แก่ ผู้บริหารองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ที่รับผิดชอบพื้นที่เกาะหมาก และพื้นที่ใกล้เคียง นักวิชาการ และผู้ประกอบการที่ให้บริการโรงแรมรีสอร์ท ภัตตาคารร้านอาหาร และกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในพื้นที่หมู่เกาะหมาก จังหวัดตราด โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2558 ในประเด็นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ด้วยการบันทึกเสียงสนทนา และจดบันทึกประเด็นรายละเอียดที่มีความน่าสนใจที่นอกเหนือจากแนวคำถามที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความครบถ้วนและสมบูรณ์ในการนำมาถอดความ เพื่อสรุปประเด็นและวิเคราะห์ผล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Nonparticipation Observation) ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการเฝ้าสังเกตโดยใช้แบบบันทึกการสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้

1.3.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

1.3.1.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เป็นกลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) โดยมีเกณฑ์ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้ 1. ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) 2. ผู้ประกอบการที่ได้นำเอานโยบายการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) มาใช้ในสถานประกอบการ ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย

1. ฝ่ายบริหารองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ที่รับผิดชอบพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด โดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา การบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) สิ่งที่ได้รับจากการพัฒนาพื้นที่และผลสะท้อนกลับ ข้อมูลเกี่ยวกับการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชนในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ และปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการ ในพื้นที่เกาะหมาก อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

2. ผู้ประกอบการที่ให้บริการโรงแรม รีสอร์ท และภัตตาคาร ร้านอาหาร ในพื้นที่หมู่เกาะหมาก จังหวัดตราด ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนี้ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจในการเข้าร่วมโครงการลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในพื้นที่ที่ทำการวิจัย รวมไปถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ระหว่างการเข้าร่วมโครงการ

1.3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อใช้สัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นของการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมีแนวคำถามในการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. แนวคำถามเพื่อใช้สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) โดยมีแนวคำถามดังนี้

1.1 ประวัติความเป็นมาขององค์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) จุดริเริ่มโครงการเกิดจากวัตถุประสงค์ใด

1.2 เกณฑ์ในการคัดสรรพื้นที่ต้นแบบเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1.3 ลักษณะวิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ผู้นำชุมชน

- 1.4 ผลสะท้อนกลับและบทเรียนที่ได้รับจากการพัฒนาพื้นที่
 1.5 ปัจจัยที่สนับสนุนความพึงพอใจของผู้ประกอบการและ
 ประชาชนในพื้นที่
- 1.6 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
 1.7 ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการ
 1.8 แนวทางการสืบทอดวิธีการดำเนินงานสู่พื้นที่ที่มีบริบท

ใกล้เคียง

2. แนวคำถามสำหรับผู้ประกอบการที่ให้บริการโรงแรมรีสอร์ท
 ภัตตาคารร้านอาหาร ในพื้นที่หมู่เกาะหมาก จังหวัดตราด มีแนวข้อคำถามดังนี้

2.1 การรับรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low
 Carbon Tourism)

2.2 รูปแบบการบริหารจัดการที่นำมาปรับใช้กับสถาน
 ประกอบการ

2.3 ประโยชน์ที่ได้รับหลังจากการนำแนวทางปฏิบัติ
 เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) มาใช้ภายในสถานประกอบการ

1.3.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participation Observation)

ผู้วิจัยได้ทำการลงไปยังพื้นที่ยังเกาะหมาก จังหวัดตราด โดยทำการศึกษา
 ถึงบริบทรวมถึงสภาพแวดล้อมโดยรวมของเกาะหมาก รวมไปถึงลักษณะการดำเนินชีวิต และการมี
 ส่วนร่วมของประชาชนที่เกี่ยวกับการรณรงค์การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism)
 ของพื้นที่เกาะหมาก โดยเจาะจงในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
 หรือการลดการใช้พลังงาน

1.3.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ อุปกรณ์บันทึกภาพ แบบบันทึก
 การสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวทางการสังเกตมีประเด็นดังนี้

1. กิจกรรม (Activity) ได้แก่ กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างมี
 แบบแผน มีขั้นตอน เช่น กระบวนการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low
 Carbon Tourism) การเรียนรู้ในระดับบุคคลหรือกลุ่ม บทบาทของประชาชน

2. ความสัมพันธ์ (Relationship) คือ สังเกตถึงความเชื่อมโยง
 รวมไปถึงลักษณะที่เกี่ยวข้องของระหว่างบุคคล ประชาชนในพื้นที่ ว่ามีแบบแผนอย่างไร ซึ่งจะทำให้
 ทราบถึงแบบแผนของสังคมรวมถึงทำให้ทราบถึงความขัดแย้งหรือเห็นด้วยระหว่างบุคคลหรือสังคม
 ในเกาะหมาก จังหวัดตราด

3. การมีส่วนร่วม (Participation) คือ สังเกตถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าได้มีการร่วมกันอนุรักษ์สภาพแวดล้อมในชุมชนหรือไม่ เช่น การจัดการด้านขยะ การลดการใช้พลังงานที่ไม่จำเป็น หรือการมีส่วนร่วมในการเข้าฟังการบรรยายเกี่ยวกับเรื่องการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ของประชาชนในเกาะหมาก

4. สภาพบริบททางสังคม (Social Context) คือ สังเกตและศึกษาเกี่ยวกับประเด็นด้าน ภูมิศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อและเจตคติ ของประชาชนในพื้นที่เกาะหมาก

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงเริ่มดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ทำการเข้าไปพบกับเจ้าหน้าที่จากองค์การบริหารการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ซึ่งมีความชำนาญในเรื่องของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ผู้ประกอบการที่อยู่บนเกาะหมาก ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เกาะหมาก และบุคคลต่างที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้แนะนำ โดยจะทำการนำเสนอถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ และดำเนินการสัมภาษณ์ตามแนวทางการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้จัดเตรียมไว้

1.5 การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีที่ทำการศึกษามาตรวจสอบ โดยพิจารณาจากประเด็นต่างๆดังนี้

1. ความพอเพียงของข้อมูล
2. ความน่าเชื่อถือของข้อมูล
3. ความถูกต้องของข้อมูล

โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบข้อมูลในทุกขั้นตอน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเที่ยงตรง (Validity) ทางเนื้อหา และครอบคลุมในประเด็นที่ทำการศึกษาวิจัย เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าผู้วิจัยจะไม่เกิดความลำเอียงจากการเข้าไปร่วมในสถานการณ์ ปรัชญาการณของผู้ให้ข้อมูล โดยการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องแม่นยำหรือไม่ ผู้วิจัยมีวิธีการตรวจสอบ คือ การนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบแบบสามเส้า (Data Triangulation) แหล่งที่จะพิจารณาในการตรวจสอบได้แก่

1. ตรวจสอบแหล่งเวลา โดยผู้วิจัยจะสังเกตและสัมภาษณ์ในเรื่องเดียวกันแต่แตกต่างกัน
2. ตรวจสอบแหล่งสถานที่ ผู้วิจัยจะสังเกตและสัมภาษณ์ในเรื่องเดียวกันแต่ต่างสถานที่กัน

3. ตรวจสอบแหล่งบุคคลผู้วิจัยจะสังเกตและสัมภาษณ์ในเรื่องเดียวกันแต่ต่างบุคคล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 แหล่งเวลา ผู้วิจัยจะสังเกตและสัมภาษณ์ในเรื่องเดียวกันแต่แตกต่างเวลา กัน เช่น เจ้าหน้าที่พัฒนาพื้นที่พิเศษ ให้สัมภาษณ์กับผู้วิจัยดังนี้

“...เราได้ร่วมทำงานกับ GIZ ซึ่งเป็นสำนักทางวิชาการให้ความรู้ทางวิชาการของเยอรมัน ซึ่งทางเยอรมันได้ใช้คำว่า “Climate Friendly Destination” แต่เมื่อสิ้นสุดโครงการ มันเป็นที่ของเราที่ได้รับความรู้มาแล้วก็จะต้องมีการสืบต่อ และในขณะนั้นได้ไปเจอคำอยู่คำหนึ่งคือคำว่า คาร์บอนต่ำ ที่อยู่ไหน 10 ก็เลยเสนอคำนี้มาใช้ ต่อมา ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการให้ไปหาพื้นที่ในการทดลองนำร่องโครงการ ซึ่งเกาะหมากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม ด้วยขนาดและจำนวนประชากรบนเกาะที่มีขนาดไม่มากจนเกินไป...” (เจ้าหน้าที่พัฒนาพื้นที่พิเศษ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2558)

“... ในปีแรกที่ทำงานได้ทดลองเก็บค่าคาร์บอนไดออกไซด์จากนักท่องเที่ยวรวมไปถึงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของเกาะช้าง เกาะหมาก เกาะกูด รวมไปถึงพื้นที่เชิงโยง โดยเก็บจากปริมาณน้ำมันของเรือที่วิ่งไปรับส่งนักท่องเที่ยว ค่าน้ำมันรถยนต์ ค่าอาหาร ค่าโรงแรม ค่าน้ำ ค่าไฟ ต่อวันต่อคืน ทำให้รู้ว่าปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ของเกาะหมากอยู่ที่ ประมาณ 21 กิโลกรัม ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ต่อคนต่อคืน ซึ่งถือว่าสูงเมื่อเทียบกับค่าของประเทศที่อยู่ในระดับ 15 ถ้ามองว่าสูงเพราะอะไร เป็นเพราะในพื้นที่เกาะหมากนั้นแต่ก่อนยังไม่ได้มีการเดินสายไฟเคเบิลใต้น้ำมาจากจังหวัดตราด จึงจำเป็นต้องใช้เครื่องปั่นไฟระบบดีเซล ซึ่งก่อให้เกิดมลพิษและเป็นเพราะค่าเฉลี่ยของประชากรบนเกาะหมากที่มีน้อยเพราะเกาะหมากเป็นเกาะที่เล็กที่สุด ข้อดีคือ มันจะจัดการง่ายกว่าเกาะใหญ่ๆ เช่น เกาะช้าง ...” (เจ้าหน้าที่พัฒนาพื้นที่พิเศษ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2558)

3.2 แหล่งสถานที่ ผู้วิจัยจะสังเกตและสัมภาษณ์ในเรื่องเดียวกันแต่ต่างสถานที่กัน เช่น การสัมภาษณ์บริเวณร้านอาหารของเกาะหมากรีสอร์ท

“...ถามว่านักท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการเขารู้หรือไม่เกี่ยวกับ Low Carbon เขาไม่รู้หรอก ต้องทำการประชาสัมพันธ์ให้เขา รู้ ซึ่งจริงๆ แล้วทุกคนสามารถทำได้ด้วยตัวเอง อย่างในโรงแรมส่วนมากก็จะมีป้ายบอกให้ช่วยกันลดการใช้พลังงาน แต่บางทีนักท่องเที่ยวเขาก็ไม่อ่านต้องทำให้ชัดเจนกว่านี้

เน้นย้ำบ่อยๆ เดี่ยวพวกเขาก็จะปฏิบัติตามไปเอง...” (นักวิชาการเกษตร และ วิทยากรประจำเกาะหมากรีสอร์ต สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2558)

“... การให้ความรู้ความเข้าใจนี้สำคัญมาก โดยเฉพาะกับเด็กๆ ทาง อพท. ได้เคยลงไปสอนให้เด็กตามโรงเรียนได้รู้จักว่าถ้าจะอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ต้องทำอะไรบ้าง แล้วก็สอนให้เด็กๆ ลองทำดูเอง ผมว่ามันได้ผลชัดเจนนะ เด็กๆ ที่นี้รู้จักหมดแหละว่า Low Carbon คืออะไร...” (นักวิชาการเกษตร และวิทยากร ประจำเกาะหมากรีสอร์ต สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2558)

3. ตรวจสอบแหล่งบุคคล ใช้วิธีการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องต่างๆ เช่น นายกสมาคมธุรกิจท่องเที่ยว จังหวัดตราด เจ้าหน้าที่การเกษตรและวิทยากรประจำเกาะหมาก รีสอร์ต ผู้บริหารร้านอาหารเกาะหมากซีฟู้ด และผู้ก่อตั้งพิพิธภัณฑ์เกาะหมาก

“...โครงการ Low Carbon บนเกาะเราเริ่มจาก อพท. เป็นผู้ จุดประกายเมื่อประมาณ 4-5 ปีที่แล้ว โดยมีการทำปฏิญญาร่วมกันระหว่าง ผู้ประกอบการที่อยู่บนเกาะ ทั้งรีสอร์ตและร้านอาหาร รวมถึงส่วนราชการ ในเรื่อง ของการร่วมกันลดคาร์บอนในส่วนของการท่องเที่ยวของจังหวัดตราด...” (นายก สมาคมธุรกิจท่องเที่ยว จังหวัดตราด และผู้บริหารเกาะหมากรีสอร์ต สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2558)

“... ตอนนั้น อพท. กับหน่วยงานรัฐเขาได้พาพวกเราได้ไปเห็น สถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ที่มันเสื่อมโทรมลงเพราะการท่องเที่ยว จึงกลับมาบังคับ ทบทวนว่าเราอยากจะเป็นแบบนี้หรือไม่ เรายังอยู่บ้านเกิดเราได้ไหมในตอนนั้น เรายะยอมให้เงินมาเปลี่ยนแปลงเราไหม ...” (ผู้บริหารร้านอาหารเกาะหมากซีฟู้ด และผู้ก่อตั้งพิพิธภัณฑ์เกาะหมาก สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2558)

เมื่อรวบรวมข้อมูล จัดทำหมวดหมู่ และจำแนกข้อมูลแล้ว จึงนำข้อมูลต่างๆ ให้ ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ตรวจสอบ ความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้ง โดยผู้ตรวจสอบความถูกต้อง คือ คุณจิตนา สิงหเทพ

1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ เอกสารที่ได้รับมาจากองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การ มหาชน) ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ของเกาะหมาก จังหวัดตราด แล้วจึงนำมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ส่วนด้านข้อมูลทุติยภูมิ

(Secondary Source) ได้แก่ ตำราและเอกสารได้จากการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งสืบค้นต่างๆ เช่น หอสมุด และอินเทอร์เน็ต โดยมีประเด็นเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของประเทศไทยรวมไปถึง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น ส่วนข้อมูลที่ได้จากการ สัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้วิจัยได้ทำการจดบันทึกประเด็นต่างๆ ที่ผู้วิจัยเห็นว่ามี ความสำคัญในขณะที่ยังดำเนินการสัมภาษณ์อยู่ รวมถึงฟังจากเครื่องบันทึกเสียงที่ได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลในประเด็นเดียวกันแต่มีความแตกต่างด้านข้อมูลที่มาจกหลายแห่ง แล้ว จึงนำไปถอดบันทึกคำสัมภาษณ์แบบคำต่อคำและจัดทำรายการภายหลังเดินทางกลับจากพื้นที่ที่ ทำการศึกษา ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Nonparticipant Observation) ภายหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้วิจัยสังเกตได้จากการกระทำ การมีส่วนร่วม หน้าที่การ ปฏิบัติงาน โดยจะยึดเอาแบบบันทึกการสังเกตเป็นหลักแล้วจึงนำมาวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยการตีความสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมมาได้ โดยไม่ใช้แนวคิดทฤษฎี คือ การจำแนกข้อมูลที่จะวิเคราะห์ตามความเหมาะสม อาจใช้สามัญสำนึกหรือประสบการณ์ของผู้วิจัยก็ได้

2. การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative)

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาถึงระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการดำเนินนโยบายการท่องเที่ยว แบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon tourism) ของสถานประกอบการที่พัก และร้านอาหารที่อยู่ในพื้นที่ ศึกษา ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เริ่มเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 - 30 ธันวาคม พ.ศ. 2558 โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยัง พื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด เพื่อให้ทราบถึงผลของระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อ สถานประกอบการที่นำเอาแนวทางการจัดการแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) มาปรับใช้ ภายในสถานประกอบการ ตลอดจนความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว แบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon tourism) ของพื้นที่ที่ทำการศึกษา โดยข้อคำถามจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ข้อคำถามแบบปลายปิด (Closed form) และข้อคำถามปลายเปิด (Opened form) โดยมีลักษณะข้อคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังพื้นที่ที่ ดำเนินการวิจัย จำนวน 400 ชุด โดยมีขั้นตอนการเลือกกลุ่มประชากร และกลุ่มตัวอย่างดังนี้

2.1.1 ประชากร ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด ในระหว่างเดือนตุลาคม ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2557 จำนวน 25,690 คน (กรมการท่องเที่ยว. 2557)

2.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างจากประชากร จำนวน 25,690 คนโดยการใช้ตารางเครซีแอนด์มอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970: 608) กำหนดความคลาด

เคลื่อนที่ระดับร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 394 คน แต่ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดไว้ที่ 400 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และจำนวนของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในครั้งนั้น เป็นแบบตรวจสอบรายการ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังเกาะหมาก จังหวัดตราด โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อสถานประกอบการที่นำเอาแนวทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในรูปแบบการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) มาปรับใช้ในสถานประกอบการ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ของลิเคอร์ท (Likert Scale) ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ระดับความพึงพอใจที่มีต่อสถานประกอบการมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ระดับความพึงพอใจที่มีต่อสถานประกอบการมาก

ระดับ 3 หมายถึง ระดับความพึงพอใจที่มีต่อสถานประกอบการปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ระดับความพึงพอใจที่มีต่อสถานประกอบการน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ระดับความพึงพอใจที่มีต่อสถานประกอบการน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด เพื่อสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ของสถานประกอบการในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด

2.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและสำรวจข้อมูลและรวบรวมจากแหล่งความรู้ต่างๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มากำหนดวิธีการศึกษาวิจัยรวมถึงวิธีการออกแบบสอบถามตลอดจนการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

2.3.1 สร้างแบบสอบถามโดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ตลอดจนกระบวนการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อนำมากำหนดกรอบของการสร้างแบบสอบถามแล้วจึงนำมาวินิจฉัยเพื่อให้ได้ข้อคำถามที่ถูกต้องและตรงประเด็น

2.3.2 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมตรวจสอบให้คำแนะนำแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้

2.4 การตรวจสอบเครื่องมือ

นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับแก้จนสมบูรณ์ ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับคำนิยามของตัวแปร คุณลักษณะ และประเด็นที่ต้องการที่จะศึกษา โดยผู้ที่ตรวจสอบเครื่องมือ คือ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เป็นผู้ตรวจสอบ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมของภาษา และเพื่อให้เกิดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ผู้วิจัยทำการกำหนดค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5

การตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือ ผู้วิจัยจำเป็นต้องอาศัยดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้วิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาในประเด็นที่ต้องการจะวิจัย โดยผู้เชี่ยวชาญจะพิจารณาและให้คะแนน ดังนี้

- +1 เมื่อแน่ใจว่าคำถามข้อนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาในประเด็นที่ต้องการวิจัย
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าคำถามข้อนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาในประเด็นที่ต้องการวิจัย
- 1 เมื่อแน่ใจว่าคำถามข้อนั้นไม่สอดคล้องกับเนื้อหาในประเด็นที่ต้องการวิจัย

หลังจากนั้นจากนั้นให้นำคะแนนที่ได้ในแต่ละข้อมาแทนค่าในสูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา
ในประเด็นที่ต้องการวิจัย

R หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
ด้านเนื้อหาทั้งหมด

N หมายถึง จำนวนของผู้เชี่ยวชาญ

ถ้าดัชนี IOC ที่คำนวณได้มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 แสดงว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องกับเนื้อหาในประเด็นที่ต้องการทำวิจัย แต่หากข้อคำถามนั้นมีค่าดัชนีต่ำกว่า 0.50 แสดงว่าข้อคำถามนั้นไม่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการทำวิจัย ข้อคำถามนั้นจะถูกตัดออก หลังจากให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจำนวน 40 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 10 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการวิจัย

2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังพื้นที่เกาะหมาก อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยตนเอง จำนวน 400 ชุด แล้วนำมาตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถาม โดยข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในเรื่องนี้ประกอบด้วย 2 ลักษณะ ได้แก่ ข้อมูลทุติยภูมิ ประกอบด้วยข้อมูลที่ได้จากเอกสารต่างๆ และจากการศึกษาถึงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของพื้นที่ที่ทำการวิจัย และข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยการออกแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากได้เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาผลสรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัย ปัญหาของงานวิจัย และสมมติฐานการวิจัยดังนี้

2.6.1 การวิเคราะห์ข้อความปลายปิดโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยใช้ตารางแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) โดยใช้เกณฑ์การแปลผล ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง ความพึงพอใจระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง ความพึงพอใจระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ความพึงพอใจระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง ความพึงพอใจระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง ความพึงพอใจระดับน้อยที่สุด

2.6.2 การวิเคราะห์ข้อความปลายเปิด (Opened Form) ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3. การนำเสนอข้อมูลผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเรื่องกระบวนการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) กรณีศึกษาพื้นที่พิเศษเกาะหมาก อำเภอกោះช้าง จังหวัดตราด โดยนำเสนอผลการวิจัยในลักษณะการบรรยาย (Descriptive Research) ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อที่จะสามารถนำไปปรับใช้กับพื้นที่ที่มีบริบทใกล้เคียงกันกับพื้นที่ที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา

แผนภูมิที่ 5 แสดงขั้นตอนดำเนินงานวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัย เรื่อง “กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) กรณีศึกษาพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด” ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลตัวอย่างที่เก็บรวบรวมมาจำนวน 400 ชุด ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพมาแล้วมาทำการวิเคราะห์ ด้วยวิธีการทางสถิติตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ไว้ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1.1 เพื่อศึกษาการบริหารจัดการเพื่อการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon ของพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด

ตอนที่ 1.2 เพื่อศึกษาปัจจัย และเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) มาสู่แนวทางปฏิบัติ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด และใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการทดสอบสมมติฐานความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบคำอธิบาย โดยเรียงลำดับหัวข้อของการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องในด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดตราด และผู้เชี่ยวชาญในเรื่องของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่

1. นายกสมาคมธุรกิจท่องเที่ยว จังหวัดตราด
2. เจ้าหน้าที่องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
3. ผู้บริหารร้านอาหารเกาะหมากซีฟู้ด และผู้ก่อตั้งพิพิธภัณฑสถานเกาะหมาก

4. ผู้จัดการเอนเนอร์ยี พาร์ค เกะหมาก จังหวัดตราด
5. เจ้าหน้าที่การเกษตรและวิทยากรประจำเกาะหมาก รีสอร์ท
6. ผู้จัดการทั่วไป เดอะ ซินาม่อน อาร์ท รีสอร์ท แอนด์ สปา เกะหมาก
7. ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการใช้พลังงานทดแทน รวมทั้งสิ้น 7 คน ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตอนที่ 1.1 เพื่อศึกษาการบริหารจัดการเพื่อการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) พื้นที่เกาะหมาก อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

เป็นการวิเคราะห์ถึงวิธีการ ขั้นตอน และแนวทางของกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ของเกาะหมาก อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิจัยพบว่า

1. นโยบาย และแนวทางการพัฒนา การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในรูปแบบ Low Carbon ในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด โดยแบ่งออกเป็น 5 ประเด็น ดังนี้

1.1 ด้านการดำเนินนโยบาย ในการวางแผนงานหรือการดำเนินนโยบายต่างๆ จำเป็นจะต้องให้เกิดความสอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม และจะต้องส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้น้อยที่สุด ซึ่งก่อนที่จะดำเนินการออกแผนงานหรือนโยบายต่างๆ นั้นจำเป็นต้องสอดคล้องกับนโยบายจากทางภาครัฐ และต้องมีการกำหนดทิศทางที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจไว้ โดยในระยะแรกนั้นพื้นที่เกาะหมาก รวมไปถึงพื้นที่เชื่อมโยง ได้รับการได้ดำเนินตามนโยบายที่ถูกกำหนดไว้โดยทางองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.) โดยที่ใช้เกาะหมากเป็นสถานที่เริ่มต้นในการริเริ่มการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) สาเหตุเนื่องจากองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.) ได้ดำเนินการจัดเก็บ และวัดค่าการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่เกิดจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวยังเกาะช้าง เกาะหมาก เกาะกูด และพื้นที่เชื่อมโยง ของจังหวัดตราด เพื่อให้ได้ทราบถึงปริมาณของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่ถูกปล่อยออกมาจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในแต่ละวัน แล้วนำผลการวัดที่เป็นตัวเลขมาทำการเปรียบเทียบกับค่าปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์มาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ พบว่า ปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ของเกาะหมากมีปริมาณที่สูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ใกล้เคียงอื่นๆ มีค่าเฉลี่ยประมาณ 21.12 กิโลกรัมก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า/คน/วัน ทั้งนี้ สาเหตุเนื่องมาจากในขณะที่ อพท.ดำเนินกระบวนการประเมินปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์นั้น เกาะหมากยังต้องพึ่งพาไฟฟ้าที่มาจากเครื่องปั่นไฟพลังงานดีเซลอยู่ (ซึ่งในปัจจุบันได้ถูกทดแทนด้วยกระแสไฟฟ้าที่มาจากสายส่งใต้น้ำ) จึงส่งผลให้ปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์สู่บรรยากาศมีปริมาณสูง เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับปริมาณ

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังเกาะหมาก และประชากรที่อาศัยอยู่ในเกาะหมาก ที่มีปริมาณไม่มากจึงทำให้ดัชนีปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่ถูกปล่อยออกมามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับที่สูงกว่าพื้นที่เชื่อมโยงอื่นๆ

“... ในปีแรกที่ทำงานได้ทดลองเก็บค่าคาร์บอนไดออกไซด์จากนักท่องเที่ยวรวมไปถึงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของเกาะช้าง เกาะหมาก เกาะกูด รวมไปถึงพื้นที่เชื่อมโยง โดยเก็บจากปริมาณน้ำมันของเรือที่วิ่งไปรับส่งนักท่องเที่ยว ค่าน้ำมันรถยนต์ ค่าอาหาร ค่าโรงแรม ค่าน้ำ ค่าไฟ ต่อวันต่อคืน ทำให้รู้ว่าปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ของเกาะหมากอยู่ที่ ประมาณ 21 กิโลกรัมก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ต่อคนต่อคืน ซึ่งถือว่าสูงเมื่อเทียบกับค่าของประเทศที่อยู่ในระดับ 15 ถามว่าสูงเพราะอะไร เป็นเพราะในพื้นที่เกาะหมากนั้นแต่ก่อนยังไม่ได้มีการเดินสายไฟเคเบิลใต้น้ำมาจากจังหวัดตราด จึงจำเป็นต้องใช้เครื่องปั่นไฟระบบดีเซล ซึ่งก่อให้เกิดมลพิษและเป็นเพราะค่าเฉลี่ยของประชากรบนเกาะหมากที่น้อยเพราะเกาะหมากเป็นเกาะที่เล็กที่สุด ข้อดีคือ มันจะจัดการง่ายกว่าเกาะใหญ่ๆ เช่น เกาะช้าง ...” (เจ้าหน้าที่พัฒนาพื้นที่พิเศษ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2558)

เมื่อได้ทราบถึงข้อมูลของปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่ถูกปล่อยออกมาจากนักท่องเที่ยวในแต่ละวันแล้ว อพท. ได้ทำการศึกษา และประเมินองค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวกระทำหรือมีส่วนร่วมในขณะที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังเกาะหมาก เพื่อจัดทำแผนงานโครงการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) แล้วจึงกำหนดแนวทางการนำเสนอให้แก่กลุ่มเป้าหมาย และบุคคลที่สนใจ ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ แล้ว ทำให้ทราบว่าในทุกๆ กิจกรรมย่อมสามารถก่อให้เกิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้ โดยส่วนใหญ่แล้วเกิดมาจากการใช้พลังงานในรูปแบบต่างๆ การทับถมของขยะมูลฝอย ซึ่งรูปแบบการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ของเกาะหมากนั้นได้ให้ความสำคัญ และทำการกำหนดกลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มของประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ ได้แก่ กลุ่มของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ โดยที่ อพท. ได้กำหนดวิธีการแนะนำ และให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการใช้พลังงานทางเลือกหรือพลังงานทดแทนการใช้พลังงานหลัก เช่น การใช้พลังงานจากแสงอาทิตย์ ลม และน้ำ รวมถึงการรณรงค์เกี่ยวกับเรื่องพฤติกรรมการใช้น้ำที่มีอยู่ในปริมาณที่จำกัดอย่างรู้คุณค่า เนื่องจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ของเกาะหมากมีลักษณะเป็นเกาะกลางทะเลส่งผลให้ปริมาณน้ำจืดในการบริโภค อุปโภคมีปริมาณที่จำกัด และอาจจะขาดแคลนในช่วงฤดูแล้ง สำหรับเยาวชนที่ยังไม่มีความเข้าใจในเรื่องของ

การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ทาง อพท. ได้ใช้วิธีปลูกฝังแนวคิดด้านการอนุรักษ์อย่างง่าย เพื่อเป้าหมายไปสู่การสืบต่อการอนุรักษ์ในระดับครัวเรือน โดยนำเอาวิธีการสร้างความรู้ความเข้าใจตามสถานศึกษาที่อยู่ภายในเกาะหมาก โดยนำเสนอในประเด็นที่เกี่ยวกับการร่วมกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น การนำเอาขยะที่มีมูลค่าไปจำหน่ายเพื่อเป็นการหารายได้เสริม เป็นต้น

2. กลุ่มของนักท่องเที่ยว องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.) ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ในลักษณะของการสร้างแรงกระตุ้นให้เกิดการตระหนัก โดยชี้ให้เห็นถึงกระบวนการ ขั้นตอนหรือที่มาของสิ่งต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวใช้ว่ามีขั้นตอนหรือกระบวนการใดบ้าง ต้องเผาผลาญพลังงานมากเท่าใด และก่อให้เกิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในปริมาณเท่าใด รวมไปถึงให้ตระหนักถึงคุณค่าของการใช้พลังงานที่นักท่องเที่ยวใช้ไปในแต่ละวัน และจัดทำเป็นแนวทางปฏิบัติให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น การปิดเครื่องปรับอากาศเมื่อไม่มีความจำเป็นต้องใช้ การแนะนำเกี่ยวกับการใช้ผ้าเช็ดตัวซ้ำแทนการเปลี่ยนผืนใหม่ในทุกๆ วัน รวมไปถึงการจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวที่ให้ความร่วมมือกับการณรงค์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism)

“...ถามว่านักท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการเขารู้หรือไม่เกี่ยวกับ Low Carbon เขาไม่รู้หรอก ต้องทำการประชาสัมพันธ์ให้เขารู้ ซึ่งจริงๆ แล้วทุกคนสามารถทำได้ด้วยตัวเอง อย่างในโรงแรมส่วนมากก็จะมีป้ายบอกให้ช่วยกันลดการใช้พลังงาน แต่บางทีนักท่องเที่ยวเขาก็ไม่อ่านต้องทำให้ชัดเจนกว่านี้ เน้นย้ำบ่อยๆ เดียวพวกเขา ก็จะปฏิบัติตามไปเอง...” (นักวิชาการเกษตร และวิทยากรประจำเกาะหมากรีสอร์ท สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2558)

“...หลังจากให้ความรู้แก่ประชาชนแล้ว ยังต้องมีมาตรการสร้างแรงจูงใจให้รู้ถึงประโยชน์ที่พวกเขาจะได้รับ ถือเป็นสิ่งสำคัญ และเพื่อให้นักท่องเที่ยวที่สนใจรูปแบบการท่องเที่ยวแบบนี้ การจัดทำคู่มือโรงแรมที่เข้าร่วมโครงการ Low Carbon ให้กับนักท่องเที่ยวก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ต้องทำ...” (เจ้าหน้าที่พัฒนาพื้นที่พิเศษ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2558)

3. กลุ่มของผู้ประกอบการโรงแรม รีสอร์ท และร้านอาหารที่อยู่บนเกาะหมาก โดยที่องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.) ได้ดำเนินแนวทางโดยจัดการสัมมนาเพื่อให้ผู้ประกอบการที่อยู่ในพื้นที่นั้นตระหนัก และรับทราบถึงสภาพปัญหาที่แท้จริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน รวมถึงผลกระทบด้านต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

ในอนาคตหาก จึงเกิดเป็นรูปแบบของการแสวงหาความร่วมมือกันเพื่อร่วมกันหาทางออกโดยมีเป้าหมาย คือ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียต้องได้รับประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมมากที่สุด และจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับกลุ่มของผู้ประกอบการ

“...สำหรับสถานประกอบการ ทาง อพท. ได้เข้าไปสร้างแรงจูงใจให้รู้จักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจจะต้องแลกมาด้วยค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้นของสถานประกอบการที่สนใจ และจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจถึงความคุ้มค่าในระยะยาว เพราะระบบพวกนี้ยังมีราคาที่ยังค่อนข้างสูง ต้องทำให้เขารู้ให้ได้ว่าเขาทำไปแล้วได้อะไร ไม่ใช่ลงทุนทำไปแล้วไม่เกิดประโยชน์ต่อกิจการของพวกเขา ...” (เจ้าหน้าที่พัฒนาพื้นที่พิเศษ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2558)

“...ในด้านพลังงานแสงอาทิตย์ที่โรงแรมเราเอามาใช้ ผมว่าต่อไปมันจะคุ้มค่าถ้าหากมันอยู่ในระดับที่ใหญ่ขึ้น เพราะระบบไฟฟ้าบนเกาะนี้มันยังไม่นิ่ง หากมีพลังงานที่เราผลิตได้เองมากพอมันก็จะช่วยได้มาก...” (นายกสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดตราด และผู้บริหารเกาะหมากรีสอร์ท สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2558)

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่า เพื่อเป็นการสนับสนุนนโยบายด้านการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ในการกำหนดนโยบายนั้นจำเป็นต้องให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในรูปแบบของการลดปริมาณหรือจำกัดการใช้พลังงานที่สิ้นเปลืองแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ผ่านการประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้ และที่สำคัญจำเป็นต้องให้ผู้ปฏิบัติงานนั้นได้ทราบถึงวิธีการ ขั้นตอน และประโยชน์อย่างชัดเจน และพร้อมที่จะยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้นภายหลังการดำเนินนโยบายและนำเอาปัญหาเหล่านั้นมาทำการปรับปรุงแก้ไขแนวทางต่างๆ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น ที่สำคัญที่สุดต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกๆ ฝ่าย การให้ความรู้ความเข้าใจ และปลูกฝังทัศนคติที่ดี ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และพร้อมที่จะรักษาทรัพยากรที่มีอยู่ให้สืบต่อไปยังคนรุ่นหลังได้มีโอกาสชื่นชมถึงความสวยงามของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ของตน

1.2 ด้านการพัฒนาของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ Low Carbon ในพื้นที่เกาะหมาก

1.2.1 จุดเริ่มต้นและความเป็นมา การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) มีจุดเริ่มต้นเกิดขึ้นมาจากโครงการความร่วมมือทางวิชาการระหว่างประเทศไทย กับประเทศเยอรมัน (GIZ) โดยเริ่มต้นในการให้ความรู้ ความเข้าใจให้กับคนในพื้นที่เกาะช้างและเกาะ

กูด ทำให้เกิดโครงการปกป้องสภาพภูมิอากาศในภาคการท่องเที่ยว (Climate Friendly Destination) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ซึ่งให้ความสำคัญกับการรักษาสภาพแวดล้อม และการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ออกสู่ชั้นบรรยากาศหรือสังคมคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Society) โดยพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด มาเป็นพื้นที่ที่มีการรณรงค์ด้านการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon เนื่องจากจำนวนประชากรที่ไม่มากนัก อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการนำร่องโครงการ คำสัมภาษณ์ที่สอดคล้อง ดังนี้

“...เราได้ร่วมทำงานกับ GIZ ซึ่งเป็นสำนักทางวิชาการให้ความรู้ทางวิชาการของเยอรมัน ซึ่งทางเยอรมันได้ใช้คำว่า “Climate Friendly Destination” แต่เมื่อสิ้นสุดโครงการ มันเป็นที่หน้าของเราที่ได้รับความรู้มาแล้วก็ต้องมีการสืบต่อ และในขณะนั้นได้ไปเจอคำอยู่คำหนึ่งคือคำว่า คาร์บอนต่ำ ที่อยู่ในแผนฯ 10 ก็เลยเสนอคำนี้มาใช้ ต่อมา ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการให้ไปหาพื้นที่ในการทดลองนำร่องโครงการ ซึ่งเกาะหมากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม ด้วยขนาดและจำนวนประชากรบนเกาะที่มีขนาดไม่มากจนเกินไป...” (เจ้าหน้าที่พัฒนาพื้นที่พิเศษ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2558)

“...โครงการ Low Carbon บนเกาะเราเริ่มจาก อพท. เป็นผู้จุดประกายเมื่อประมาณ 4-5 ปีที่แล้ว โดยมีการทำปฏิญญาร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการที่อยู่บนเกาะ ทั้งรีสอร์ทและร้านอาหาร รวมถึงส่วนราชการ ในเรื่องของการร่วมกันลดคาร์บอนในส่วนของการท่องเที่ยวของจังหวัดตราด...” (นายกสมาคมธุรกิจท่องเที่ยว จังหวัดตราด และผู้บริหารเกาะหมากรีสอร์ท สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2558)

กล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวแบบ Low Carbon นั้นมีจุดกำเนิดมาจากการที่นักวิชาการรวมไปถึงบุคคลทั่วไปที่ตระหนักถึงความเสียหายของธรรมชาติอันเกิดจากอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวได้มาร่วมมือกันคิด และวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวของประเทศไทยให้หันมาใส่ใจกับกับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว ก่อนที่ธรรมชาติอันสวยงามเหล่านั้นจะสูญหายไป สำหรับในประเทศไทยแล้วนั้น ได้เกิดความร่วมมือกับหน่วยงานทางวิชาการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของประเทศเยอรมัน โดยการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน คือ เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

หลังที่ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับปริมาณมลภาวะในบริเวณพื้นที่หมู่เกาะช้าง และพื้นที่เชื่อมโยง ทางองค์การบริหารพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การ

มหาชน) (อพท.) จึงได้ทำการต่อยอดในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ โดยการขอความร่วมมือไปยังสถานประกอบการต่างๆ ให้ร่วมกันรณรงค์ในการร่วมมือกันอนุรักษ์ แต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากแต่ละสถานประกอบการและนักท่องเที่ยวยังไม่เล็งเห็นถึงประโยชน์ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมประกอบกับต้นทุนที่ค่อนข้างสูง ทำให้ส่งผลกระทบต่อผลประกอบการของสถานประกอบการ ดังนั้นทางองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.) จึงได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบจากการขอความร่วมมือไปเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบลดการเกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติผ่านการจัดประชุมโดยเชิญผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าร่วมในการประชุมในครั้งนี้เพื่อร่วมกันนำเสนอแนวทางเพื่อให้เกิดการร่วมกันพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในทุกๆ ด้าน โดยเน้นไปยังการเตรียมความพร้อมของการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ในด้านการท่องเที่ยวที่กำลังจะเกิดการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบของการท่องเที่ยวโดยที่นักท่องเที่ยวจะหันมาให้ความสนใจในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากกว่าแต่ก่อน ที่สำคัญจำเป็นต้องให้เกิดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และสถานประกอบการจะต้องได้รับประโยชน์อีกด้วย จึงนำมาสู่รูปแบบใหม่ของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั่นคือการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ขึ้นมา ที่จะส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ตลอดจนสถานประกอบการที่จะได้รับประโยชน์โดยตรงในระยะยาว และยังเป็นการปลูกฝังความคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่หันมาให้ความสำคัญกับการรักษาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

1.2.2 การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ของสถานประกอบการบนพื้นที่เกาะหมาก จากการศึกษาพบว่า สถานประกอบการจำนวนมากได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) เป็นอย่างมากเพราะเป็นการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงความสมบูรณ์ และยังสามารถช่วยลดต้นทุนค่าใช้จ่ายด้านพลังงานของสถานประกอบการในระยะยาวได้ โดยในแต่ละสถานประกอบการได้นำเอาแนวทางการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานประกอบการแต่ละแห่ง โดยพื้นที่เกาะหมากนั้นได้ดำเนินกิจการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมาแล้วไม่ต่ำกว่า 50 ปี และเป็นที่ยู่อักไม่เฉพาะในประเทศไทยเท่านั้นแต่รวมถึงนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาพักผ่อนยังเกาะแห่งนี้ โดยในอดีตนั้นการเดินทางมายังเกาะหมากต้องใช้ระยะเวลาหลายชั่วโมงจากตัวจังหวัดตราด ทำให้เป็นการจำกัดปริมาณนักท่องเที่ยวไปในตัวจึงทำให้คงสภาพความอุดมสมบูรณ์เอาไว้ได้ ซึ่งแตกต่างจากปัจจุบันที่การเดินทางมายังเกาะหมากนั้นใช้เวลาอันสั้นโดยอาศัยเรือเร็วที่ผู้ประกอบการมีไว้บริการ

“... หลายคนคิดว่าเกาะหมากนี้เพิ่งจะมานิยมเรื่องการท่องเที่ยว แต่จริงๆ แล้ว เกาะหมากได้ทำเรื่องการท่องเที่ยวมากตั้งแต่สมัยก่อนแล้ว ประมาณ 50 กว่าปีเห็นจะได้...” (ผู้บริหารร้านอาหารเกาะหมากซีฟู้ด และผู้ก่อตั้งพิพิธภัณฑสถานเกาะหมาก สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2558)

ปัจจุบันเกาะหมากถือได้ว่าเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยมขึ้นมาเรื่อยๆ เนื่องมาจากเป็นเกาะในทะเลทางฝั่งตะวันออกของเมืองไทยที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครจนเกินไป และยังคงความสมบูรณ์ของสภาพแวดล้อมไว้ได้อย่างดี จึงทำให้เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติให้เดินทางมายังเกาะหมากมากมายในแต่ละปีส่งผลให้ชุมชน ผู้ประกอบการร้านอาหาร โรงแรมและรีสอร์ท สามารถสร้างรายได้ เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้นในทุกๆ ปี แต่ในทางกลับกันการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวอย่างมากในแต่ละปีของนักท่องเที่ยวถือได้ว่าเป็นการบริโภคเอาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ของเกาะหมากไปเรื่อยๆ ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการบริโภคทรัพยากรธรรมชาติมากเกินไป เช่นเดียวกับในหลายๆ พื้นที่ที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับผลกระทบหรือเกิดความเสียหายอย่างถาวรของสิ่งแวดล้อมอันเกิดมาจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่เกินพอดี จึงทำให้เกิดแนวความคิดที่เกิดจากการร่วมมือกันของประชาชนในชุมชนและผู้ประกอบการที่ประกอบกิจการบนเกาะ ร่วมกับการให้ความรู้เชิงลึกโดยองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.) ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะหมากได้จัดกิจกรรมการส่งเสริมความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อให้เกิดการตระหนักถึงข้อดีและข้อเสียของการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันโดยลักษณะการพาไปทัศนศึกษาดูพื้นที่ที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมอย่างสูง เช่น บริเวณชายหาดพัทยา จังหวัดชลบุรี รวมไปถึงเกาะต่างๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับเกาะหมาก เพื่อให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมหากขาดการจัดการหรือการอนุรักษ์ที่ดี ซึ่งผลปรากฏว่า ประชาชนรวมถึงผู้ประกอบการได้ตระหนักถึงผลเสียที่เกิดจากการท่องเที่ยวหากขาดการจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ จึงทำให้เกิดความร่วมมือกันของทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันปกป้องพื้นที่ของตนเองมิให้เกิดความเสื่อมโทรมเช่นเดียวกับสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ที่เสียหายเนื่องมาจากธุรกิจท่องเที่ยว

“... ตอนนั้น อพท. กับหน่วยงานรัฐเขาได้พาพวกเราได้ไปเห็นสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ที่มีเสื่อมโทรมลงเพราะการท่องเที่ยว จึงกลับมานั่งคิดทบทวนว่าเราอยากจะเป็นแบบนี้หรือไม่ เรายังอยู่บ้านเกิดเราได้ไหมในตอนนั้น เราจะยอมให้เงินมาเปลี่ยนแปลงเราไหม ...” (ผู้บริหารร้านอาหารเกาะหมากซีฟู้ด และผู้ก่อตั้งพิพิธภัณฑสถานเกาะหมาก สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2558)

“... หลังจากกลับมาจากงานที่ภูเก็ตแล้วก็มานั่งถกกันว่าจะเริ่มต้นยังไง และในตอนนั้นมันมีข่าวเกี่ยวกับการจะตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ซึ่งมันใกล้กับบ้านเรามาก ก็เลยได้ข้อสรุปว่าเราจะเริ่มจากการใช้พลังงานทดแทนก่อน และจะต้องสอดคล้องกับวิถีของชุมชนด้วย ...” (นายกสมาคมธุรกิจท่องเที่ยว จังหวัดตราด และผู้บริหาร เกาะหมากรีสอร์ท สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2558)

กล่าวได้ว่า ในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของเกาะหมากในปัจจุบันนี้ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้ประกอบการที่เข้ามาลงทุนพัฒนาพื้นที่รวมไปถึงทำความเข้าใจกับชุมชนในพื้นที่ โดยให้ความสำคัญกับหลักที่ควรปฏิบัติออกเป็น 3 ประการได้แก่ 1. จะต้องไม่กระทบกับวิถีชีวิตของชุมชน 2. รักษาไว้ซึ่งประวัติศาสตร์อันเก่าแก่ และ 3. ต้องมีการจัดการด้านการใช้พลังงานที่มีประสิทธิภาพและสถานประกอบการนั้นจะต้องมีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จากการลงพื้นที่ศึกษา พบว่า สถานประกอบการมีการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการใช้พลังงานทดแทน คือ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เน้นได้มุ่งเน้นไปในด้านของการใช้พลังงานทดแทนพลังงานหลัก เช่น การใช้พลังงานแสงอาทิตย์มาช่วยในเรื่องของแสงสว่างยามค่ำคืนและได้มีการนำเอาพลังงานแสงอาทิตย์มาช่วยในเรื่องของการทำระบบน้ำอุ่นเพื่อใช้ภายในสถานประกอบการ และในบางสถานประกอบการได้นำเอาพลังงานแสงอาทิตย์มาช่วยในเรื่องของระบบไหลเวียนของน้ำในบริเวณสระว่ายน้ำ ซึ่งเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายด้านพลังงานของแต่ละเดือนในระยะยาว โดยการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ในส่วนของสถานประกอบการได้ใช้วิธีปฏิบัติที่แตกต่างกัน

“... ทาง อพท. เคยมีการจัดอบรมเกี่ยวกับการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ ระยะแรกมีคนสนใจน้อยเพราะกังวลเรื่องราคาของระบบนี้ แล้วสถานประกอบการเขาก็มองว่ามันจะไม่คุ้มลงทุน แต่เราก็ให้ข้อมูลเพิ่มเติมจนทำให้ทราบว่าเราสามารถนำเอาพวกแบตเตอรี่รถยนต์ที่เขาไม่ใช้แล้วเอากลับมาใช้ซ้ำได้อีกต้นทุนเลยถูกลงมาเยอะ แต่มันจะยังไม่เห็นผลทันที ต้องใช้ระยะเวลาถึงจะเห็นผล เช่นเรื่องค่าไฟฟ้าที่มันจะลดลงแน่นอน...” (เจ้าหน้าที่พัฒนาพื้นที่พิเศษ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2558)

ภาพที่ 2 การใช้พลังงานแสงอาทิตย์มาใช้เป็นไฟส่องสว่างทางเดินของ
ชินามอน อาร์ท รีสอร์ท แอนด์ สปา

ภาพที่ 3 การใช้พลังงานแสงอาทิตย์มาใช้เป็นไฟส่องสว่างภายในร้านอาหารเกาะหมาก ซีฟู้ด
และพิพิธภัณฑ์เกาะหมาก

ภาพที่ 4 การนำเอาแบตเตอรี่ที่ไม่ใช้แล้วนำกลับมาใช้เป็นอุปกรณ์เก็บประจุไฟฟ้าที่ได้จากแสงอาทิตย์ ในบริเวณสระว่ายน้ำ เกาะหมาก รีสอร์ท

จากการศึกษาข้อมูลด้านการลดการใช้พลังงานของสถานประกอบการบนเกาะหมาก พบว่า นอกจากการใช้พลังงานทดแทนหรือลดปริมาณการใช้พลังงานในสถานประกอบการที่พักแล้วนั้น สถานประกอบการร้านอาหารที่ตั้งอยู่ในเกาะหมาก ดังเช่น เกาะหมาก ซีฟู้ด ที่ได้นำเอาแนวทางการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) มาปรับใช้แล้วได้พัฒนาต่อยอดแนวความคิดเหล่านี้เพื่อให้เหมาะสมกับกิจการ เกาะหมาก ซีฟู้ด ซึ่งสถานประกอบการแห่งนี้ได้นำเอาแนวทางการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) มาเป็นจุดเด่นของร้าน โดยเอารูปแบบการลดการใช้พลังงานหรือใช้พลังงานทดแทนมาปรับใช้ภายในร้าน และมีการนำเสนอรายการอาหารแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Menu) หรืออาหารที่มีต้นทุนด้านการใช้พลังงานที่ต่ำและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมไว้บริการนักท่องเที่ยวที่เดินทางมารับประทานอาหารที่ร้าน อีกทั้งทางร้านยังได้มีการนำเสนอวิธีการต่อวงจรการใช้พลังงานจากแสงอาทิตย์อย่างง่าย ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวหรือประชาชนที่สนใจในระบบพลังงานแสงอาทิตย์ได้เข้ามาศึกษาภายในร้านด้วย

“... เมนู Low Carbon มันก็คือรายการอาหารที่มีต้นทุนค่าใช้จ่ายด้านพลังงานต่ำ เช่น ส่วนที่เป็นผักสดเราก็เอาของเราเองไม่ก็ซื้อชาวบ้านบนเกาะไม่ต้องสั่งจากทางฝั่งก็มันมีค่าใช้จ่ายขนส่ง ส่วนพวกเนื้อสัตว์ เราก็จับเอาแถวๆ เกาะเรานี้แหละ ค่าใช้จ่ายเราก็ต่ำลง การเผาพลังงานก็ไม่มี ช่วงแรกทางร้านก็กังวลว่าเวลาลูกค้ามาสั่งอาหารแล้วของหมดหรือบางวันมันไม่มีมีขาย ลูกค้าจะไม่พอใจแล้วจะไม่กลับมา แต่พอเค้าเห็นเมนู Low Carbon แล้วเราก็อธิบายให้เขาฟังพวกเขาก็เข้าใจ แล้วก็เปลี่ยนไปสั่งอย่างอื่นแทน พอตอนคิดเงินทางร้านก็ขอโทษที่ของเราไม่มีไว้

บริการ แต่ลูกค้ากลับบอกว่า ไม่เป็นไรแล้วก็แสดงความชื่นชมเราแทน ซึ่งอันนี้เราก็ยินดีและดีใจที่เค้าเข้าใจเรา เรื่องแบบนี้เราพูดอย่างเดียวมันไม่ได้ มันต้องทำให้เขาดูว่า นี่ฝั่งร้านนี้ทำแล้วได้ผลจริง ให้เขาเกิดความคิดด้วยตัวเองดีกว่า..." (ผู้บริหารร้านอาหารเกาะหมากซีฟู้ด และผู้ก่อตั้งฟิสิธภัณฑ์เกาะหมาก สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2558)

ภาพที่ 5 รายการอาหารแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Menu) ของเกาะหมาก ซีฟู้ด

2. การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon ของพื้นที่เกาะหมาก ในด้านการเกษตร จากการลงพื้นที่และสังเกตการณ์ พบว่า ยังมีสิ่งที่น่าสนใจอย่างยิ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับการนำเอาแนวทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาประยุกต์ใช้ นั่นคือ การเกษตรที่เป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon มาปรับใช้ไปพร้อมๆ กันโดยมีสาเหตุเนื่องมาจาก ในทุกๆ วันปริมาณของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังเกาะหมากนั้นมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ความต้องการในด้านการบริโภคอาหารมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งในการนำวัตถุดิบเหล่านี้มาประกอบอาหารหรือบริการนั้นจะต้องทำการสั่งซื้อจากตัวจังหวัดตราดซึ่งอยู่บนฝั่งแผ่นดินใหญ่แล้วจึงขนส่งโดยเรือเร็วมุ่งหน้ามายังโรงแรม รีสอร์ท และร้านอาหารที่อยู่บนเกาะ ซึ่งส่งผลให้ต้นทุนราคาสินค้าต่อหน่วยนั้นมีอัตราที่สูงขึ้น ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยวแบบลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จึงทำให้เกิดแนวคิดที่จะลดภาระค่าใช้จ่ายด้านการใช้พลังงานที่มีราคาที่สูงมากในปัจจุบัน ซึ่งนำไปสู่แนวคิดเกี่ยวกับการปลูกพืชผักเพื่อการบริโภคภายในเกาะ นอกจะเป็นการลดต้นทุนด้านการใช้พลังงานที่เกิดจากการขนส่งสินค้าแล้ว ยังเป็นการสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านที่อาศัยอยู่บนเกาะอีกด้วย โดยในช่วงแรกนั้นได้มีการนำร่องโดยผู้ประกอบการรีสอร์ท ที่ตั้งอยู่บนเกาะ เช่น เกาะหมาก รีสอร์ท และเกาะหมาก ซีฟู้ด ได้นำเอาความรู้เกี่ยวกับการเกษตรสมัยใหม่มาสอนให้แก่ประชาชน เช่น การปลูกผักโดยไม่ใช้ดิน การปลูกข้าวและพืชผักบนพื้นที่ที่เป็นทราย โดยที่ทางรีสอร์ท

และร้านอาหารจะเป็นผู้รับซื้อเอาไว้ทั้งหมดเพื่อนำเอามาปรุงเป็นอาหารให้แก่ลูกค้าที่มาพัก โดยส่วนที่เหลือก็นำมาจำหน่ายในราคาต่ำกว่าราคาในท้องตลาดเพื่อให้นักท่องเที่ยว และชาวบ้านได้เลือกซื้อกลับไปปรุงอาหาร ซึ่งถือได้ว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง นอกจากนี้จะเป็นการลดต้นทุนการใช้พลังงานแล้ว ยังเป็นการสร้างรายได้ให้กับประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ให้มีรายได้เสริมนอกเหนือจากการทำประมง

“... ถ้ามว่าโรงแรมสามารถสั่งซื้อผักจากบดฝั่งใต้หรือไม่ ได้อยู่แล้ว โรงแรมมีเงินเยอะ แต่ทำไมต้องมาปลูกผักเอง ลองนึกดู ไหนจะค่าโทรศัพท์ ค่าน้ำมันของเรือเร็วที่ต้องใช้ 2 ถึง ถึงละ 30 ลิตร ขาไปและขากลับ ไหนจะเรื่องปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์อีก ไหนจะค่ารถที่ใช้บนฝั่งอีก เพื่อแลกกับผักแค่ไม่กี่อย่างและยังต้องจ้างให้เขามาส่งอีก แล้วผักที่ได้มาก็ไม่ปลอดภัยมีสารเคมีอะไรบ้างก็ไม่รู้ พอมาถึงโรงแรมก็สามารถใช้ได้เพียงครั้งเดียว อีกครั้งหนึ่งเสียหายไประหว่างการขนส่งซึ่งมันไม่คุ้มกันนะ...” (นักวิชาการเกษตร และวิทยากรประจำเกาะหมากรีสอร์ต สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2558)

“...เราส่งเสริมให้เขาปลูกผักมาส่งให้กับโรงแรมเรา ข้อดีคือ เราได้ผักที่สดสะอาดและปลอดภัย ในราคาที่ต่ำกว่าเพราะค่าขนส่งมันต่ำหรือแทบไม่มี นี่ก็เป็น การลดคาร์บอนไดออกไซด์ไปในตัว ที่สำคัญเราได้สร้างรายได้ให้กับคนบนเกาะ บางทีผักที่โรงแรมเราใช้ไม่หมด ก็มาวางขายในราคาถูก และในส่วนของแปลงเกษตรเราก็เปิดให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปเดินชมได้ ซึ่งนักท่องเที่ยวก็พอใจมาก เพราะเขาได้เห็นว่าอาหารที่เขาทานเข้าไปนั้นปลอดภัยแน่นอน คือ นักท่องเที่ยวเขาได้เห็นที่มาที่ไปของอาหารที่เขารับประทานซึ่งมันก็เป็น การสร้างภาพลักษณ์ให้กับโรงแรมไปในตัวและเป็นกิจกรรมที่ดีอีกด้วยนะ...” (นายกสมาคมธุรกิจท่องเที่ยว จังหวัดตราด และผู้บริหารเกาะหมากรีสอร์ต สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2558)

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาด้านการเกษตรภายในเกาะหมากนั้นนอกจาก ช่วยลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ภายในเกาะแล้ว ยังเป็นการให้ความรู้แก่คนในชุมชนได้สามารถนำเอาความรู้ที่ได้ไปสร้างอาชีพหารายได้มาสู่ครัวเรือนได้ ในด้านของสถานประกอบการนั้น สามารถลดต้นทุนด้านการขนส่งผักสดจากตัวจังหวัดได้เดือนละหลายพันบาท อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวบนเกาะที่นำนโยบายการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) มาเป็นประเด็นหลักในการดำเนินกิจการ ซึ่งสถานประกอบการต่างๆ สามารถนำแนวทางนี้มาชักจูงใจให้นักท่องเที่ยวได้ทราบว่าอาหารที่พวกเขารับประทานนั้นมีความสะอาดและปลอดภัย แน่นอนเพราะทางสถานประกอบการนั้นเป็นผู้ปลูกเอง

“... พวกผักต่างๆ ที่เราใช้ในร้านอาหารนี้ เราเป็นคนปลูกเองเพราะฉะนั้นความสดสะอาดมันจึงมีอยู่มาก เพราะถ้าออกรื้อไปซื้อที่ฝั่งมันแพงมาก ไหนจะค่าน้ำมัน ค่าแรง ค่าเรือ แล้วพอสั่งมาใช้จริงๆ ก็เอามาได้ไม่หมดเน่าเสียไปซะเยอะก็เลยปลูกเองดีกว่า แต่เราก็ต้องบอกแขกที่มาทานอาหารที่ร้านเราว่าผักของเราปลูกเองปลอดภัยแน่นอนซึ่งนักท่องเที่ยวชอบมากโดยเฉพาะต่างชาตินะ...” (ผู้บริหารร้านอาหารเกาะหมากซีฟู้ด และผู้ก่อตั้งฟิฟิธธ์ภัณฑ์เกาะหมาก สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2558)

ภาพที่ 6 แปลงผักปลอดภัยพิชของชาวบ้านเพื่อจำหน่ายให้แก่สถานประกอบการ

ภาพที่ 7 การเตรียมดินเพื่อการปลูกผักปลอดภัยพิชภายในเกาะหมาก รีสอร์ท

ภาพที่ 8 แปลงเกษตรพึ่งพาตนเองสำหรับใช้ประกอบอาหารให้กับลูกค้าของเกาะหมาก ซีฟู้ด

3. การพัฒนาการท่องเที่ยวทางทะเล ในปัจจุบันการท่องเที่ยวทางทะเล กำลังเป็นที่สนใจและได้รับความนิยมเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะการท่องเที่ยวพื้นที่ใต้ท้องทะเล เช่น การดำน้ำดูปะการัง เป็นต้น ซึ่งการท่องเที่ยวลักษณะนี้จำเป็นต้องใช้เรือโดยสารเพื่อออกไปยังจุดที่นักท่องเที่ยวสามารถดำน้ำชมปะการังได้ และในการออกเรือไปกลางทะเลในแต่ละครั้งนั้นจำเป็นต้องใช้เรือที่ติดตั้งเครื่องยนต์ซึ่งทำให้เกิดมลภาวะทางอากาศจากการเผาไหม้เชื้อเพลิง ในบางกรณีหากเรือที่บรรทุกนักท่องเที่ยวนั้นไม่อยู่ในสภาพสมบูรณ์ก็จะทำให้เกิดการรั่วซึมของน้ำมันลงสู่ทะเล ทำให้เกิดกระทบต่อระบบนิเวศทางทะเลอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ดังนั้น องค์การบริหารพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.) ร่วมกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการที่พัก ผู้ประกอบการร้านอาหาร และประชาชนที่อาศัยอยู่ในเกาะหมาก ได้ประชุมเพื่อหาแนวทางร่วมกันโดยมีเป้าหมายเพื่อป้องกันมิให้ทรัพยากรทางทะเลที่สวยงามนั้นถูกทำลายจากการท่องเที่ยว โดยมีแนวทาง ดังนี้ 1. การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดกิจกรรมของสถานที่พักแรมบนเกาะ 2. การใช้เรือใบหรือเรือคายัคทดแทนการใช้เรือที่มีเครื่องยนต์ 3. กิจกรรมดำน้ำซึ่งเป็นกิจกรรมที่จำเป็นต้องออกเรือไปกลางทะเลก็หันไปใช้เรือที่มีเครื่องยนต์ขนาดเล็กเพื่อลดปริมาณการใช้น้ำมันเชื้อเพลิง

“...เวลาผมพานักท่องเที่ยวไปดำน้ำแต่ก่อนใช้เครื่องยนต์ใหญ่กว่านี้เพราะเรือมันใหญ่รับลูกค้าได้เยอะ แต่พอ อพท. เขาเข้ามาให้ความรู้เรื่อง Low Carbon กับพลังงานทดแทน หลังจากนั้นก็เลยเปลี่ยนไปใช้เรือที่เล็กกลง ใช้เครื่องเล็กกลง เพราะกลัวว่าธรรมชาติเหล่านี้มันจะหายไป อย่างน้อยผมก็ได้ช่วยธรรมชาติไม่มากนักนี่อีกหน่อยผมว่าจะทดลองเอาเรือโซลาเซลล์มาลองวิ่งดู...” (ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ

พลังงานทดแทน และผู้จัดการทั่วไป โคโคเคป รีสอร์ท เกาะหมาก จังหวัดตราด
สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2558)

“...ตามแหล่งท่องเที่ยวที่อื่นๆ เขามีเรือเร็วบริการลูกค้า มีบานาน่าโบท มีเจ็ท
สกี และอื่นๆ มากมาย แต่เกาะหมากเราไม่เอาอย่างนั้น เรากลัวธรรมชาติมันจะพัง
เสียหาย...” (ผู้บริหารร้านอาหารเกาะหมากซีฟู้ด และผู้ก่อตั้งพิพิธภัณฑ์เกาะหมาก
สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2558)

การพัฒนาการท่องเที่ยวทางทะเลนั้นถือได้ว่าเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว
เป็นอย่างมากในแต่ละปี หากปราศจากการดูแลรักษาที่ดีนั้นย่อมส่งผลทำให้เกิดความเสียหายในระยะ
ยาวได้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องให้ทราบถึง
ผลกระทบต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ดังเช่น ตัวแทนของผู้ประกอบการที่ได้กล่าวมาข้างต้น ซึ่ง
เป็นบุคคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และตระหนักถึงผลเสียที่จะ
ตามมาหากไม่ดำเนินการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการท่องเที่ยวทางทะเลในสถานประกอบการของตน ว่า
อาจจะเกิดความเสียหายในระยะยาว จึงพร้อมที่จะปฏิบัติตามอีกทั้งสามารถถ่ายทอดความรู้ที่มีไปสู่
นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาใช้บริการ รวมไปถึงผู้ประกอบการอื่นๆ ในบริเวณใกล้เคียงอีกด้วย

ภาพที่ 9 กิจกรรมเรือคายัคทดแทนกิจกรรมที่ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมของ เดอะ ซินาม่อน อาร์ท
รีสอร์ท แอนด์ สปา เกาะหมาก (ภาพจาก <http://www.thetrippacker.com>)

4. การพัฒนาการท่องเที่ยวทางบก พื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราดนั้น มีถนนโดยรอบเกาะมีความยาวประมาณ 27 กิโลเมตร ซึ่งยานพาหนะส่วนใหญ่จะเป็นจักรยานยนต์ จักรยาน และรถยนต์ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากนโยบายที่กำหนดโดยองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประชาชน และผู้ประกอบการบนเกาะ ที่ให้มีการกำหนดปริมาณของจำนวนยานพาหนะที่จะนำเข้ามา ยังเกาะหมาก โดยการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการนำยานพาหนะที่สามารถปลดปล่อยก๊าซ คาร์บอนไดออกไซด์ออกสู่อากาศให้มีอัตราที่สูงมาก เพื่อเป็นการป้องกันปริมาณของรถยนต์ และ จักรยานยนต์ที่จะเข้ามายังตัวเกาะมากเกินไป และด้วยเหตุนี้จึงทำให้จำนวนของรถจักรยานมีจำนวน ที่สูงขึ้น ซึ่งกลายเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติให้ความสนใจ เพราะนอกจากจะ ช่วยรักษาสภาพแวดล้อมแล้ว ยังเป็นการเสริมสร้างสุขภาพของตนได้อีกด้วย

“... ตอนนี้อย่าง อพท. กับ อบต. บนเกาะได้ดำเนินการคุมกำเนิดรถมอเตอร์ไซด์ มันก็คือการควบคุมปริมาณรถบนเกาะนั้นแหละไม่ให้มันมีมากเกินไป แต่เราก็ต้อง ทำความเข้าใจกับผู้ประกอบการให้เขารถมอเตอร์ไซด์ด้วยว่ามันอาจจะกระทบกับ เขาในเรื่องของรายได้บ้าง แต่ก็ต้องทำให้เขาเห็นถึงผลว่าถ้าทำแล้วเขาได้อะไร ธรรมชาติได้อะไร นักท่องเที่ยวได้อะไร และต้องหาทางออกให้เค้าด้วย ไม่ใช่ว่าจะ ไปสั่งให้เขาทำได้ง่ายๆ แบบนั้นเค้าคงไม่เอากับเราด้วย...” (เจ้าหน้าที่พัฒนาพื้นที่ พิเศษ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2558)

“... โรงแรม รีสอร์ท ที่นี่แปลกนะ เขาจะไม่ค่อยยอมกันเรื่องนี้ อย่างเรื่องการ ลดการใช้รถมอเตอร์ไซด์แล้วเปลี่ยนมาเป็นจักรยานให้นักท่องเที่ยวใช้เช่า พอที่ใดที่ หนึ่งเริ่มทำแล้วทำได้จริง ที่นี่พวกโรงแรม รีสอร์ท ที่เหลือก็จะทำบ้างคล้ายๆ กับ แข่งกัน ไม่ใช่ไม่ได้ดิ้นะ ผมว่ามันดีมากๆ แข่งกันในเรื่องที่ว่าใครจะลดการใช้พลังงาน ได้มากกว่ากัน ...” (นักวิชาการเกษตร และวิทยากรประจำเกาะหมากรีสอร์ท สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2558)

“... ถนนรอบๆ เกาะนี้กำลังจะทำให้เป็นถนนคอนกรีต แล้วก็ติดไฟส่องสว่าง จะได้รับนักท่องเที่ยวที่ชอบปั่นจักรยาน จะได้ปลอดภัยกันมากขึ้น และจะได้มี การจัดกิจกรรมปั่น 3 เกาะกันในปีหน้า (2559) คือ เกาะช้าง เกาะหมาก เกาะกูด นักท่องเที่ยวจะเยอะขึ้น...” (นายกสมาคมธุรกิจท่องเที่ยว จังหวัดตราด และ ผู้บริหารเกาะหมากรีสอร์ท สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2558)

ในการดำเนินการเพื่อลดการใช้พลังงานอาจจะส่งผลกระทบต่อกิจการหรือผลประกอบการของสถานประกอบการได้ ดังนั้นจำเป็นต้องสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการหรือบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องนั้นได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับมากกว่าการมองในรูปแบบของตัวเงิน การกำหนดปริมาณของยานพาหนะที่สามารถต่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมได้นั้นถือได้ว่าเป็นการหาทางออกร่วมกันระหว่างผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการตลอดจนผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียให้เข้าใจและตระหนักถึงผลดีและผลเสีย ทั้งนี้เพื่อเป็นการตอบรับและส่งเสริมต่อการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ของเกาะหมาก ที่ได้รณรงค์เกี่ยวกับการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ของธุรกิจการท่องเที่ยว ทางหน่วยงานภาครัฐจึงได้มีการจัดสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็กโดยรอบเกาะ โดยตัดผ่านไปยังจุดที่น่าสนใจหลายแห่งของเกาะหมาก ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถขึ้นรถจักรยานท่องเที่ยวได้รอบเกาะได้อย่างสะดวกสบาย และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพที่มีความอุดมสมบูรณ์และยังคงมีความเป็นธรรมชาติสูง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาตินิยมเป็นอย่างมากสามารถสร้างรายได้ให้กับเจ้าของกิจการเช่ารถจักรยานบนเกาะได้มากกว่าก่อนที่จะมีการดำเนินแผนงานนี้

1.2.3 ผลตอบรับจากประชาชนที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) นั้นกล่าวได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีจุดประสงค์เพื่อที่จะรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์สวยงามให้คงอยู่ โดยรวมไปถึงการฟื้นฟูทรัพยากรที่ได้รับผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวอีกด้วย จากการศึกษาพบว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในเกาะหมากนั้นได้มีความสนใจ และได้มีการนำเอารูปแบบของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันทำให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ ดังนี้

1. เกิดการพัฒนาด้านการเกษตร คือ ประชาชนในพื้นที่เกาะหมากเกิดการเรียนรู้การเกษตรแบบปลอดสาร ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตรของเกาะหมาก โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.) แล้วนำมาพัฒนาต่อยอดจนประสบผลสำเร็จแห่งการพัฒนาการเกษตร เกิดการค้าขายภายในพื้นที่ เช่น จำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยวและสถานประกอบการ ได้โดยไม่ต้องไปหาแหล่งค้าขายอื่น ทำให้มีรายได้เสริมจากการทำเกษตรในครัวเรือน

“วิถีการ Low Carbon ที่ใช้เนี้ย ที่บ้านผมก็ทำแปลงผักปลอดสาร การเรียนรู้ก็มีเจ้าหน้าที่จากทาง อบต. ส่งมาให้ความรู้ บางทีก็มีนักวิชาการเกษตร คือ คุณโอม มาให้ความรู้เรื่องปุ๋ยที่ปลอดสารอะไรพวกนั้น แล้วยังมีการให้ความรู้พวกการกำจัด

แมลงศัตรูพืชด้วยวิธีการธรรมชาติไม่ต้องไปพึ่งพวกเคมีอะไร ทำให้ประหยัดเงินได้มากเลย” (พล ชูใจ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 58)

“...ตอนแรกก็ว่าจะหากินอย่างอื่นแต่พอรู้ว่าทางเกาะเขาสนับสนุนเรื่องผักปลอดสารก็ลองทำดู ปรากฏว่าได้ผลดีมากเลย ต้นทุนก็ต่ำ ผลผลิตที่ได้ก็งาม และอีกอย่างเราก็ไม่ต้องไปเหนื่อยหาตลาดที่อื่น เพราะโรงแรม ร้านอาหาร เขาก็มาซื้อถึงที่ ขายได้ราคาดีเลย ฝรั่งเศสเขาก็ชอบพอรู้ว่าปลูกแบบปลอดสารเขายิ่งตื่นเต้น...” (แสงดาว มาतीयง สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 58)

ความสำเร็จจากการพัฒนาด้านการเกษตรที่เกิดขึ้นในพื้นที่เกาะหมากนั้น เป็นผลมาจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ที่ได้นำเอาองค์ความรู้กับเทคโนโลยีมาปรับใช้ทำให้เกิดการพัฒนาและยังเป็นการสร้างรายได้เสริมให้แก่ประชาชนไปพร้อมกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2. การพัฒนาการท่องเที่ยวทางบก การพัฒนาการท่องเที่ยวทางบกนั้น มิได้ถูกจำกัดเพียงแค่การสร้างระบบสาธารณูปโภค เช่น การสร้างระบบขนส่งที่ใช้พลังงานอย่างสิ้นเปลือง ตัวอย่างที่ดีในพื้นที่เกาะหมาก คือ มีแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวทางบกของที่แตกต่างกันจากรูปแบบการท่องเที่ยวในปัจจุบัน เช่น การใช้รถจักรยานเป็นพาหนะในการท่องเที่ยวชมธรรมชาติที่สวยงามภายในเกาะ แทนการใช้รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์

“...ทางสถานประกอบการได้มีนโยบายเกี่ยวกับการลดการใช้พลังงาน หรือเป็นนโยบาย Low Carbon นี้แหละ อย่างการเดินทางภายในเกาะ ถ้าไม่จำเป็นหรือเดือดร้อนจริงๆ ทางรีสอร์ทก็จะไม่มีรถยนต์หรือมอเตอร์ไซค์ให้ใช้ เขาจะไปสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวใช้จักรยานแทน ผมว่าก็ดีนะ ยิ่งนักท่องเที่ยววัยรุ่น จะชอบกิจกรรมนี้มาก เพราะว่า เขาได้ออกกำลังกายไปในตัว และยังได้ไปชมแปลงผักสาธิต หรือพวกผักปลอดสารภายในเกาะ ถือว่าเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวทางบกที่ทันสมัยนะ...ผมว่า...” (दनัย สุวรรณนา สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2558)

“... บนเกาะนี้เขาก็ดีนะ เดี่ยวคุณออกไปดูก็จะเห็น ไม่ค่อยมีรถหรือมอเตอร์ไซค์หรือรถยนต์ จะมีก็แค่รถรับจ้างอยู่ไม่กี่คันเองบนเกาะ ทางเกาะเขาก็สนับสนุนเรื่องการใช้จักรยาน ชาวบ้านเขาก็เห็นด้วยนะ เพราะว่ามันก็ช่วยลดมลพิษแล้วก็ประหยัดเรื่องการเติมน้ำมัน อีกอย่างตอนนี้ถนนบนเกาะก็เป็นถนนปูนหมดแล้วไม่เหมือนแต่ก่อน เขาก็พัฒนาให้ใช้จักรยานได้สะดวกขึ้น แต่คนที่อายุมาก

ก็จะเดินทางลำบากหน่อยแต่ก็ไม่ใช้ปัญหาหรอก เพราะคนที่ขี่จักรยานก็เป็นรุ่นๆ
 ทั้งนั้น...” (สมบัติ แสงนาค สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2558)

จะเห็นได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะหมาก และสถาน
 ประกอบการได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวทางบกแบบคาร์บอนต่ำ มีการสนับสนุน
 งบประมาณในการสร้างถนนเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถขี่จักรยานสัญจรไปมาภายในเกาะได้
 สะดวกสบายขึ้น ถือเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวทางบกในรูปแบบใหม่ที่จำเป็นจะต้องสิ้นเปลือง
 การใช้พลังงาน สอดรับกับแนวนโยบายการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ของ
 พื้นที่เกาะหมาก

3. การพัฒนาการท่องเที่ยวทางทะเล การพัฒนาการท่องเที่ยวทาง
 ทะเลของพื้นที่เกาะหมากนั้นมีความแตกต่างไปจากที่อื่นๆ เนื่องจากนโยบายของเจ้าของพื้นที่ที่มี
 วิสัยทัศน์ที่ดีในการวางรากฐานการท่องเที่ยวทางทะเลให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว
 แบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ที่เกี่ยวข้องกับการลดการใช้พลังงาน ดังจะเห็นได้จาก
 การสนับสนุนกิจกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษ และหลีกเลี่ยงกิจกรรมทางน้ำที่ใช้เครื่องยนต์ แล้วนำเสนอ
 กิจกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดมลภาวะ เช่น กิจกรรมพายเรือคายัค เรือใบ เป็นต้น

“... บนเกาะนี้เขาไม่มีรถเรือยนต์ เขาไม่ใช้กัน อาจจะมีอยู่บ้างแต่ก็ไม่มาก
 เพราะส่วนใหญ่ก็ไม่ได้ออกไปไหนกันไกลหรอก อย่างลุงนี่ก็ใช้พายเรือเอา จัปปลา
 จัปหมึก ก็พอจะเลี้ยงตัวได้แล้ว อย่างพวกเรือยนต์ยังเยอะมันก็ไปรบกวนสัตว์ทะเล
 ทางเกาะนี้ ส่วนใหญ่เขารู้ เขาก็ไม่ใช้รถพวกเจ็ทสกี อย่างเมื่อก่อนมีดาราмаกัน ซี่
 เจ็ทสกีกันมาเสียงดัง บีม บีม ทางเกาะเกาะเขาก็ไม่ให้เข้า เพราะว่าคนบนเกาะนี้เขา
 รู้ว่าการท่องเที่ยวบนเกาะนี้ มันจะดีได้ก็ต้องร่วมกันรักษามันไว้ อย่าให้ใครเขามา
 ทำลายง่ายๆ ลูกหลานมันจะไม่มีที่ทำมาหากิน การท่องเที่ยวที่นั่นมันเลยไม่เหมือนที่
 อื่น อย่างพวกพทยา ภูเก็ต อะไรพวกนั้น ที่นี้ก็จะไม่มี เราไม่เอาหรอก...” (ไสว
 หอมหวล สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2558)

“... ทางโรงแรมเขาสันับสนุนเรื่องการท่องเที่ยวทางน้ำเป็นอย่างมากเลย เห็น
 ว่า ไปดูงานกันในหลายพื้นที่ อย่างภูเก็ต พทยา อะไรพวกนี้ แล้วเขาก็ไม่ยากให้มัน
 เป็นแบบนี้ เพราะว่ามันจะทำลายธรรมชาติที่สวยงาม เขากลับมาเขาก็ลง
 ความเห็นเลยว่า ไม่เอา แต่เมื่อก่อนก็มีนะพวกเจ็ทสกี เรือเร็ว ที่ให้นักท่องเที่ยวเช่า
 ปัจจุบันเขาเอาออกไปหมด เหลือแต่เรือคายัค เรือใบ ผมว่านี่แหละ ใช่เลย การ
 ท่องเที่ยวที่มันต้องเป็นแบบนี้ ไม่ใช่เอาแต่สนุก เอาแต่เงิน...” (दनัย สุวรรณนา
 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2558)

จากการลงพื้นที่ศึกษาทำให้ทราบว่า ภาคประชาชนมีความคิดเห็นสนับสนุนแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวทางทะเลแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) เพราะเป็นการช่วยรักษาทรัพยากรธรรมชาติของเกาะ และยังเป็น การช่วยอนุรักษ์สัตว์ทะเลที่ ถือว่าเป็นแหล่งทำกินของประชาชนในพื้นที่ อีกทั้งยังส่งผลต่อความยั่งยืนทางการท่องเที่ยวของพื้นที่เกาะหมาก

1.2.4 วิธีการในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) จากการที่ผู้วิจัยลงพื้นที่ศึกษา ทำให้ทราบกระบวนการและวิธีการที่นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) สามารถแบ่งออกเป็นวิธีต่างๆ ดังนี้

1. ผ่านวิธีการประชาสัมพันธ์ คือ การสื่อสาร สร้างความเข้าใจให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ใช้บริการทราบถึงแนวทางการอนุรักษ์ที่สถานประกอบการกำลังดำเนินการอยู่ เนื่องจากว่าการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) นั้นเกี่ยวข้องโดยตรงกับการลดการใช้พลังงาน เช่น การลดปริมาณหลอดไฟส่องสว่างภายในสถานประกอบการหรือมีแสงสว่างในบริเวณที่จำเป็นเท่านั้น

2. การจัดกิจกรรมสนทนากา ในบางสถานประกอบการได้จัดการให้มีวิธีการลดการใช้พลังงานเชื้อเพลิงโดยจัดเป็นกิจกรรมออกกำลังกายให้นักท่องเที่ยว ทดแทนการเผาผลาญเชื้อเพลิง เช่น กิจกรรมให้นักท่องเที่ยวสามารถเช่ารถจักรยานโดยเสียค่าใช้จ่ายในราคาที่ต่ำกว่าการเช่ารถจักรยานยนต์หรือการรณรงค์ลดปริมาณการเปลี่ยนผ้าเช็ดตัวในโรงแรมหรือรีสอร์ท ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบนักท่องเที่ยวโดยตรง ดังนั้น การสร้างการรับรู้ ความเข้าใจให้นักท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างมาก

3. การให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) จากการที่ศึกษาวิจัย พบว่า ยังคงมีนักท่องเที่ยวจำนวนหนึ่งที่ยังไม่ทราบถึงการท่องเที่ยวในลักษณะนี้ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ยังขาดความเข้าใจถึงวิธีการและจุดมุ่งหมายของลักษณะการท่องเที่ยวแบบนี้ ดังนั้น เพื่อเป็นการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ให้นักท่องเที่ยว ทางองค์การบริหารพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์กรมหาชน) ได้มีการลงพื้นที่ จัดกิจกรรม เพื่อเผยแพร่ความรู้ โดยการเชิญชวนเยาวชน และประชาชน ทั้งในพื้นที่ และต่างพื้นที่ให้ได้รับทราบถึงแนวทางของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างง่าย เพื่อให้เกิดความเข้าใจในทุกระดับการศึกษาของผู้เข้าฟัง อีกทั้งยังได้ขอความร่วมมือไปยังสถานประกอบการที่อยู่ในพื้นที่ให้ทำการประชาสัมพันธ์แนวทางการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ให้เป็นที่แพร่หลาย

1.2.5 ปัญหาและอุปสรรค การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ในประเทศไทยนั้นถือว่าเป็นสิ่งใหม่ และยังไม่เป็นที่แพร่หลายมากนัก ซึ่งแตกต่างกับใน

บางประเทศที่ให้ความสำคัญในเรื่องของการลดปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่ปลดปล่อยออกมาสู่บรรยากาศในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก แต่ในความเป็นจริงแล้วการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) นั้นถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ประเทศไทยที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นหนึ่งในประเทศที่มีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความสวยงามประเทศหนึ่งในแถบภูมิภาคเอเชีย หากแต่ไม่ได้รับการใส่ใจในการอนุรักษ์จากประชาชนภายในประเทศเท่าที่ควรโดยเฉพาะในประเด็นของการใช้พลังงานที่มากเกินไปจนความจำเป็นที่สามารถส่งผลกระทบต่อในระยะยาวต่อสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติได้ในอนาคต นอกเหนือจากปัญหาในเรื่องการใช้พลังงานที่มากเกินไปจนความจำเป็นแล้ว ยังมีปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่สามารถดำเนินการแก้ไขปรับปรุงได้ในทันที ดังนี้

จากการลงพื้นที่ศึกษา ทำให้ทราบว่ายังคงมีปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่สามารถส่งผลกระทบต่อแนวทางการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) โดยสามารถแบ่งออกเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการสร้างความรับรู้ จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ทำให้ทราบว่า ปัจจุบันนี้ประชาชนในพื้นที่รวมถึงผู้ประกอบการที่ดำเนินกิจการอยู่บนเกาะหมากนั้น ได้หันมาให้ความสำคัญอย่างจริงจังเกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในรูปแบบของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) โดยสังเกตได้จากปริมาณการใช้พลังงานหลักที่ลดลงกว่าแต่ก่อนแล้วเริ่มหันมาใช้พลังงานทดแทนมากขึ้น ดำเนินการคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้งอย่างมีระบบและจริงจังมากขึ้น แต่สำหรับนักท่องเที่ยวแล้วความเข้าใจในประเด็นเรื่องการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ยังคงเป็นปัญหาอยู่ ส่วนมากจะเป็นประเด็นในเรื่องของความเข้าใจในหลักการหรือหลักปฏิบัติที่ถูกต้องของการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ เมื่อทำการศึกษาต่อไปทำให้ทราบว่าสาเหตุสำคัญเกิดจากการขาดการประชาสัมพันธ์ที่เพียงพอ หรือจึงทำให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของนักท่องเที่ยว รวมไปถึงประชาชนทั่วไปที่มีได้พักอาศัยอยู่ในเกาะหมาก ซึ่งปัญหาเหล่านี้อยู่ในช่วงดำเนินการปรับปรุงแก้ไขอยู่ หนึ่งในวิธีการแก้ไขปรับปรุง คือ เพิ่มกระบวนการอบรมให้ความรู้โดยมีองค์การบริหารพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.) เป็นผู้สนับสนุนข้อมูลด้านวิชาการ โดยการลงพื้นที่ให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชน รวมไปถึงในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่บนเกาะและสถานศึกษาที่อยู่ในตัวจังหวัดตราด ด้วยวิธีนี้ส่งผลให้เยาวชนได้ซึมซับเอาความรู้และวิธีการของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และยังทราบถึงวิธีการต่างๆ ที่เป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกรักและหวงแหนถิ่นฐานบ้านเกิดของตน อีกทั้งยังเป็นการสนองนโยบายด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของหน่วยงานภาครัฐอีกด้วย

“... การให้ความรู้ความเข้าใจนี้สำคัญมาก โดยเฉพาะกับเด็กๆ ทาง อพท. ได้เคยลงไปสอนให้เด็กตามโรงเรียนได้รู้จักว่าถ้าจะอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต้องทำอะไรบ้าง แล้วก็สอนให้เด็กๆ ลองทำดูเอง ผมว่ามันได้ผลชัดเจนนะ เด็กๆ ที่นี้รู้จักหมดแหละว่า Low Carbon คืออะไร มีวิธีการยังไง...” (นักวิชาการเกษตร และวิทยากรประจำเกาะหมากรีสอร์ท สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2558)

ซึ่งสอดคล้องกับ (เจ้าหน้าที่พัฒนาพื้นที่พิเศษ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2558) ที่กล่าวว่า

“...พี่มักจะถามคนที่นั่งเรือมาด้วยกันว่า เป็นคนเกาะหมากใช่ไหม แล้วเคยรู้เรื่องเกี่ยวกับ อพท. หรือไม่ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะบอกว่าไม่รู้จัก แต่หากถามว่ารู้จัก Low Carbon ใหม เขาก็จะรู้จักทันที เขาว่าลูกเรียนที่โรงเรียนวัดเกาะหมาก เขามาเล่าให้ฟังว่า ได้ไปที่ อบต. เกาะหมาก ซึ่งกำลังจัดนิทรรศการเกี่ยวกับ Low Carbon ซึ่งจัดแสดงเกี่ยวกับเรื่องการคัดแยกขยะ และสอนการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ ซึ่งนี่เท่ากับว่าชาวบ้านรับรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้จากเด็ก เท่ากับว่าบรรลุเป้าหมายไปในระดับหนึ่งแล้ว...”

จากการลงพื้นที่สังเกต ทำให้ทราบได้ว่ายังคงมีนักท่องเที่ยวอีกจำนวนไม่น้อยที่ยังขาดความเข้าใจในเรื่องของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) โดยมิใช่เพียงแต่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังเกาะหมากเท่านั้น แต่หารวมไปถึงนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ส่วนมากยังขาดความเข้าใจถึงกระบวนการอย่างแท้จริง ส่วนหนึ่งนั้นเป็นเพราะยังขาดการประชาสัมพันธ์ที่เพียงพอและเหมาะสม โดยส่วนใหญ่แล้วการประชาสัมพันธ์ในด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยจะนำเสนอแต่เพียงการช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่มิได้บอกถึงวิธีการว่าในการจะช่วยอนุรักษ์นั้นจะต้องปฏิบัติอย่างไร มีเพียงสถานประกอบการบางแห่งเท่านั้นที่ได้มีการปฏิบัติอย่างจริงจังเพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชน และตัวอย่างแก่สถานประกอบการอื่นดังเช่น เกาะหมากซีฟู้ด ซึ่งเป็นสถานประกอบการที่ได้นำเอาแนวทางการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพควบคู่กับการดำเนินกิจการของสถานประกอบการ

ภาพที่ 10 ตัวอย่างวิธีการต่อวงจรพลังงานแสงอาทิตย์อย่างง่ายของ เกาะหมาก ซีฟู้ด เพื่อให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจได้มาศึกษาถึงวิธีการต่อวงจร

การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) นั้นเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่จำเป็นต้องตระหนักการใช้ทรัพยากร พลังงาน และกิจกรรมต่างๆ ที่อาจก่อให้เกิดมลภาวะได้ โดยให้ความสำคัญกับกิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโดยวัดจากปริมาณของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และอื่นๆ ที่ถูกปลดปล่อยออกมาเป็นตัวชี้วัด ซึ่งหากเป็นผู้ที่มีได้ศึกษามาก่อนหรือทราบถึงรูปแบบการท่องเที่ยวในลักษณะนี้อาจจะมองว่าการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้เป็นสิ่งที่มีความยากต่อการทำความเข้าใจได้ในระยะเวลาอันสั้น ดังนั้น ในกระบวนการสร้างการรับรู้ในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้นจำเป็นต้องมีความเหมาะสม และสามารถทำความเข้าใจได้ง่ายในเวลาอันสั้นหรือดำเนินการลงพื้นที่ให้ความรู้แก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์หรือการใช้วิธีการลงมือกระทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง ซึ่งจากศึกษาและสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มของเยาวชนนั้นเป็นกลุ่มที่สามารถปลูกฝังแนวทางการอนุรักษ์ได้มีประสิทธิภาพและมีแนวโน้มที่จะนำเอาวิธีการต่างๆ ไปปฏิบัติตามได้ดีกว่าผู้ใหญ่ สำหรับนักท่องเที่ยวที่ส่วนใหญ่นั้นจะทราบถึงรูปแบบการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) จากสถานประกอบการต่างๆ ได้ดำเนินการจัดทำป้าย แผ่นพับที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ไว้ภายในสถานประกอบการหรือในตำแหน่งที่นักท่องเที่ยวสามารถมองเห็นได้ เช่น ในห้องพักหรือในจุดที่เป็นตำแหน่งที่นักท่องเที่ยวจะต้องผ่าน

ภาพที่ 11 ภาพป้ายแนะนำรณรงค์ใช้ผ้าเช็ดตัวซ้ำเพื่อลดปริมาณการใช้น้ำ และพลังงาน
ในห้องพักของ เกาะหมาก รีสอร์ท

นอกเหนือจากประชาชน และนักท่องเที่ยวแล้ว การสร้างการรับรู้ให้แก่พนักงานหรือผู้ปฏิบัติงานที่เป็นชาวต่างชาตินั้นมีความสำคัญกัน จากการสังเกตการณ์ พบว่า ในจำนวนของพนักงานประจำที่อยู่ในระดับปฏิบัติการในบางสถานประกอบการนั้น บางส่วนเป็นผู้ใช้แรงงานชาวต่างชาติ เช่น กัมพูชา พม่า เป็นต้น โดยเฉพาะสถานประกอบการประเภทโรงแรมหรือรีสอร์ท ส่งผลให้แต่ละสถานประกอบการจำเป็นต้องมีการพัฒนาด้านทรัพยากรมนุษย์ที่เหมาะสมสามารถดำเนินการโดยการผ่านการอบรมพัฒนาทักษะด้านฝีมือควบคู่ไปกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้แก่แรงงานเหล่านั้นด้วย แต่ด้วยอุปสรรคในด้านของภาษาจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้ความรู้ในลักษณะของการสาธิตให้ดูทดแทน ซึ่งจะแตกต่างจากแรงงานที่เป็นคนไทยที่ไม่มีปัญหาในเรื่องของการสื่อสาร จากการศึกษาต่อไปพบว่า ยังคงมีปัญหาเกี่ยวกับพนักงานที่เป็นชาวต่างชาติที่ไม่ปฏิบัติตามแนวทางการอนุรักษ์หรือนโยบายของสถานประกอบการได้กำหนดไว้ เช่น การเปลี่ยนผ้าเช็ดตัวในห้องพักที่ใช้เพียงครั้งเดียว หรือการเปลี่ยนสิ่งอำนวยความสะดวกภายในห้องทุกๆ วัน โดยทั้งที่ผู้เข้าพักยังใช้ไม่หมด อาทิ แชมพูสระผม สบู่เหลว ฯลฯ ขณะที่ตามแนวทางของสถานประกอบการนั้นที่รณรงค์ให้ผู้เข้าพักนั้นใช้ซ้ำอย่างน้อยให้เหลือประมาณหนึ่งในสามจึงจะจัดการเปลี่ยนใหม่ให้ผู้เข้าพัก ซึ่งเป็นการสิ้นเปลืองทรัพยากรเป็นอย่างมาก และยังเป็นต้นเหตุของการเพิ่มปริมาณขยะในแต่ละวัน

“... ในส่วนของแรงงานต่างชาติที่เข้ามาทำงานที่เกาะนี้ เราก็บอกให้โรงแรม
รีสอร์ท ช่วยสอนพวกเขาเรื่องการอนุรักษ์ แต่มันก็ไม่ง่ายเพราะคุยกันไม่เข้าใจ ก็เลย

เป็นลักษณะของการทำให้ดูแทน...” (เจ้าหน้าที่พัฒนาพื้นที่พิเศษ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2558)

“... ที่โรงแรมเราก็มีการอบรมพนักงานที่เป็นต่างชาติในเรื่องของการประหยัดการใช้ทรัพยากรของโรงแรม เพราะมันก็เป็นค่าใช้จ่ายของโรงแรมทั้งนั้น เช่น พวกผ้าเช็ดตัวในห้องพักของแขก ถ้าเราเปลี่ยนใหม่ทุกวันต้องใช้น้ำมากมายแค่ไหน ไหนจะค่าไฟฟ้าอีก แล้วพวกน้ำที่ระบายออกมาอีก มันสูญเสียนะเยอะมาก แต่มันก็ควบคุมได้ยากเพราะมันคงไม่มีใครสามารถไปตามดูพนักงานทุกคนได้ตลอดเวลาหรอก มันต้องขึ้นอยู่กับจิตสำนึกของพวกเขาด้วยว่าเขาจะทำหรือไม่ทำ ...” (ผู้จัดการทั่วไป เดอะ ซินามอน อาร์ท รีสอร์ท แอนด์ สปา เกะหมาก สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2558)

จะเห็นได้ว่าอุปสรรคอีกประการหนึ่งคือ เรื่องของการสื่อสารหรือทำความเข้าใจ ส่วนหนึ่งนั้นเกิดมาจากอุปสรรคทางด้านภาษา ซึ่งในปัจจุบันเป็นเรื่องที่สำคัญมากเพราะประเทศไทยนั้นจะเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) จะเกิดการหลั่งไหลของแรงงานชาวต่างชาติที่ต้องการที่จะเข้ามาทำงานในประเทศเนื่องจากอัตราผลตอบแทนต่อวันนั้นสูงกว่า ในหลายๆ สถานประกอบการจึงใช้วิธีปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่างแทนซึ่งเป็นวิธีการที่ประสบความสำเร็จเพียงเล็กน้อยเท่านั้นเนื่องมาจากการขาดความเข้าใจที่ถูกต้อง

2. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะ จากการสังเกตการณ์และสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้ทราบว่า ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) บนพื้นที่เกาะหมากนั้นจะให้ความร่วมมือ และร่วมกันสนับสนุนวิธีการนี้ เช่น การลดการใช้พลังงาน และการใช้พลังงานทดแทน รวมไปถึงการจัดการด้านของเสียหรือการจัดการขยะที่ดี มีการแปรรูปจากขยะที่ถูกทิ้งนำมาเป็นเชื้อเพลิงโดยได้รับการสนับสนุนด้านวัสดุภัณฑ์และเครื่องจักรจากองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.) ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะหมาก เป็นที่มาของการจัดตั้ง เอนเนอร์ยี พาร์ค ขึ้นมา ซึ่งเป็นศูนย์คัดแยกและทำลายขยะแบบครบวงจรของเกาะหมาก โดยมีวัตถุประสงค์ในการคัดแยกขยะที่ถูกส่งมาจากสถานที่ต่างๆ ทั่วเกาะหมาก ซึ่งขยะบางส่วนที่ถูกแปรรูปแล้วจะถูกนำไปใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตพลังงานทดแทนโดยผ่านกระบวนการไพโรไลซิส คือ วิธีการนำเอาขยะเหล่านั้นมาผ่านกระบวนการซึ่งวิธีการนี้จะสามารถผลิตเป็นน้ำมันดิบที่ยังไม่พร้อมใช้งานจำเป็นต้องส่งต่อไปยังโรงกลั่นน้ำมันเชื้อเพลิงที่ตั้งอยู่บนฝั่งในจังหวัดตราด เพื่อกลับออกมาเป็นน้ำมันเชื้อเพลิงที่สามารถใช้งานได้ ในส่วนของก๊าซหุงต้มที่ได้จากการหมักของขยะชีวภาพจะถูกกักเก็บไว้เป็นพลังงานสำรองในช่วงฤดูมรสุมเพื่อให้ประชาชนที่อยู่บนเกาะได้มาซื้อไปใช้ในราคาที่ต่ำกว่าราคาตลาด ส่วนขยะ

ประเภทโลหะจะถูกบีบอัดแล้วส่งไปจำหน่ายยังสถานที่รับซื้อบนฝั่ง นอกจากนี้ทางองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.) ยังได้เข้ามาให้ความช่วยเหลือ และสนับสนุนสถานประกอบการในเรื่องของขั้นตอนการผลิตก๊าซหุงต้มใช้เองภายในสถานประกอบการหรือการทำไบโอแก๊ส (Bio Gas) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานประกอบการประเภทร้านอาหาร ที่ได้ทำการนำเอาเศษอาหารที่มีปริมาณมากต่อวันมาหมักจนเกิดก๊าซที่นำมาใช้ได้ทันที

“... ด้านการบริหารนั้น ทางเอนเนอร์ยี พาร์ค เองหลังจากได้รับนโยบายจาก อพท. แล้วก็ อบรม. แล้วก็ได้มีการทำการประชาสัมพันธ์พันธธรรงค์เกี่ยวกับการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง เช่น ทางผู้ประกอบการเองก็ให้พนักงานคัดแยกเพื่อเตรียมจำหน่าย และในบางรีสอร์ทก็ได้มีการคัดแยกขยะสดออกจากถุงพลาสติก แล้วนำมาส่งให้เราเพื่อเป็นการสะดวกในการทำก๊าซ และยังช่วยลดปัญหาเกี่ยวกับเรื่องกลิ่นของขยะสดได้อีกด้วย ...” (ผู้จัดการ เอนเนอร์ยี พาร์ค เกาะหมาก จังหวัดตราด สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2558)

“มีขยะที่กำจัดยากหลายอย่าง พวกผ้าอ้อม กางเกง ผ้าอนามัย แล้วก็พวกทีวีที่เขาทิ้งแล้ว ขยะพวกนี้เราทำอะไรไม่ได้ จะฝังกลบก็ใช้เวลาานกว่าจะย่อยสลาย จะขายก็ไม่ได้เพราะมันใช้ไม่ได้แล้ว ก็เนี่ยกองๆ เอาไว้ ยังไม่รู้เหมือนกันว่าจะจัดการมันยังไง แต่ที่นี้ก็ทำการคัดแยกให้เป็นประเภทๆ ไป ก็อยากให้มีใครมาสนับสนุนงบตรงนี้อาจจริงจัง จะได้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่มีขยะเหลือใช้อยู่ภายในเกาะ” (คุณมานิตย์ แก้วเรือง สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2558)

ภาพที่ 12 ภาพขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่สามารถย่อยสลายหรือฝังกลบได้

ภาพที่ 13 ขยะพลาสติกจำนวนมากที่ไม่สามารถย่อยสลายหรือฝังกลบได้

ภาพที่ 14 ถังหมักและกักเก็บก๊าซภายใน เอนเนอร์ยี พาร์ค

จากการที่ผู้วิจัยลงพื้นที่ทำการศึกษา พบว่า ยังมีขยะอีกจำนวนมากไม่น้อยที่ไม่สามารถแปรรูปหรือจำหน่ายได้ เช่น ขยะประเภทเสื้อผ้า ผ้าอ้อมสำเร็จรูป ผ้าอนามัย วัสดุก่อสร้าง และขยะที่มาจากอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรือขยะอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งขยะทั้งสองประเภทนี้ไม่สามารถฝังกลบหรือย่อยสลายได้เองตามธรรมชาติ ทำให้ยังคงเป็นปัญหาที่กำลังรอการแก้ไขอยู่ในขณะนี้ เพื่อให้พื้นที่เกาะหมากเป็นพื้นที่ที่มีของเสียเหลือศูนย์ (Zero Waste)

ตอนที่ 1.2 ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำแนวคิดการพัฒนาท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism)

1. ปัจจัยที่เกี่ยวกับด้านจิตสำนึก จากการศึกษาทำให้ทราบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำเอาแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) มาปรับใช้นั้นเกิดมาจากหลายปัจจัยประกอบกัน แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดนั้นก็คือการปลูกฝังด้านจิตสำนึก

และทัศนคติที่ถูกต้องเหมาะสมให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้ทราบถึงประโยชน์และชี้ให้เห็นถึงโทษหากปล่อยปละละเลยเอาไว้ไม่รีบปรับปรุงแก้ไข ในการสร้างจิตสำนึกที่ดีนั้นต้องเริ่มต้นจากการมีทัศนคติที่ดีเสียก่อน ต้องเปิดใจพร้อมที่จะรับฟังและปฏิบัติตาม เช่น กรณีของเกาะหมาก จังหวัดตราด ที่ทางองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.) ได้เข้ามาประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ในเรื่องของคุณค่าของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่ถือไว้ว่าเป็นตัวอย่างที่ดีของปลูกฝังการมีจิตสำนึกรักและพร้อมปกป้องพื้นแผ่นดินเกิดของประชาชนที่อาศัยอยู่บนเกาะโดยผ่านกระบวนการให้ความรู้ในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นชาวบ้าน นักเรียน สถานประกอบการ และนักท่องเที่ยว ที่สำคัญนอกเหนือจากสร้างทัศนคติที่ดีผ่านการให้ความรู้ความเข้าใจแล้วนั้น จำเป็นจะต้องชี้ให้กลุ่มเป้าหมายเหล่านั้นได้ทราบชัดเจนถึงประโยชน์ที่พวกเขาจะได้รับเพื่อให้เกิดแรงจูงใจที่ดีมีความพร้อมและยินดีที่จะปฏิบัติตาม

“... ในการปลูกฝังจิตสำนึกนั้น มันทำจริงๆ ไม่ได้ยากเพียงแต่มันต้องใช้ระยะเวลา ยิงคนที่มีอายุเยอะๆ เขาไม่มีเวลามาฟังเราหรอก บางคนเขาก็มองว่าเป็นเรื่องไกลตัว ต้องให้เขารู้ว่าทำแล้วใครได้ประโยชน์ ใครเสียประโยชน์ถ้าไม่ทำ...”
(นักวิชาการเกษตร และวิทยากรประจำเกาะหมากรีสอร์ท สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2558)

วิธีการสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ของเกาะหมากนั้น คือ การกระทำที่เห็นเป็นแบบอย่าง ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่แล้วผู้ที่ริเริ่มการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ของเกาะหมากนั้น คือ สถานประกอบการแทบทั้งสิ้น สาเหตุเนื่องมาจากสถานประกอบการมีความต้องการที่จะลดต้นทุน และค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือนประกอบกับความพร้อมทางด้านทุนทรัพย์ จึงทำให้สามารถที่จะดำเนินการได้ก่อน สำหรับประชาชนที่เป็นชาวบ้านในพื้นที่นั้นเมื่อเห็นสถานประกอบการหลายๆ แห่งได้นำเอาแนวทางการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) มาปรับใช้แล้วประสบผลสำเร็จและสามารถลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงานได้จริง จึงเกิดความสนใจที่จะปฏิบัติตาม ส่งผลให้เกิดความแพร่หลายมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเริ่มจากการคัดแยกขยะที่สามารถจำหน่ายได้นำมาขายให้กับเอนเนอร์ยี พาร์ค หรือการปลูกผักปลอดสารพิษเพื่อจำหน่ายให้แก่สถานประกอบการ และนักท่องเที่ยวที่สนใจ

“... ก็เห็นตามโรงแรมที่พักเขาทำผักปลอดสาร มีการเดินระบบ พวกน้ำ พวกปุ๋ยอินทรีย์ที่ไม่ต้องใช้เคมี มันก็ทำให้คนในหมู่บ้านเราหันมาทำตามอย่างได้ผลผลิตดีกว่าใช้สารเคมีอีก เพราะว่าเราไม่ต้องลงทุนมาก เราก็มีคนมาคอยแนะนำ จากทาง

เกษตรบ้าง หรือบางที่เราก็เข้าไปสอบถามวิธีการกับท่านนายกการท่องเที่ยวจังหวัดตราด ท่านก็ส่งคนลงมาช่วยดูให้ ก็ถือเป็นการสร้างจิตสำนึกที่ดีไปในตัวด้วย เพราะว่าเราไม่ต้องไปเสี่ยงกับเคมีในอาหาร แล้วยังค้าขายเองภายในเกาะ บางที่ก็ส่งขายปนออกเกาะ ส่วนด้านพลังงานทดแทนตอนนี้ที่เห็นทางโรงแรมก็มีนะ แต่ทางชาวบ้านก็พยายามจะทำกันอยู่ อย่างเมื่อก่อนนี้ก็มีความเข้าใจว่าแบตเตอรี่ลูกนี้มันมีราคาสูง ลูกละ เกือบ 2,000 บาท ชาวบ้านเขาก็ถอดใจ แต่เมื่อสักสองปีที่แล้วก็มีเจ้าหน้าที่มาจากทาง น่าจะ อพท. ก็เข้ามาให้ความรู้ที่เราไม่จำเป็นต้องใช้แบตเตอรี่ใหม่ ส่วนแผงโซลาร์เซลล์ เขาก็ให้ความรู้ว่ารากามันก็ไม่ได้สูงมา ทำกันเองได้ ตรงนี้ถ้ามีคนเจ้ามาสนับสนุนอย่างจริงจังได้ มันก็จะเป็นการทำให้เกิดจิตสำนึกที่ดีในการใช้พลังงานนะ...” (วินัย แก้วกล้า สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2558)

2. การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชนเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด จากการศึกษาพบว่า แนวการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ในพื้นที่เกาะหมาก มีจุดเริ่มต้นมาจากการได้รับการสนับสนุนด้านองค์ความรู้จากรัฐบาลของประเทศเยอรมนี ที่ให้ความสำคัญในเรื่องของการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่มีต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวภายในประเทศ ผ่านการจัดสัมมนาขึ้นที่ประเทศไทย แต่ด้วยความที่เป็นเรื่องใหม่มากสำหรับคนไทย จึงยังคงทำให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนไม่ชัดเจน ต่อมาทางองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.) จึงได้จัดโครงการไปศึกษาดูงานยังประเทศเยอรมนีโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งในครั้งนี้ได้เชิญผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องไปด้วยได้แก่ กลุ่มเจ้าของกิจการสถานประกอบการที่อยู่ในเกาะหมาก ร่วมกับประชาชนที่สนใจบางส่วน เพื่อที่สามารถนำเอาความรู้ใหม่ๆ ที่ได้รับมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และบริบทของแต่ละพื้นที่ของประเทศไทย เมื่อกลับมายังประเทศไทยจึงจัดการจัดการประชุมสัมมนาเรื่องของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ขึ้นมาอีกครั้ง เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้เข้ามาฟังบรรยาย แต่จำนวนของผู้ที่เข้าฟังยังคงมีจำนวนไม่มากนักซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นผู้ประกอบกิจการบนเกาะหมากเช่นเดิม ต่อมาทางองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.) ได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการให้ความรู้ใหม่โดยดำเนินการในลักษณะของการลงไปยังพื้นที่จริงเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชน ทั้งยังเป็นการไปศึกษาถึงบริบทในแต่ละพื้นที่แล้วจึงนำเอาหลักการของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) มาปรับใช้ให้เหมาะสมและยังได้มีการนำชาวบ้านที่มีความสนใจไปศึกษาดูงานยังพื้นที่ที่เคยมีสภาพแวดล้อมที่สมบูรณ์

สวยงามแต่ได้ถูกทำลายไปอย่างไม่เห็นคุณค่าอันเนื่องมาจากการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวของประเทศ เพื่อกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกที่อยากจะปกป้องผืนแผ่นดินที่ตนอยู่อาศัย ซึ่งผลปรากฏว่ากลุ่มบุคคลที่ร่วมเดินทางไปศึกษาดูงานนั้นเกิดความรู้สึกที่ไม่อยากให้เกาะหมากซึ่งเป็นบ้านเกิดของตนต้องสูญเสียความเป็นธรรมชาติที่ยังคงมีความอุดมสมบูรณ์อยู่นั้นไป จึงได้ร่วมมือร่วมใจกันดูแลทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่นั้นให้สมบูรณ์ตลอดเวลา ในการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในรูปแบบของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) นั้นมิได้จำกัดอยู่แค่เพียงคนในระดับผู้ใหญ่เท่านั้น ทางองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.) ยังได้ประสานความร่วมมือไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะหมาก จัดนิทรรศการเกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมขึ้นมาเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมในการตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติอีกทั้งยังได้สอดแทรกถึงวิธีการอย่างง่าย ๆ ในการช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของตนที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงาม เช่น เรื่องการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง การใช้จักรยานแทนการใช้รถจักรยานยนต์ และการใช้พลังงานทดแทน เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นส่วนที่จะมาสนับสนุนแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon ให้ประสบความสำเร็จทั้งสิ้น

“... มันรับไม่ได้หรอกถ้าจะเห็นบ้านเราเป็นแบบนี้ บ้านเมืองเขาดูสกปรกไปหมด มันเดินหน้ามาผิวดูวิธี ขาดการดูแล มันไม่อยากให้บ้านเราเป็นแบบนี้หรอก ถ้าเป็นแบบพืथाหรือภูเก็ต ชาวบ้านคงจะอดจับปลา มันก็จะขาดรายได้ แล้วคนมันก็จะเยอะเกินไป แล้วมันก็คงไม่สวยงามเหมือนที่เห็นในวันนี้หรอก...” (ประเสริฐ อินล้ำ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2558)

3. การมีส่วนร่วมของชุมชน จากการศึกษาพบว่า ความสำเร็จที่เป็นรูปธรรมภายใต้การบริหารจัดการพื้นที่เกาะหมาก จะต้องอาศัยความร่วมมือจาก 3 ส่วนหลัก ประกอบด้วย ภาครัฐ สถานประกอบการ และประชาชนในพื้นที่ ผ่านการประสานงานจากองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.) ที่ถือเป็นแกนกลางความร่วมมือภายในและภายนอกพื้นที่ เช่น การจัดให้มีการอบรมความรู้ความเข้าใจด้านการใช้พลังงานทดแทนรวมถึงการสร้างแผงรับพลังงานแสงอาทิตย์แก่สถานประกอบการ และชุมชนในพื้นที่เกาะหมาก อีกทั้งยังคอยเป็นแรงขับเคลื่อนผลักดันนโยบายต่างๆ เพื่อให้เกิดความใส่ใจและสนใจต่อสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว ทั้งนี้ยังทำให้เกิดความสามัคคีของประชาชนในพื้นที่นำมาซึ่งนโยบายการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon ที่ทำให้พื้นที่เกาะหมากกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพียงไม่กี่แห่งของประเทศไทยที่ประสบความสำเร็จจากการสร้างความร่วมมือจนเกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เรียกได้อย่างแท้จริงว่า การท่องเที่ยวแบบมลพิษต่ำ (Low carbon Tourism)

“... เราให้ความรู้เขาแล้ว หลังจากนั้นเราก็มีหน้าที่คอยช่วยเหลือสนับสนุนในส่วนต่างๆ เท่าเขาต้องการ จะทิ้งไปเลยไม่ได้ ต้องมีการกระตุ้นตลอดเวลา ไม่ใช่แค่เกาะหมากเท่านั้นแต่รวมไปถึงพื้นที่ต่อเนื่องทั้งหมด ต้องทำให้เกิดความตระหนักรู้เกี่ยวกับเรื่องการท่องเที่ยวในลักษณะนี้ ...” (เจ้าหน้าที่พัฒนาพื้นที่พิเศษ สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2558)

“... หลัง อพท. เข้ามาทำเรื่อง Low Carbon ผมเห็นถึงความร่วมมือร่วมใจกันของคนบนเกาะ พยายามที่จะรักษาเกาะนี้เอาไว้ไม่ให้สูญสลายไปในยุคนี้ ทุกคนพยายามทำความเข้าใจ และตั้งใจในเรื่องนี้มาก ...” (ผู้บริหารร้านอาหารเกาะหมากซีฟู้ด และผู้ก่อตั้งพิพิธภัณฑสถานเกาะหมาก สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2558)

“... การลดการใช้พลังงานหรือใช้พลังงานทดแทนมันดูเหมือนเป็นเรื่องที่ยากและไกลตัวแต่ที่เกาะหมากกลับมีคนสนใจเยอะ ชาวบ้านกับผู้ประกอบการมีความสนใจมาก แต่ที่น่าสนใจ คือ กลุ่มนักท่องเที่ยว ที่ตอนแรกเขาไม่รู้จกว่ามันคืออะไร พอเราได้บอก เราอธิบาย เขาสนใจแล้วก็อยากทำตาม มันเป็นการค่อยๆ กระจายความรู้เกี่ยวกับ Low Carbon ออกไป เขาอาจจะเอาวิธีของเราไปใช้ที่อื่นก็ได้ Low Carbon มันทำได้ทุกที่ ...” (นักวิชาการเกษตร และวิทยากรประจำเกาะหมากรีสอร์ท สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2558)

“... ผมก็ไปร่วมกับเค้านะ อย่างเช่นเค้ามีกิจกรรมอะไร เช่น การสาธิตการปลูกพืชผักปลอดสาร หรือบางทีที่กิจกรรมอะไรมา ผมก็จะทำหน้าที่พานักท่องเที่ยวไปดูพวกแปลงผัก แต่ตรงนี้ส่วนใหญ่ทางโรงแรมเค้าจะจัดให้อยู่แล้วถ้ามีคนสนใจทางชาวบ้านเองก็เข้าไปเสริมซะมากกว่า แต่บางครั้งก็มีทาง อบต. เค้าก็ให้ชาวบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรม Low Carbon นะ ก็จะมีเด็กๆ นี่แหละ บางคนเค้าก็รู้ นะ เพราะโรงเรียนสอน เค้าก็จะเอามาบอกพ่อบอกแม่ ก็ได้ความรู้กันซะส่วนใหญ่ ..” (วินัย แก้วกล้า สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2558)

จะเห็นได้ว่าความร่วมมือที่มาจากทุกภาคส่วนนั้นเกิดจากความร่วมมือกันในทุกๆ ระดับโดยมีจุดเริ่มต้นตั้งแต่ต้นทางนั่นคือ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์มหาชน) ที่เป็นผู้ตอบรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ที่ได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศไปสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ได้ทำการกำหนดนโยบายต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ และตรงกับ

ความจำเป็นหรือความต้องการในแต่ละพื้นที่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่อยู่ในพื้นที่

นอกจากนี้การได้รับการสนับสนุนจากทางภาครัฐนั้นถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญประการหนึ่งในการส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon เนื่องด้วยภาครัฐมีบทบาทในเรื่องการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ อีกทั้งภาครัฐยังช่วยในการสนับสนุนด้านงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการนำมาพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศเพื่อให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ตอนที่ 2.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน และร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

(n=400)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	215	54
หญิง	185	46
อายุ		
18-25 ปี	99	25
26-40 ปี	196	49
41-55 ปี	80	20
มากกว่าหรือเท่ากับ 55 ปี	25	6
การศึกษา		
ต่ำกว่า ปริญญาตรี	17	4
ปริญญาตรี	252	63
ปริญญาโท	100	25
สูงกว่า ปริญญาโท	31	8

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน และร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

(n=400)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
แม่บ้าน / พ่อบ้าน	15	4
นักเรียน / นักศึกษา	83	21
ธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย	149	37
รับจ้าง / บริษัทเอกชน	73	18
ข้าราชการ / พนักงานของรัฐ / รัฐวิสาหกิจ	65	16
อาชีพอิสระ	15	4
รายได้		
น้อยกว่า 10,000 บาท	20	5
10,001 - 15,000 บาท	57	14
15,001 - 20,000 บาท	43	11
20,001 - 25,000 บาท	116	29
มากกว่า 25,000 บาท	164	41
ลักษณะการมาท่องเที่ยว		
1 คน	23	6
2 คน	155	39
3 คน	39	10
3 คนขึ้นไป	183	46

จากตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามงานวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยเพศชาย ร้อยละ 53.80 เพศหญิง ร้อยละ 46.30 อายุอยู่ในช่วง 26 – 40 ปี มีจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 49.00 รองลงมาคืออายุ 18 – 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.80 ถัดมามีอายุอยู่ในช่วง 41 – 55 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.00 และอายุเท่ากับหรือมากกว่า 55 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.30 ระดับการศึกษาปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.00 รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 25.00 ถัดมาคือระดับสูงกว่าปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 7.80 และลำดับสุดท้ายคือการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ร้อยละ 4.30 อาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขายมากที่สุด ร้อยละ 37.30 รองลงมาคือ

อาชีพนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 20.80 ถัดมาคือ อาชีพรับจ้าง/บริษัทเอกชน ร้อยละ 18.30 ต่อมาคืออาชีพ ข้าราชการ / พนักงานของรัฐ / รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 16.30 ลำดับรองสุดท้าย คือ อาชีพแม่บ้าน / พ่อบ้าน ร้อยละ 3.80 และลำดับสุดท้ายคือ อาชีพอิสระ ร้อยละ 3.80 เมื่อพิจารณารายได้ต่อเดือน กลุ่มที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 25,000 บาท มีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 41.00 รองลงมาคือช่วง 20,001 - 25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.00 ต่อมาคือช่วง 10,001 - 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 14.20 รองลำดับสุดท้ายคือช่วง 15,001 - 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 10.80 และลำดับสุดท้ายคือช่วง น้อยกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.00 และหากพิจารณาลักษณะของการมาท่องเที่ยวพบว่า มีลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยวจำนวน 3 คนขึ้นไป มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.80 รองลงมาคือมีลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยวจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 38.80 ลำดับรองสุดท้ายมีลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยวจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 9.80 และลำดับน้อยที่สุดมีลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยวเพียงลำพัง คิดเป็นร้อยละ 5.80

ตอนที่ 2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมายังพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณของงานวิจัยเรื่องกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon กรณีศึกษาพื้นที่เกาะหมาก อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 400 ชุด ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วมาทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 2 ด้าน ดังนี้

2.2.1 ความพึงพอใจด้านสถานที่พักผ่อน

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลรวมความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสถานที่พักผ่อนทั้ง 8 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย

(n=400)

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ความพึงพอใจ	ลำดับ
สถานที่พักผ่อนมีความสะอาด และถูกสุขลักษณะ	4.22	0.71	มาก	1
กิจกรรมต่างๆ ที่สถานที่พักผ่อนจัดให้ เป็นกิจกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมหรือเป็นการส่งเสริมการลดการใช้พลังงาน เช่น ภายเรือคายัก เรือใบ ดำน้ำ	4.06	0.87	มาก	2
สภาพแวดล้อมของสถานที่พักผ่อนมีความกลมกลืนเข้ากับธรรมชาติ	3.97	0.80	มาก	3
การบริการของพนักงานของสถานที่พักผ่อนที่ทำเข้าพัก	3.94	0.66	มาก	4
ระยะห่างระหว่างตัวอาคารมีความเหมาะสม เป็นส่วนตัว	3.78	0.87	มาก	5

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลรวมความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
ที่มีต่อสถานที่พักแรมทั้ง 8 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย (ต่อ)

(n=400)

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ความพึงพอใจ	ลำดับ
ความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของสถานที่พักแรม เช่น การ ออกแบบภายใน และภายนอกอาคาร	3.75	0.88	มาก	6
มีการจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์/แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวบน เกาะหมาก เช่น แผนที่แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจหรือ แนะนำกิจกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	3.37	0.95	ปานกลาง	7
โดยภาพรวมท่านมีความพึงพอใจต่อสถานที่พักแรม	2.81	0.88	ปานกลาง	8
รวม	3.73	0.82	มาก	

จากตารางที่ 2 ผลวิเคราะห์เรียงตามลำดับของผลรวมค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ความพึงพอใจด้านสถานที่พักแรมที่ความสะอาด ถูกสุขลักษณะ อยู่ในระดับมาก และเป็นลำดับที่ 1 ของผลรวมในทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 รองลงมาเป็นความพึงพอใจด้านกิจกรรมต่างๆ ที่สถานที่พักจัดให้ และเป็นกิจกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมหรือเป็นการส่งเสริมการตลาดใช้พลังงาน อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับที่ 2 ของผลรวมในทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของสถานที่พักแรมมีความกลมกลืนเข้ากับธรรมชาติ อยู่ในลำดับที่ 3 ของผลรวมในทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้านการบริการของพนักงานของสถานที่พักแรมที่ทำเข้าพัก อยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นลำดับที่ 4 ของผลรวมในทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อด้านระยะห่างระหว่างตัวอาคารมีความเหมาะสมมีความเป็นส่วนตัว อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับที่ 5 ของผลรวมในทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของสถานที่พักแรม เช่น การออกแบบภายในและภายนอกอาคาร อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับที่ 6 ของผลรวมในทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 ลำดับรองสุดท้ายคือความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์/แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวบนเกาะหมาก เช่น แผนที่แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจหรือแนะนำกิจกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 และลำดับสุดท้ายคือความพึงพอใจด้านความพึงพอใจโดยรวมที่มีต่อสถานที่พักแรม อยู่ในระดับปานกลาง ของผลรวมในทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.81

2.2.2 การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจที่มีต่อการท่องเที่ยวแบบเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมทั้ง 7 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย

(n=400)

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ความพึงพอใจ	ลำดับ
การมีส่วนร่วมในการช่วยลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ เช่น การช่วยประหยัดการใช้น้ำ ไฟฟ้า และอื่นๆ	4.38	0.80	มาก	1
ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	4.32	0.81	มาก	2
ในอนาคตจะเลือกเข้าพักแรมในที่พักที่มีการจัดการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	4.29	0.99	มาก	3
ความเข้าใจหลักของการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยว	4.05	0.61	มาก	4
การมีส่วนร่วมช่วยประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	4.01	0.85	มาก	5
เห็นด้วยกับการที่สถานที่พักแรมใช้การจัดการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้พลังงานแสงอาทิตย์ หรือ การใช้ Key Tags	3.75	0.90	มาก	6
มีความพร้อมที่จะทำตามหลักการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	3.26	1.15	ปานกลาง	7
รวม	4.00	0.90	มาก	

จากตารางที่ 3 ผลวิเคราะห์เรียงตามลำดับของผลรวมค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ความพึงพอใจด้านการมีส่วนร่วมในการช่วยลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ เช่น การช่วยประหยัดการใช้น้ำ ไฟฟ้า และอื่นๆ อยู่ในระดับมาก และเป็นลำดับที่ 1 ของผลรวมในทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 รองลงมาเป็นความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับที่ 2 ของผลรวมในทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 ต่อมาเป็นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่ในอนาคตจะเลือกเข้าพักแรมในที่พักที่มีการจัดการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอีกครั้ง อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับที่ 3 ของผลรวมในทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 ความพึงพอใจและความเข้าใจหลักของการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับที่ 4 ของผลรวมในทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 ลำดับถัดมาเป็นความ

พึงพอใจในการมีส่วนร่วมช่วยประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับที่ 5 ของผลรวมในทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 ในลำดับรองสุดท้าย เป็นความพึงพอใจที่มีต่อการที่สถานที่พักแรมใช้การจัดการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้พลังงานแสงอาทิตย์ หรือ การใช้ Key Tags อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับที่ 6 ของผลรวมในทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 และลำดับสุดท้าย คือ ความพร้อมของนักท่องเที่ยวที่จะทำตามหลักการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง เป็นลำดับที่ 7 ของผลรวมในทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) กรณีศึกษาพื้นที่เกาะหมาก อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เป็นการศึกษาแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการเพื่อการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon ของพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด 2. เพื่อศึกษาปัจจัย และเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำเอาแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) มาสู่แนวทางปฏิบัติ 3. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) บนพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยเพศชายและหญิงที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังเกาะหมาก จังหวัดตราด โดยใช้จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยเพศชายและหญิงที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังเกาะหมาก จังหวัดตราด จำนวน 25,690 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 394 คน แต่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ที่ 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 7 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ส่วนของข้อมูลเชิงคุณภาพ (In – Depth Interview) แล้วนำมาวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยลงพื้นที่ทำการศึกษาเรื่องกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) กรณีศึกษาพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด ได้สรุปประเด็นตามวัตถุประสงค์การวิจัย แบ่งเป็น 3 หัวข้อ ประกอบด้วย 1. ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ของพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด 2. ด้านปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำเอาแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism)

สู่แนวทางปฏิบัติ 3. ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ของพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด

1. ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ของพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด

การบริหารจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ของเกาะหมากนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มุ่งไปยังกระบวนการลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่เกิดจากการเผาไหม้หรือการใช้พลังงานในหลายๆ รูปแบบ โดยที่จะมุ่งเน้นไปยังจุดเริ่มต้นของกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในบริเวณนั้น ทั้งนี้การดำเนินนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) สิ่งที่มีความจำเป็นสูงสุดเนื่องจากการออกนโยบายหรือแผนงานจะต้องไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคม วัฒนธรรม รวมไปถึงวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่

ในการดำเนินนโยบายการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ของเกาะหมากประกอบไปด้วยกระบวนการ และประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. กระบวนการดำเนินนโยบาย ในการดำเนินนโยบายให้ประสบผลสำเร็จนั้น จะต้องผ่านกระบวนการศึกษา และประเมินองค์ประกอบรอบด้าน เช่น วิถีชีวิตความเป็นอยู่ สังคม และวัฒนธรรมของประชาชนในพื้นที่ ในส่วนของนโยบายเพื่อสถานประกอบการนั้นจะต้องนำเอาพฤติกรรม และกิจกรรมต่างๆ ของของนักท่องเที่ยวมาเป็นองค์ประกอบหลักในการประเมินเพื่อออกนโยบาย โดยการประเมินนั้นจะทำการประเมิน และศึกษาพฤติกรรมและกิจกรรมตั้งแต่จุดเริ่มต้นของกิจกรรมจนกระทั่งเสร็จสิ้น และจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน ชุมชน ที่อยู่ในพื้นที่ด้วย โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ควบคุมดูแล และจัดทำเอกสารคู่มือแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้ผู้ที่สนใจทำการศึกษา ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism)

2. กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ของพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด มีองค์ประกอบหลักที่สำคัญ ดังนี้

2.1 การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ของสถานประกอบการที่พักและร้านอาหาร จะต้องคำนึงถึงความสำคัญกับหลักการปฏิบัติ 3 ประการ ได้แก่ 1. จะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชน 2. รักษาไว้ซึ่งประวัติศาสตร์อันเก่าแก่ และ 3. ต้องมีการจัดการด้านการใช้พลังงานที่มีประสิทธิภาพและต้องมีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยสถานประกอบการในแต่ละแห่งได้มีการนำเสนอกิจกรรมหรือมีแนวทางที่ถือได้ว่าเป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) แทบทั้งสิ้น เช่น การใช้พลังงานทดแทน การนำเสนอกิจกรรมที่มีช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้แก่นักท่องเที่ยว และในบางสถานประกอบการได้

จัดให้มีวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละด้านที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) เป็นผู้ให้ความรู้แก่ผู้ที่สนใจเข้าร่วมโครงการ

2.2 การพัฒนาด้านการเกษตร มีการนำเอาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมาบูรณาการร่วมกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) เช่น สถานประกอบการสามารถปลูกผักปลอดสารพิษเพื่อให้นักท่องเที่ยวในที่พักใช้บริโภค เป็นการลดต้นทุนได้ในระยะยาว อีกทั้งลดค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการใช้น้ำมันเพื่อการขนส่งสินค้าเข้ามายังเกาะหมาก และยังเป็นการสร้างอาชีพเสริมให้แก่ประชาชนโดยการปลูกผักปลอดสารเพื่อจำหน่ายให้สถานประกอบการที่ต้องการ

2.3 การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวทางทะเล และทางบกในพื้นที่เกาะหมาก โดยกำหนดให้กิจกรรมต่างๆ ประเภทเป็นกิจกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และห้ามมิให้ดำเนินกิจกรรมที่ปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ออกสู่ชั้นบรรยากาศหรือส่งผลกระทบต่อทางทะเล เช่น การใช้เรือใบหรือเรือคายัคทดแทนการใช้เรือที่มีเครื่องยนต์ โดยชี้ชวนให้นักท่องเที่ยวได้เห็นถึงประโยชน์ของการจัดกิจกรรมในลักษณะนี้ ส่วนการพัฒนาทางบกนั้น มีการดำเนินการบังคับใช้นโยบายเกี่ยวกับการควบคุมปริมาณยานพาหนะที่จะถูกนำเข้ามายังเกาะหมาก โดยได้ทำการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมที่สูงเพื่อเป็นการป้องกันการล้นไหลของยานพาหนะที่ใช้เครื่องยนต์ที่เป็นต้นเหตุของการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ออกสู่อากาศ

3. ปัญหาและอุปสรรคที่พบด้านที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ คือ ปัญหาด้านการสร้างการรับรู้ โดยพบว่าอุปสรรคทางด้านภาษาของพนักงานหรือแรงงานที่เป็นชาวต่างชาติที่ทำงานอยู่ในบางสถานประกอบการยังไม่เข้าใจภาษาไทยอย่างถ่องแท้ จึงทำให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน จึงไม่สามารถปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ที่สถานประกอบการนั้นๆ ได้วางนโยบายไว้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังพบปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะบางประเภทภายในพื้นที่เกาะหมาก พบว่ายังมีขยะจำนวนมากที่ไม่สามารถนำมาแปรรูปหรือจำหน่ายได้ และยังเป็นขยะที่ไม่สามารถทำการฝังกลบได้ ทำให้เกิดปัญหาขยะตกค้างในพื้นที่ซึ่งมีปริมาณเพิ่มขึ้นในทุกๆ วัน

2. ด้านปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) สู่แนวทางปฏิบัติ

1. ปัจจัยที่เกี่ยวกับด้านจิตสำนึก เกิดจากการสร้างทัศนคติที่ดีให้กับประชาชนในพื้นที่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว ให้เกิดสำนึกรักถิ่นฐาน ผ่านการให้ความรู้ในทุกระดับให้รับรู้ผลประโยชน์ที่ได้จากการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) อย่างชัดเจน ทำให้ประชาชนในพื้นที่เกาะหมากเกิดแรงจูงใจ เช่น การลดต้นทุนจากการใช้ผักปลอดสารที่

ผลิตเองในสถานประกอบการ และการเปิดให้เช่ารถจักรยานแทนการใช้รถยนต์เพื่อโดยสารภายในเกาะ แล้วนำไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ

2. การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชนเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด เกิดจากความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.) และรัฐบาลประเทศเยอรมนีที่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเน้นไปที่การลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ทางองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.) ได้นำองค์ความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้กับพื้นที่เกาะหมาก โดยการลงไปให้ความรู้ในพื้นที่ การนำประชาชนของเกาะหมากไปศึกษาดูงานในพื้นที่ที่เกิดความเสื่อมโทรมจากการจัดการท่องเที่ยวที่ไม่มีการวางแผนงานอนุรักษ์ ทำให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความกลัวสูญเสียทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ล้ำค่าของตน จนเกิดการเผยแพร่องค์ความรู้ต่อกันเป็นลำดับขั้นจากผู้ประกอบการหนึ่งสู่อีกแห่งหนึ่ง แล้วส่งต่อยอดองค์ความรู้ไปยังประชาชนที่อาศัยในพื้นที่เกาะหมาก

3. ความร่วมมือจากหลายภาคส่วน เริ่มต้นจากองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.) รับนโยบายการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 กระจบวาทศน์ที่สำคัญ คือ การพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศไปสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำ และยังเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อาศัยความร่วมมือจาก 3 ส่วนหลัก ประกอบด้วย ภาครัฐ สถานประกอบการ และประชาชนในพื้นที่ ผ่านการประสานงานจากองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.) ที่ถือเป็นแกนกลางความร่วมมือ คอยประสานความร่วมมือไปยังสถานศึกษา และองค์กรต่างประเทศ เช่น GIZ การประสานความร่วมมือเหล่านี้ถือเป็นกุญแจแห่งความสำเร็จด้านการจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) อย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

3. ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ของพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้สรุปประเด็นต่างๆ ที่สำคัญในการวิจัย ดังนี้

1. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสถานประกอบการที่นำเอาแนวคิดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) มาปรับใช้ในองค์กร พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในสถานที่พักแรมหรือร้านอาหารที่มีความสะอาดและถูกสุขลักษณะ โดยอยู่ในระดับมารองลงมาเป็นกิจกรรมต่างๆ ที่สถานที่พักจัดให้ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมหรือเป็นการส่งเสริมการลดการใช้พลังงาน สภาพแวดล้อมของสถานที่พักแรมมีความกลมกลืนเข้ากับธรรมชาติ ความพึงพอใจการบริการของพนักงานของสถานที่พักแรมที่นักท่องเที่ยวเข้าพัก ระยะห่างระหว่างตัว

อาคารมีความเหมาะสม เป็นส่วนตัว การออกแบบภายในและภายนอกอาคารความที่มีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของสถานที่พัก และสถานประกอบการมีการจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์/แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวบนเกาะ ตามลำดับ

2. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมพบว่า นักท่องเที่ยวพึงพอใจกับการมีส่วนร่วมในการช่วยลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ โดยอยู่ในระดับมาก และประเด็นอื่นๆ โดยเรียงลำดับดังนี้ ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในอนาคตจะเลือกเข้าพักแรมในที่พักที่มีการจัดการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ความเข้าใจหลักของการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมช่วยประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เห็นด้วยกับการที่สถานที่พักแรมใช้การจัดการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้พลังงานแสงอาทิตย์ หรือ การใช้ Key Tags และสุดท้ายนักท่องเที่ยวมีความพร้อมที่จะทำตามหลักการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

การอภิปรายผล

จากข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย มีประเด็นที่สำคัญที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. การนำเอานโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด

การจัดทำนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราดนั้น นโยบายต่างๆ ถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญซึ่งจำเป็นจะต้องคำนึงถึงผลกระทบต่างๆ ที่จะตามมา ในด้านสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ ในการร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ นั้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะภาคประชาชนเพราะถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการนำเอานโยบายต่างๆ มาใช้ ทั้งนี้กระบวนการการสร้างแรงกระตุ้นหรือการสร้างแรงจูงใจถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญเพราะจะทำให้ผู้ที่ปฏิบัติตามเกิดความรู้สึกอยากมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ในกรณีของพื้นที่เกาะหมากนั้นได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็น และหาทางออกร่วมกันหรือได้มีส่วนร่วมให้การอนุรักษ์สถานที่ที่เรียกได้ว่าเป็นบ้านเกิดของตนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ยูวัฒน์ วุฒิเมธี (2534) ที่ว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมกันรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบต่อประชาชนเอง และต้องยอมรับปรัชญาการพัฒนาชุมชนว่ามนุษย์ทุกคนต่างมีความต้องการที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและได้รับการยอมรับจากผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับ ศ.ดร. มิ่งสรรพ ขาวสอาด และคณะ (2547) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนประกอบด้วย 1. กลไกของรัฐทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติต้องมีช่องทางที่เอื้ออำนวย และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม 2. เจ้าหน้าที่

ของรัฐที่ทำงานร่วมกับประชาชนต้องมีความเข้าใจในกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม 3. เจ้าหน้าที่ต้องมีจิตวิทยาในการปฏิบัติงาน และมีความเสียสละที่จะทำงานเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง 4. มีการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง 5. ประชาชนต้องเป็นผู้ตัดสินใจเริ่มกิจกรรมด้วยตนเอง และ 6. ได้รับการสนับสนุนจากภายนอก เช่น ข้อมูลข่าวสาร เทคนิควิทยาการ และอุปกรณ์ที่จำเป็น

ภายหลังจากที่ได้มีการนำเสนอนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในรูปแบบของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) แล้วจึงได้มีการชักชวนให้ผู้ที่สนใจเข้าร่วมมรดงศ์ ซึ่งได้รับความสนใจจากเป็นอย่างมากทั้งภาคประชาชน ละผู้ประกอบการที่อยู่บนเกาะที่พร้อมจะสนับสนุนนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ สืบพงศ์ หงส์ภักดี และนภาพร หงส์ภักดี (2550) ที่ได้ศึกษาถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวริมแม่น้ำมูล และแม่น้ำสาขา ในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนยังต้องพัฒนาศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนเนื่องจากบางส่วนไม่เห็นความสำคัญเพราะเข้าใจว่า ตนเองไม่ได้รับประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้เป็นเพราะขนาดของพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราดนั้นมีขนาดที่ไม่ใหญ่ ประชาชนหรือผู้ประกอบการมีความสนิทสนมคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี จึงทำให้ง่ายต่อการสื่อสารทำความเข้าใจ และที่สำคัญนโยบายที่ทางองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.) รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ได้จัดทำนั้นเป็นแผนงานที่เกิดจากการร่วมกันแสดงความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่รวมถึงผู้ประกอบการที่มีส่วนในการตัดสินใจในการดำเนินนโยบายต่างๆเพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของเกาะหมาก จังหวัดตราดด้วย ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับแนวคิดของ Cohen and Uphoff (1980: 8) ที่ได้แบ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาออกเป็น 4 แบบ ดังนี้ 1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วยการริเริ่มตัดสินใจ การดำเนินการตัดสินใจ กำหนดนโยบายจากความต้องการ และการตัดสินใจปฏิบัติการ อาจจะเป็นการตัดสินใจในช่วงระยะเวลาเริ่มแรก การตัดสินใจในช่วงของกิจกรรมหรือการตัดสินใจในช่วงการดำเนินกิจกรรม 2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Implementation) ซึ่งเป็นไปในรูปของการเข้าร่วมโครงการโดยให้การสนับสนุนด้านการบริหาร การประสานความร่วมมือ รวมทั้งการลงมือปฏิบัติด้วยแรงงาน แรงเงิน และการสนับสนุนทรัพยากรอื่นๆ 3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefit) เป็นการร่วมกันที่จะรับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดขึ้นหรือการมีส่วนร่วมต่อผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในทุกๆ ด้าน 4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เป็นการร่วมกันควบคุม ตรวจสอบผลของการดำเนินงานตลอดจนเข้าไปแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

2. ด้านการร่วมกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน
ในรูปแบบของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism)

ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้นได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องตลอดจนภาคประชาชน สถานประกอบการ และนักท่องเที่ยวที่ต่างเล็งเห็นถึงประโยชน์ของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมซึ่งนำโดยหน่วยงานภาครัฐที่ถือได้ว่าเป็นแกนหลักสำคัญในการนำเอาแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมมาปรับใช้อย่างเป็นระบบจึงทำให้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ มนัส สุวรรณ และคณะ (2541) ที่ว่า การจัดการการท่องเที่ยวหมายถึง การกระทำอย่างมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับหลักการ ทฤษฎี และแนวคิดที่เหมาะสม ยิ่งไปกว่านี้ยังจำเป็นต้องคำนึงถึงสภาพที่แท้จริงรวมทั้งข้อจำกัดต่างๆ ของสังคมและสภาพแวดล้อม แผนปฏิบัติการที่ดีต้องคำนึงถึงกรอบความคิดที่ได้กำหนดไว้ มิฉะนั้นแล้วการจัดการการท่องเที่ยวจะดำเนินไปอย่างไร้ทิศทาง และประสบความสำเร็จในที่สุด ซึ่ง ชูสิทธิ์ ชูชาติ (2544) ได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นเป็นการท่องเที่ยวที่ครอบคลุมขอบข่ายของการท่องเที่ยวแบบอื่นๆ หลายรูปแบบ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมุ่งพัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน นักท่องเที่ยว ชุมชนในท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) นั้น จากการศึกษาวิจัยพบว่า เป็นลักษณะการท่องเที่ยวในรูปแบบที่เน้นไปยังเรื่องของการคำนึงถึงปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่จะถูกปลดปล่อยออกมาเนื่องมาจากกระบวนการใช้พลังงานและยังครอบคลุมไปถึงปริมาณการใช้พลังงานในรูปแบบต่างๆ โดยจะวิเคราะห์ถึงรูปแบบของกิจกรรมหรือการกระทำใดๆ ตั้งแต่จุดเริ่มต้นของกิจกรรมจนถึงสิ้นสุดของกิจกรรมนั้น ที่จะก่อให้เกิดกระบวนการใช้พลังงานซึ่งเป็นสาเหตุของการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ออกสู่ชั้นบรรยากาศ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Liu Min (2011) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) นั้นเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวใหม่ ที่มีลักษณะหรือรูปแบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยคำถึงถึงทุกๆ กิจกรรมที่ก่อให้เกิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์บนสถานที่ท่องเที่ยว นั้น ส่งผลถึงสภาพแวดล้อม และความสมบูรณ์ภายใต้สภาพพื้นที่เฉพาะเจาะจง ในกรณีพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด จากการศึกษาพบว่า สถานประกอบการที่ได้เข้าร่วมกับแนวทางของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) นั้นมีความสนใจเป็นอย่างมาก เนื่องมาจากสามารถลดต้นทุนภาระค่าใช้จ่ายด้านพลังงานได้เป็นอย่างดีในแต่ละเดือนแล้วยังเป็น การช่วยรักษาทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวในบริเวณนั้นซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นการประชาสัมพันธ์ถึงภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่สถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการอนุรักษ์อีกด้วย และยังเป็น การสื่อสารเชิญชวนนักท่องเที่ยวที่มี

ความสนใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเห็นว่าสถานประกอบการที่เข้าร่วมได้มีการนำเอาแนวทางการอนุรักษ์มาปรับใช้อย่างจริงจังจึงเกิดความรู้สึกอยากที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวยังสถานประกอบการนั้น และด้วยจากการสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจำนวน 400 คน ที่มีต่อสถานประกอบการที่พักและร้านอาหารที่ได้นำเอาแนวทางการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) มาปรับใช้ภายในสถานประกอบการ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจเกี่ยวกับสถานที่พักผ่อนหรือสถานประกอบการร้านอาหารที่มีความสะอาด มีกิจกรรมต่างๆ ที่สถานประกอบการจัดให้โดยที่เป็นกิจกรรมที่มีมิตรต่อสิ่งแวดล้อมหรือเป็นการส่งเสริมการลดการใช้พลังงาน ด้านการออกแบบของสถานประกอบการที่มีความเข้ากับธรรมชาติโดยรอบ การบริการของพนักงาน การออกแบบที่มีระยะห่างของตัวอาคารที่เหมาะสมและมีความเป็นส่วนตัว การออกแบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ โดยทั้งหมดอยู่ในระดับมาก แต่ในประเด็นของการจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์หรือป้ายประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ภายในสถานประกอบการนั้นนักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นด้านความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังเกาะหมากนั้นมีความสนใจและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จากการศึกษา และสอบถามนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาส่วนใหญ่มีความพร้อมและต้องการที่จะมีส่วนร่วมกับการลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ซึ่งพบว่าอยู่ในระดับมาก ส่วนหนึ่งเป็นเพราะว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางพักผ่อนหรือใช้บริการยังสถานประกอบการที่อยู่บนเกาะ ได้เกิดการรับรู้ถึงแนวทางการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ซึ่งเป็นวิธีการหรือแนวทางที่สามารถปฏิบัติตามได้จึงเกิดความสนใจที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีสถานประกอบการและประชาชนที่อยู่บนเกาะเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติเพื่อที่ตนสามารถนำเอาไปปรับใช้ยังพื้นที่อื่นๆ ได้

3. ประเด็นของปัญหา และอุปสรรคต่างๆ ที่สามารถส่งผลต่อการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ของพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด

จากการสังเกต และสอบถามถึงความคิดเห็นของนักวิชาการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังเกาะหมาก พบว่า ปัญหาที่พบส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของการสร้างการรับรู้ให้แก่นักท่องเที่ยวที่เพิ่งเดินทางมายังเกาะหมากเป็นครั้งแรก และผู้ใช้แรงงานที่เป็นชาวต่างชาติ เนื่องจากว่าการท่องเที่ยวในรูปแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ในมุมมองของนักท่องเที่ยวชาวไทยนั้นยังคงมองว่าเป็นสิ่งที่แปลกใหม่ และมักจะเกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนได้ง่าย แต่เมื่อได้รับการอธิบายถึงแนวทางวิธีการที่ถูกต้องและสร้างแรงจูงใจให้แก่ นักท่องเที่ยวแล้ว ส่วนใหญ่เกิดความเข้าใจพร้อมที่จะปฏิบัติตามและจะนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และเมื่อสอบถามนักท่องเที่ยวต่อไปในประเด็นที่เกี่ยวกับการรับรู้ นั้น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

(Low Carbon Tourism) ที่ยังคงไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยด้านความพึงพอใจเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเรื่องการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ที่อยู่ในระดับปานกลาง ในส่วนของผู้ใช้แรงงานที่เป็นชาวต่างชาตินั้นที่ส่วนใหญ่มีระดับของความเข้าใจในภาษาไทยอยู่ในระดับที่ต่ำ จึงทำให้ไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามแนวทางที่สถานประกอบการต่างๆ ได้ตั้งเอาไว้ และจากการสอบถามสถานประกอบการที่มีผู้ใช้แรงงานเป็นชาวต่างชาติ พบว่า ได้มีการแนะนำหรือมีการสอนถึงวิธีการปฏิบัติให้แก่ผู้ใช้แรงงานที่เป็นชาวต่างชาติโดยมีผลตอบแทนในรูปแบบของตัวเงินมาเป็นเครื่องมือเพื่อสร้างแรงจูงใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่เกี่ยวแรงจูงใจของ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2538: 7) ที่ว่า การสร้างแรงจูงใจนั้นเป็นวิธีการชักนำพฤติกรรมของบุคคลให้ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ความต้องการของมนุษย์ สิ่งจูงใจจะเกิดขึ้นได้จากภายในและภายนอกตัวบุคคล จะเห็นได้ว่าการจูงใจเป็นการกระตุ้นหรือการสร้างสิ่งเร้า เพื่อช่วยให้เกิดการกระทำต่างๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งเป็นภาวะกระตุ้นให้ปฏิบัติงานด้วยความขยันมีความกระตือรือร้นที่จะอุทิศเวลา แรงกาย แรงใจ และสติปัญญาในการปฏิบัติงาน โดยมีความสำนึกในหน้าที่ ความรับผิดชอบ ควบคู่ไปด้วย เป็นความเต็มใจที่จะใช้พลังภายในของผู้ที่ปฏิบัติงานจนประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยมุ่งหวังที่จะได้รับรางวัลเป็นสิ่งตอบแทน

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยที่เป็นประโยชน์ ในการดำเนินงานดังนี้

1. จากผลการศึกษารายงาน พบว่า ด้านนโยบายยังคงต้องการและควรได้รับการสนับสนุนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในรูปแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) อย่างจริงจัง และมีความชัดเจนกว่านี้ เพื่อเป็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของเกาะหมาก จังหวัดตราด ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการบริหารจัดการด้านการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ควรมีการผลักดันจากภาครัฐในการนำเอารูปแบบการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ไปปรับใช้ในพื้นที่อื่นๆ หรือที่บริบทที่ใกล้เคียงกันที่กำลังประสบกับปัญหาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่กำลังเสื่อมโทรม
3. ควรมีการประชาสัมพันธ์รูปแบบการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบถึงประโยชน์ของการอนุรักษ์ และยังเป็นการชี้แจงให้นักท่องเที่ยวทราบถึงวิธีการปฏิบัติตนเมื่อเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้มีการนำเอารูปแบบการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) มาปรับใช้
4. ภาครัฐควรให้การสนับสนุนในด้านการเกษตรให้แก่ประชาชนโดยให้ประชาชนที่มีความสนใจด้านการเกษตรสามารถปลูกและจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรที่ปลอดจากสารพิษ จำหน่ายยังสถานประกอบการที่สนใจได้ซื้อในราคาที่มีการควบคุมเหมาะสม เพื่อเป็นการลดต้นทุน

ค่าใช้จ่ายด้านพลังงานในการขนส่งสินค้า และยังเป็นภาระสนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีอาชีพเสริมระหว่างนอกฤดูเก็บเกี่ยวหรือในช่วงเวลาที่ไม่สามารถออกไปจับสัตว์น้ำได้ของชาวประมง

5. รัฐบาลควรมีนโยบายเกี่ยวกับการอบรมแรงงานไม่ว่าจะเป็นแรงงานที่เป็นคนไทยหรือแรงงานที่เป็นชาวต่างชาติที่จะเข้ามาประกอบอาชีพยังสถานประกอบการที่รณรงค์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการอนุรักษ์เสียก่อนที่จะมีการส่งแรงงานเหล่านั้นไปยังพื้นที่หรือสถานประกอบการ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน

6. ควรมีการออกกฎหมายควบคุมเกี่ยวกับกิจกรรมที่สถานประกอบการจัดขึ้น โดยออกเป็นกฎหมายควบคุมกิจกรรมต่างๆ ทางทะเล และทางบก ที่จะไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว เช่น ควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยวที่จะไปดำน้ำ การควบคุมปริมาณของเรือเร็วหรือเจ็ทสกี เป็นต้น

7. ภาครัฐควรเข้ามาดูแลเกี่ยวกับระบบการจัดการขยะของเสียที่ไม่สามารถย่อยสลายได้ หรือขยะที่ไม่สามารถแปรรูปได้ ให้สามารถจัดการทำลายหรือย่อยสลายได้ภายในพื้นที่เกาะหมากเอง เช่น การสร้างโรงกำจัดขยะแบบครบวงจร เพื่อเป็นการลดการใช้พลังงานน้ำมันในการขนย้ายไปทำลายยังตัวจังหวัดตราดซึ่งมีระยะทางที่ไกลจากตัวเกาะหมาก

8. ควรมีการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนในการนำเอารูปแบบการอนุรักษ์แบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) มาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในทุกๆ พื้นที่ของประเทศไทย นอกจากจะเป็นการลดปริมาณการใช้พลังงานแล้ว ยังเป็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ แล้ว ยังเป็นการสนับสนุนภาพลักษณ์ให้แก่ประเทศในมุมมองของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติแล้ว ยังเป็นการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอีกด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีศึกษาเกี่ยวกับการตัดสินใจที่จะมาท่องเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวที่มี การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างเต็มรูปแบบของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต่อยอดมาจาก การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ในพื้นที่อื่นๆ

3. ควรมีการศึกษาถึงสาเหตุที่ในบางพื้นที่ไม่สามารถนำเอาแนวทางการพัฒนา การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) มาปรับใช้ได้หรือไม่ประสบผลสำเร็จ

4. ควรมีการศึกษาเชิงลึกถึงพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ที่มีต่อการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ของพื้นที่เกาะหมากหรือพื้นที่ เชื่อมโยง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล นายนิคมศม อักษรประดิษฐ์
ที่อยู่ 9/2 หมู่ 1 ตำบลบึงรักษ์ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี 12110

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2550 Bachelor of Business: International Hotel and Resort
Management Le Cordon Bleu alliance with The
University of South Australia

พ.ศ.2556 ศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประวัติการทำงาน

พ.ศ.2550 – ปัจจุบัน กรรมการผู้จัดการบริษัท สปราร์คลิ้งมูน จำกัด
9/2 ม.1 ตำบล บึงน้ำรักษ์ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี 12110

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- The DPA/ROCHE CONSORTIUM. (2539). “ข้อเสนอกรอบแนวทาง (frame work) การวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบผสมผสานในระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัด.” กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัด กระทรวงมหาดไทย, กนกวรรณ แก้วอุไทย. (2555). “การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนแบบเน้นประสบการณ์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาอุทยาน นันทนาการ และการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เกรียงไกร จิรจิรังชัย. (2549). “รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่อ่าวเขาพระ-เขาสูง อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- เกษม จันทร์แก้ว. (2530). วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : อักษรสยามการพิมพ์
- โกวิท พวงงาม. (2553). การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : บทพิชการพิมพ์.
- _____. (2550). การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพฯ: มิสเตอร์ก๊อบปี่.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2526). การบริหารการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ชลธิชา ดิษฐเกสร. (2553). “การมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการร้านค้า ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา: ตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ และคณะ. (2544). โครงการวิจัยรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตลุ่มแม่น้ำวัง. เชียงใหม่ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยสำนักงานภาค.
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์. (2552). การจัดการเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ธรรตพงศ์ โสภณพันธานนท์. (2554). “ปัจจัยที่มีผลต่อตัวแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามแนวลำคลองแสนแสบ จังหวัดกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ธีรศานต์ ธรรมโชติ. (2551). “ระดับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และอัตราการระบายนอกอากาศในห้องบรรยายของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.” ปริญญาานิพนธ์ (วศ.บ. วิศวกรรมโยธา วิศวกรรมชนบท). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นลินรัตน์ ถาวรเลิศรัตน์. (2551). “ความสัมพันธ์ระหว่างความใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมกับทัศนคติและพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการโฆษณา. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ปรารณา สติติภาวี และคณะ. (2556). **โครงการศึกษาการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการพื้นที่และทรัพยากรเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.** กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- ปรีชา จันทรศิริตานนท์. (2550). **ยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่อนุรักษ์ของประเทศไทย.** กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช, กรุงเทพฯ : กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- ปรีชา มณีรัตน์. (2538). **การศึกษาวัฒนธรรมการเรียนรู้ของชุมชนบนพื้นที่สูง: กรณีศึกษากระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้ความเชื่อของชาวเขาเผ่าม้ง บ้านร่มเกล้า อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก.** พิษณุโลก. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน.
- มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด และคณะ. (2547). **คู่มือรูปแบบกลไกการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.** สถาบันวิจัยสังคม, เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มูลนิธิปริญญาโทนักบริหารรัฐกิจ. (2546). **คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2534). **การพัฒนาชุมชน: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ: บางกอกบล็อก.
- ราณี อีสัยกุล. (2557). **การจัดการการท่องเที่ยวเฉพาะทาง.** นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วรรณมา ศิลปอาษา และซัชพล ทรงสุนทรวงศ์. (2558). เอกสารประกอบการสอนเรื่อง **การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.** เข้าถึงเมื่อ 16 ตุลาคม. เข้าถึงได้จาก <http://mgmtsci.stou.ac.th/2012-08-20/โครงการที่%203/การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว8%20ส.ค.55.pdf>
- วศิน อิงคพัฒนากุล. (2548). **การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิชัย เทียนน้อย. (2546). **การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรวัฒนา.

- วีระชัย เอตะนาม. (2552). “การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน : กรณีศึกษาการอนุรักษ์ป่าชุมชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศักดิ์ชัย เสนาพรหม. (2548). “ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกท่องเที่ยวเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ของนักท่องเที่ยวชาวไทย.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2538). **พฤติกรรมผู้บริโภค**. กรุงเทพฯ. ไทยวัฒนาพานิช.
- ศุภร เสรีรัตน์. (2545). **พฤติกรรมผู้บริโภค**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : บริษัท เอ. อาร์. บิซิเนส เพรส จำกัด.
- สนธิ คชวัฒน์ และคณะ. (2549). **แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนและการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางสังคมในการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ : สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- สมศักดิ์ สมบูรณ์. (2546). “ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนในพื้นที่ความรับผิดชอบของศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 7.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏนครปฐม.
- สาธิต ภิรมย์ไชย. (2543). **คู่มือ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างผสมผสานในพื้นที่ระดับตำบล**. สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เสมอธรรม.
- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. (2554). **ความหมายของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. เข้าถึงเมื่อ 19 ตุลาคม. เข้าถึงได้จาก <http://kanchanapisek.or.th>
- สีบพงศ์ หงส์ภักดี. (2554). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวริมแม่น้ำมูลและแม่น้ำสาขา ในจังหวัดอุบลราชธานี : ศึกษากรณี หาดพิทยาน้อย อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี. **วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย** 6, 1 : 56-70.
- สุธาทิพย์ เข็มน้อย. (2554). “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา : ตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุรัสวดี ราชกุลชัย. (2545). **หลักการบริหารงานอุตสาหกรรม**. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิชการพิมพ์.

- สุวิทย์ วรรณศรี และวัชรา วรรณศรี. (2553). รายงานการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของสมาชิก
**องค์การบริหารส่วนตำบล ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษา กลุ่มน้ำป่าสัก
 ตอนบน อำเภอห่มเกล้า จังหวัดเพชรบูรณ์.** มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- เสาวภา สุขทิพย์. (2545). “การพัฒนากิจกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ
 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดไม้เรียง จังหวัดนครศรีธรรมราช.”
 วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ.
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- โสภารัตน์ จารุสมบัติ. (2551). **นโยบายและการจัดการสิ่งแวดล้อม.** กรุงเทพฯ: โครงการตำราและ
 สิ่งพิมพ์, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของเยอรมัน (GIZ) และองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อ
 การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.). (มปป.). (2555). **แนวทางการจัดการท่องเที่ยวแบบ
 คาร์บอนต่ำในประเทศไทย.** โครงการการท่องเที่ยวและการปกป้องสภาพภูมิอากาศ.
- องค์การการท่องเที่ยวโลก. (2553). **การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพในโรงแรมไทย.** ฝ่ายให้
 คำปรึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายการท่องเที่ยวและทางชีวภาพสำหรับประเทศที่ได้รับ
 ผลกระทบจากคลื่นสึนามิ ภายใต้โครงการการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพในคอเขา
 (PEEK).
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2555).
เอกสารชุด ความรู้ เพื่อการพัฒนาสถานประกอบการที่ักให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ.
 _____ . **แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในประเทศไทย.**
 เข้าถึงเมื่อ 16 มีนาคม 2559. เข้าถึงได้จาก [http://www.dasta.or.th/attachments
 /article/475/1725-1835-0.pdf](http://www.dasta.or.th/attachments/article/475/1725-1835-0.pdf)
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). **การท่องเที่ยว
 เชิงสร้างสรรค์.** เข้าถึงเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2559. เข้าถึงได้จาก
<http://www.dasta.or.th/creativetourism/th/creativetourism/531.html>
- อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์. (2539). รายงานการวิจัยการประเมินโครงการปกป้องป่าไม้เมืองไทย
เพื่อเร่งรัดฟื้นฟูต้นน้ำลำธารในส่วนของกรมป่าไม้. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เอกชัย บุญยาทิษฐาน. (2553). **คู่มือวิเคราะห์ SWOT อย่างมืออาชีพ.** กรุงเทพฯ : บริษัท ส. เอเชีย
 เพรส (1998).

ภาษาอังกฤษ

- Chiesa and other. (2009). **Towards a Low Carbon Travel & Tourism Sector**. World Economic Forum.
- Cohen and Uphoff. (1980). **Participation's Place in Rural Development : Seeking Clarify Through Specificity**. World Development.
- Franklyn Lisk. (1985). **Popular participation in planning for basic needs : concepts, methods and practices**. Hants, Gower.
- Frederick, W.C., Davis, K. and Post, J.E. (1988). **Business and Society : Corporate Strategy**. Public Policy, Ethic. 6th Edition, McGraw-Hill. New York.
- Howard John A. and Sheth Jagdish N. (1969). **The Theory of Buyer Behavior**. John Wiley & Sons, Inc. New York.
- Liu Min. (2011). **Study on Low-carbon Tourism Development of Changdao Island n Low-carbon Economy**. Accessed June 20. Available from <http://www.seiofbluemountain.com/upload/product/201112/2011jscx0a15.pdf>
- Rogers Anthea and Slinn Judy. (1993). **Tourism : Management of Facilities**. Longman Group UK. Singapore.
- Swarbrooke J. (1998). **Sustainable Tourism Management**. CABI. New York.
- Wheelen, T.L. and Hunger, J.D. (1995). **Strategic Management and Business Policy**. 5th Edition, Reading : Addison-Wesley.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

มหาวิทยาลัยศิลปากร

แนวคำถาม (interview guide)

กลุ่มที่ 1 : นักวิชาการจากองค์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)

ใช้สำหรับเป็นแนวทางการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่ดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาขององค์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) การคัดสรรพื้นที่ต้นแบบ การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน สิ่งที่ได้รับจากการพัฒนาพื้นที่และผลสะท้อนกลับ ปัจจัยที่สนับสนุนความพึงพอใจของผู้ประกอบการและประชาชนในพื้นที่ ผลสำเร็จในการพัฒนาพื้นที่พิเศษอย่างยั่งยืน แนวทางการสืบทอดวิธีการดำเนินงานสู่พื้นที่ ที่มีบริบทใกล้เคียง และปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการ ในพื้นที่เกาะหมาก อำเภอกោះช้าง จังหวัดตราด

แนวคำถาม	ข้อคำถาม
1. ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของ อพท.	<ul style="list-style-type: none"> - ความเป็นมาของ อพท. - วัตถุประสงค์ของ อพท. - จุดเริ่มต้นของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (Low Carbon Tourism) - ทาง อพท. ได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนไหนบ้าง
2. ข้อมูลเกี่ยวเกณฑ์ในการคัดสรรพื้นที่ต้นแบบเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	<ul style="list-style-type: none"> - ท่านมีแนวทางอย่างไรในการเลือกพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นพื้นที่พิเศษ - เหตุใดจึงเลือกพื้นที่เกาะหมากเป็นพื้นที่ในการริเริ่มโครงการการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon tourism เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ใกล้เคียง
3. ข้อมูลเกี่ยวกับการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชนมี ลักษณะ และวิธีการอย่างไร	<ul style="list-style-type: none"> - ท่านมีรูปแบบอย่างไรในการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจกับผู้นำในชุมชน - ในการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจนั้นมีประเด็นใดบ้างที่ทาง อพท. ให้ความสำคัญมากที่สุด เพื่อให้ผู้นำชุมชนรวมถึงผู้ปฏิบัติงานเกิดความเข้าใจที่ตรงกัน - ในการถ่ายทอดองค์ความรู้นั้นทาง อพท. ได้ให้ความสำคัญกับประชาชนในกลุ่มไหนเป็นพิเศษ อย่างไร

แนวคำถาม	ข้อคำถาม
	<ul style="list-style-type: none"> - ในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon Tourism ระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กและเยาวชน มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร - หลังจากที่ อพท. ได้ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon Tourism แก่ประชาชนในท้องถิ่นแล้ว นั้น ได้ผลลัพธ์กลับมาอย่างไร - ประชาชนในพื้นที่ที่มีความสนใจในรูปแบบการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon มากน้อยเพียงใด
<p>4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนาพื้นที่พิเศษและผลสะท้อนกลับ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ท่านคิดว่าใครคือผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาพื้นที่พิเศษบ้าง อย่างไร - ท่านสามารถประเมินผลสะท้อนของการพัฒนาพื้นที่พิเศษ อย่างไร - หากท่านประสบกับผลสะท้อนกลับที่เป็นด้านลบ ท่านมีวิธีการดำเนินการแก้ไข อย่างไร - นอกเหนือจากคนในพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์แล้ว นักท่องเที่ยวสามารถที่จะได้รับประโยชน์จากการพัฒนาด้วยหรือไม่ อย่างไร
<p>5. ปัจจัยที่สนับสนุนความพึงพอใจของผู้ประกอบการและประชาชนในพื้นที่</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ท่านคิดว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งเสริมความพึงพอใจของผู้ประกอบการและประชาชนในพื้นที่ - ท่านมีวิธีการอย่างไรในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon ให้แก่กลุ่มผู้ประกอบการ และประชาชนในพื้นที่ - ท่านคิดว่าปัจจัยใดสำคัญที่สุดต่อการสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ประกอบการ เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรกับนักท่องเที่ยว
<p>6. ผลสำเร็จในการพัฒนาพื้นที่พิเศษอย่างยั่งยืน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ท่านคิดว่ามีสาเหตุอะไรบ้างที่ทำให้เกิดผลสำเร็จอย่างยั่งยืนในการจัดการด้านการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon - ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon นั้นจะเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมต่อไปในอนาคตหรือไม่ อย่างไร - ในมุมมองของท่านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องมียุทธศาสตร์ประกอบประกอบใดบ้าง

แนวคำถาม	ข้อคำถาม
<p>7. แนวทางการสืบทอดวิธีการดำเนินงานสู่พื้นที่ ที่มีบริบทใกล้เคียงเป็นอย่างไร</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon นั้นสามารถนำไปปรับใช้ยังพื้นที่อื่นได้หรือไม่ อย่างไร - ท่านมีความคาดหวังอย่างไรต่อการนำแนวทางการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon ไปปรับใช้ในพื้นที่ใกล้เคียง - ท่านมีวิธีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon สู่คนรุ่นหลัง อย่างไร - ในมุมมองของท่านการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon บนพื้นที่เกาะหมากซึ่งมีลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นเกาะกลางทะเลนั้น สามารถนำแนวทางการบริหารจัดการแบบเดียวกันนี้ ไปปรับใช้กับสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ บนพื้นที่ชายฝั่งได้หรือไม่ อย่างไร - ท่านอยากฝากข้อคิดหรือความคิดเห็นใดบ้าง ให้กับนักท่องเที่ยวหรือประชาชนทั่วไปทั้งที่ทราบและไม่ทราบเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon
<p>8. ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการมีอะไรบ้าง รวมถึงข้อเสนอแนะอื่นๆ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ปัญหา และอุปสรรคในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon มีอะไรบ้าง แล้วท่านมีวิธีอย่างไรในการแก้ไขปัญหา - ข้อเสนอแนะอื่นๆ

แนวคำถาม (Interview guide)

กลุ่มที่ 2 : ผู้ประกอบการที่ให้บริการโรงแรมรีสอร์ท และภัตตาคารร้านอาหาร ในพื้นที่หมู่เกาะหมาก จังหวัดตราด

ใช้สำหรับเป็นแนวทางการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลของสถานประกอบการในพื้นที่ดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับความสนใจในการเข้าร่วมโครงการลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ การรับรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ รูปแบบการบริหารจัดการที่นำมาปรับใช้สถานประกอบการ และประโยชน์ที่ได้รับหลังจากการนำแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์มาใช้ภายในสถานประกอบการ ในพื้นที่ที่ทำการวิจัย รวมไปถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ระหว่างการเข้าร่วมโครงการ

1. ท่านรู้จักการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon ได้จากที่ไหน อย่างไร
2. ภายในสถานประกอบการของท่าน มีการจัดการด้าน Low Carbon ด้านใดบ้าง
3. ท่านคิดว่าการจัดการด้าน Low Carbon ภายในสถานประกอบการของท่านประสบผลสำเร็จแค่ไหน อย่างไร
4. ท่านคิดว่าการจัดการด้าน Low Carbon ของท่านมีความคุ้มค่าหรือไม่ อย่างไร เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนที่จะเข้าร่วมโครงการ Low Carbon
5. ในอนาคตหากท่านมีโอกาสขยายกิจการสถานประกอบการของท่าน ท่านจะยังคงนำแนวคิดหรือแนวบริหารจัดการแบบ Low Carbon มาใช้ต่อไปหรือไม่ อย่างไร และด้านใดบ้าง
6. นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักยังสถานประกอบการของท่าน มีผลตอบรับอย่างไรจากการที่สถานประกอบการของท่านได้ใช้นโยบายการจัดการแบบ Low Carbon
7. ท่านคิดว่าท่านจะแนะนำให้สถานประกอบการอื่นๆ หันมาใช้รูปแบบการจัดการแบบ Low Carbon หรือไม่ อย่างไร
8. ท่านจะใช้รูปแบบการจัดการแบบ Low Carbon กับสถานประกอบการของท่านต่อไปในระยะยาวหรือไม่ และจะพัฒนาในด้านใดต่อไปในอนาคต
9. ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานในด้านต่างๆ ของท่านมีอะไรบ้าง
10. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยศิลปากร

แบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังพื้นที่เกาะหมาก อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เพื่อให้ทราบถึงผลของระดับความพึงพอใจรูปแบบของการท่องเที่ยวแบบโลว์คาร์บอน (Low Carbon Tourism)

คำชี้แจง

แบบสอบถามครั้งนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยในระดับปริญญาโท สาขาวิชาพื้นฐานทางการศึกษา สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือจากท่านผู้ตอบแบบสอบถาม ในการให้ข้อมูลที่ตรงกับความรู้สึก โดยมีการอธิบายให้เข้าใจความหมายของคำว่า Low Carbon Tourism ก่อน ใช้เวลาประมาณ 10 นาที เพื่อให้ข้อมูลที่ได้อาจสามารถนำไปวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้อง เที่ยงตรงมากที่สุด โดยผลการศึกษาที่ได้รับจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบ Low carbon Tourism เพื่อให้เกิดความพึงพอใจต่อนักท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อม และสถานประกอบการ อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าของท่านในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังพื้นที่เกาะหมาก

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดใส่เครื่องหมาย ลงใน ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ

18 – 25 ปี

26 – 40 ปี

41 – 55 ปี

55 ปี ขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

ต่ำกว่าปริญญาตรี

ปริญญาตรี หรือ เทียบเท่า

ปริญญาโท หรือ เทียบเท่า

สูงกว่าปริญญาโท

4. อาชีพ

- แม่บ้าน/พ่อบ้าน นักเรียน/นักศึกษา
- ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย รับจ้าง/บริษัทเอกชน
- ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ
- อื่นๆ ระบุ.....

5. สถานภาพ

- โสด สมรส
- อื่นๆ ระบุ.....

6. รายได้ต่อเดือนของท่าน

- ต่ำกว่า 10,000 บาท 10,001 – 15,000 บาท
- 15,001 – 20,000 บาท 20,001 – 25,000 บาท
- 25,001 – 30,000 บาท 30,001 บาทขึ้นไป

7. จำนวนผู้ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยวเกี่ยวกับท่าน ในครั้งนี้

- 1 คน 2 – 3 คน
- 4 – 5 คน มากกว่า 6 คน

ส่วนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังพื้นที่

โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบที่ตรงกับความเห็นของท่าน ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจต่างๆ ต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวยังเกาะหมาก จังหวัดตราด โดยมีกรให้ ความหมายของคำตอบ ดังนี้

5 = มากที่สุด

4 = มาก

3 = ปานกลาง

2 = น้อย

1 = น้อยที่สุด

รายละเอียด	5	4	3	2	1
ด้านการเดินทาง					
ความสะดวกสบายในการเดินทางมาเกาะหมาก					
สามารถเลือกรูปแบบการเดินทางมาท่องเที่ยวได้					
ค่าใช้จ่ายเดินทางข้ามมายังเกาะหมากมีความสมเหตุสมผล					
ระบบขนส่ง/การคมนาคม/การเดินทาง ภายในเกาะหมาก					
ความปลอดภัยในการเดินทางบนเกาะหมาก					
ความพึงพอใจโดยรวมด้านการเดินทาง					

รายละเอียด	5	4	3	2	1
ด้านสถานที่พัก					
สถานที่พักแรมมีความเพียงพอต่อความต้องการ					
สถานที่พักแรมมีความสะอาด และถูกสุขลักษณะ					
การบริการ/การต้อนรับขับสู้ ของพนักงาน					
ความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของสถานที่พักแรม					
สภาพแวดล้อมภายในสถานที่พักแรมมีธรรมชาติที่สมบูรณ์					
เป็นส่วนหนึ่งของผู้เข้าพัก					
กิจกรรมที่สถานที่พักจัดให้มีความเหมาะสม					
มีการจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์/แนะนำ สถานที่ท่องเที่ยวบนเกาะหมาก					
โดยภาพรวม ท่านมีความพึงพอใจต่อสถานที่พักแรม					
การท่องเที่ยวแบบโลว์คาร์บอน (Low Carbon Tourism)					
ท่านมีความเข้าใจหลักการของการท่องเที่ยวแบบโลว์คาร์บอน					
ท่านเห็นด้วยกับการที่โรงแรมใช้การจัดการแบบโลว์คาร์บอน					
ท่านมีการร่วมมือในการช่วยลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์					
ท่านเห็นด้วยกับการท่องเที่ยวแบบโลว์คาร์บอนที่มีความเหมาะสม					
ท่านจะมีส่วนช่วยประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวแบบโลว์คาร์บอน					
ท่านมีความพร้อมที่จะทำตามหลักการท่องเที่ยวแบบโลว์คาร์บอน					
ในอนาคตหากท่านกลับมายังเกาะหมาก ท่านจะเลือกเข้าพักแรม ในโรงแรมที่มีการจัดการแบบโลว์คาร์บอน					
ในภาพรวมท่านมีความพึงพอใจต่อการจัดการด้านโลว์คาร์บอน					

ข้อเสนอแนะ อื่นๆ.....

.....

.....

.....

.....

การประมาณค่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการ
การท่องเที่ยวแบบ Low Carbon

ข้อที่	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
ต่อสถานที่พักผ่อน						
1	สถานที่พักผ่อนมีความสะอาด และถูก สุขลักษณะ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
2	การบริการของพนักงานของสถานที่พักผ่อน ที่ท่านเข้าพัก	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
3	ความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของสถานที่ พักผ่อน เช่น การออกแบบภายในและ ภายในอาคาร	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
4	สภาพแวดล้อมของสถานที่พักผ่อนมีความ กลมกลืนเข้ากับธรรมชาติ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
5	ระยะห่างระหว่างตัวอาคารมีความ เหมาะสม เป็นส่วนตัว	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
6	กิจกรรมต่างๆ ที่สถานที่พักจัดให้เป็น กิจกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมหรือเป็น การส่งเสริมการลดการใช้พลังงาน เช่น ภายในเรือคายัค เรือใบ ดำน้ำ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
7	มีการจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์/แนะนำ สถานที่ท่องเที่ยวบนเกาะหมาก เช่น แผนที่ แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ หรือ แนะนำกิจกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	0	+1	+1	0.67	สอดคล้อง
8	โดยภาพรวม ท่านมีความพึงพอใจต่อ สถานที่พักผ่อน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง

ข้อที่	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
ความพึงพอใจด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม						
9	ท่านมีความเข้าใจหลักการของการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
10	ท่านเห็นด้วยกับการที่โรงแรมใช้การจัดการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้พลังงานแสงอาทิตย์หรือการใช้ Key Tags	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
11	ท่านมีส่วนร่วมในการช่วยลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ เช่น การช่วยประหยัดการใช้น้ำ ไฟฟ้า และอื่นๆ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
12	ท่านจะมีส่วนช่วยประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวแบบเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
13	ท่านมีความพร้อมที่จะทำตามหลักการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้จักรยานในการเดินทางบนเกาะหมาก	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
14	ในอนาคตหากท่านกลับมายังเกาะหมาก ท่านจะเลือกเข้าพักแรมในโรงแรมที่มีการจัดการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
15	ในภาพรวมท่านมีความพึงพอใจต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

มหาวิทยาลัยศิลปากร

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

โทร.034-218790

ที่ ศธ 0520.107(นฐ)/ 2424

วันที่ 19 เมษายน 2559

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา

ด้วย นายนิคมสม อักษรประดิษฐ์ รหัสประจำตัว 56260313 นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิต
สาขาวิชา พัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง " กระบวนการบริหารจัดการการ
ท่องเที่ยวแบบ Low Carbon กรณีศึกษาพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด "

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้
ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 0520.107(นฐ)/พิเศษ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

7 มีนาคม 2559

เรื่อง ขอสัมภาษณ์

เรียน คุณจินตนา สิงห์เทพ

ด้วย นายนิคมสม อักษรประดิษฐ์ รหัสประจำตัว 56260313 นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิตสาขาวิชา พัฒนาศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง " กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon กรณีศึกษาพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด "

มีความประสงค์ จะขอสัมภาษณ์ท่าน เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดให้สัมภาษณ์แก่นักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

นครปฐม โทร.034-218788 ต่อ 11-12

ที่ ศธ 0520.107(นฐ)/ 2429

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

19 เมษายน 2559

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.พลศักดิ์ จิรไกรศิริ

ด้วย นายนิคมสม อักษรประดิษฐ์ รหัสประจำตัว 56260313 นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิต
สาขาวิชา พัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง " กระบวนการบริหารจัดการการ
ท่องเที่ยวแบบ Low Carbon กรณีศึกษาพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด "

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้
ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย
รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ภาคผนวก จ
หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์

ที่ ศธ 0520.107(นฐ)/พี.देश

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

7 มีนาคม 2559

เรื่อง ขอสัมภาษณ์

เรียน คุณชาตรี พิริยะภิญโญ

ด้วย นายนิคมศม อักษรประดิษฐ์ รหัสประจำตัว 56260313 นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิต
สาขาวิชา พัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง " กระบวนการบริหารจัดการ
การท่องเที่ยวแบบ Low Carbon กรณีศึกษาพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด "

มีความประสงค์ จะขอสัมภาษณ์ท่าน เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดให้สัมภาษณ์แก่นักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยศ ไพวิทยศิริธรรม)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

นครปฐม โทร.034-218788 ต่อ 11-12

ที่ ศธ 0520.107(นฐ)/พ.๑๔๙

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

7 มีนาคม 2559

เรื่อง ขอสัมภาษณ์

เรียน คุณจักรพรรดิ ตะเวทิกุล

ด้วย นายนิคมศม อักษรประดิษฐ์ รหัสประจำตัว 56260313 นักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต
สาขาวิชา พัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง " กระบวนการบริหารจัดการ
การการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon กรณีศึกษาพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด "

มีความประสงค์ จะขอสัมภาษณ์ท่าน เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดให้สัมภาษณ์แก่นักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

นครปฐม โทร.034-218788 ต่อ 11-12

ที่ ศธ 0520.107(นฐ)/พ.๑๕๙

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

7 มีนาคม 2559

เรื่อง ขอสัมภาษณ์

เรียน คุณหญิงศักดิ์ สามัญเมือง

ด้วย นายนิคมศม อักษรประดิษฐ์ รหัสประจำตัว 56260313 นักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต
สาขาวิชา พัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง " กระบวนการบริหารจัดการ
การการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon กรณีศึกษาพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด "

มีความประสงค์ จะขอสัมภาษณ์ท่าน เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดให้สัมภาษณ์แก่นักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

นครปฐม โทร.034-218788 ต่อ 11-12

ที่ ศธ 0520.107(นฐ)/พี.๑๔๙

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

7 มีนาคม 2559

เรื่อง ขอสัมภาษณ์

เรียน คุณธานินทร์ สุทธิธนกุล

ด้วย นายนิคมศม อักษรประดิษฐ์ รหัสประจำตัว 56260313 นักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต
สาขาวิชา พัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง " กระบวนการบริหารจัดการ
การการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon กรณีศึกษาพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด "

มีความประสงค์ จะขอสัมภาษณ์ท่าน เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดให้สัมภาษณ์แก่นักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

นครปฐม โทร.034-218788 ต่อ 11-12

ที่ ศธ 0520.107(นฐ)/พีदेश

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

7 มีนาคม 2559

เรื่อง ขอสัมภาษณ์

เรียน คุณธนิศร ดีบุก

ด้วย นายนิคมศม อักษรประดิษฐ์ รหัสประจำตัว 56260313 นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิตสาขาวิชา พัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง " กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบ Low Carbon กรณีศึกษาพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด "

มีความประสงค์ จะขอสัมภาษณ์ท่าน เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดให้สัมภาษณ์แก่นักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

นครปฐม โทร.034-218788 ต่อ 11-12

ภาคผนวก ฉ
แบบบันทึกการสังเกต

แนวทางการสังเกต (Observation guide)

ใช้สำหรับเป็นแนวทางในการสังเกตภาคสนาม เกี่ยวกับลักษณะการดำเนินชีวิต และการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ในประเด็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการใช้พลังงาน

กรอบการสังเกต	รายการที่สังเกต	ผลการสังเกต
การดำเนินชีวิต / วิถีชีวิต	<ul style="list-style-type: none"> - ลักษณะของการดำเนินชีวิตประจำวัน - อาชีพ - ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ - ลักษณะของครอบครัว - ลักษณะของบ้านเรือน - ขนบธรรมเนียมหรือประเพณีท้องถิ่น - ความเร่งรีบในการใช้ชีวิต - ลักษณะการดูแลต้อนรับนักท่องเที่ยว - ความเอาใจใส่ในนักท่องเที่ยว 	
การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่	<ul style="list-style-type: none"> - การร่วมมือกันกระทำการต่างๆ - ความพร้อมในการปฏิบัติการกฎเกณฑ์ต่างๆ ร่วมกัน - การให้ความสำคัญกับกิจกรรมเพื่อส่วนรวม 	
การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการใช้พลังงาน	<ul style="list-style-type: none"> - การรักษาความสะอาดของสถานที่ท่องเที่ยว - การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ - การใช้พลังงานของประชาชนบนเกาะหมาก - การรู้จักใช้พลังงานทางเลือก - การลดการใช้พลังงาน 	

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)
ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism)

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่
1	คุณจินตนา สิงหเทพ	สำนักงานพื้นที่พิเศษห่มุ่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง 14/1 หมู่ 1 ตำบลเกาะช้าง อำเภอเกาะช้าง จังหวัด ตราด 23170
2	คุณพดุงศักดิ์ สามัญเมือง	เลขที่ 1 หมู่ 2 ตำบลเกาะหมาก อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด 23120
3	คุณธนิศร ดีบุก	Energy Park เกาะหมาก จังหวัดตราด
4	คุณเพชร จันทรังศรี	1/8-1/9 หมู่ 2 ตำบลเกาะหมาก อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด 23000

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)
ผู้ประกอบการ

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่
5	คุณจักรพรรดิ ตะเวทิกุล	1 หมู่ 2 ตำบลเกาะหมาก อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด 2312
6	คุณธานินทร์ สุทธิธนกุล	49 หมู่ 1 ตำบลเกาะหมาก อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด
7	คุณชาตรี พิริยะภิญโญ	26/7 หมู่.2 ตำบลเกาะหมาก อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด 23120

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants)

ชาวบ้าน

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่
8	คุณพล ชูใจ	หมู่ 1 ตำบลเกาะหมาก อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด
9	คุณแสงดาว มาเที่ยง	หมู่ 1 ตำบลเกาะหมาก อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด
10	คุณดนัย สุวรรณ	หมู่ 2 ตำบลเกาะหมาก อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด
11	คุณสมบัติ แสงนาค	หมู่ 1 ตำบลเกาะหมาก อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด
12	คุณสวัย หอมหวน	หมู่ 3 ตำบลเกาะหมาก อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด
13	คุณวินัย แก้วกล้า	หมู่ 1 ตำบลเกาะหมาก อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด
14	คุณประเสริฐ อินล้ำ	หมู่ 2 ตำบลเกาะหมาก อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด

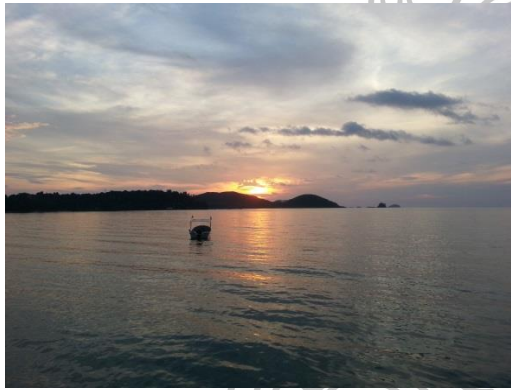

ภาคผนวก ซ

รูปบรรยากาศ เกาะหมาก จังหวัดตราด

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาพบรรยากาศที่สวยงามของเกาะหมาก จังหวัดตราด

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ภาพผลผลิตที่ได้จากการพัฒนาการเกษตรแบบคาร์บอนต่ำ

